

Національний університет «Острозька академія»
Економічний факультет
Кафедра фінансів, обліку і аудиту

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему: **«УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА»**

Виконав: студент 2 курсу, групи МФК-61
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
освітньо-професійної програми
«ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
СТРАХУВАННЯ»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Тащук Віталій Сергійович

Керівник – доцент, кандидат економічних наук
Іванчук Наталія Володимирівна
Рецензент – доктор економічних наук, доцент
Антонюк Олена Ростиславівна

"РОБОТА ДОПУЩЕНА ДО ЗАХИСТУ"

Завідувач кафедри фінансів,
обліку і аудиту

_____ (проф., д.е.н. Мамонтова Н.А.)
(підпис)

Протокол № _____ від « ____ » _____ 2021 р.

Острог – 2021

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Факультет економічний
кафедра фінансів, обліку і аудиту
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту
проф., д.е.н. Мамонтова Н.А.
“ _____ ” _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ на кваліфікаційну роботу студента

Ташука Віталія Сергійовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Управління фінансовими ресурсами підприємства»
Керівник роботи: доцент, кандидат економічних наук Іванчук Наталія
Володимирівна
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджено наказом по Академії від “.....”.....2021р. №.....

2. Термін здачі студентом закінченої

роботи:.....

3. Вихідні дані до роботи: *Фінансова звітність ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА», ПРАТ «ОБОЛОНЬ», ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА», нормативно-правові акти, наукові статті та навчальні посібники тощо.*

4. Перелік завдань, які належить виконати:

- *дослідити теоретичні аспекти дослідження фінансовими ресурсами підприємства;*
- *провести оцінку управління фінансовими ресурсами ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА», ПРАТ «ОБОЛОНЬ», ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»;*
- *виділити напрями удосконалення управління фінансовими ресурсами ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА», ПРАТ «ОБОЛОНЬ», ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»*

5. Перелік статистичного, графічного матеріалу: *схеми, таблиці, діаграми*

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	<i>Іванчук Н.В., доцент, кандидат економічних наук</i>	<i>02.03.2021</i>	<i>02.03.2021</i>
Розділ 2	<i>Іванчук Н.В., доцент, кандидат економічних наук</i>	<i>04.05.2021</i>	<i>04.05.2021</i>
Розділ 3	<i>Іванчук Н.В., доцент, кандидат економічних наук</i>	<i>29.05.2021</i>	<i>29.05.2021</i>

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вивчення літератури	до 03.02.2021	
2.	Розробка змісту (плану)	до 02.03.2021	
3.	Ознайомлення керівника із текстом кваліфікаційної роботи (чорновий варіант):		
3.1	Розділ 1	до 04.05.2021	
3.2	Розділ 2	до 29.05.2021	
3.3	Розділ 3	до 30.09.2021	
4.	Ознайомлення керівника із текстом кваліфікаційної роботи із врахуванням зауважень	до 16.11.2021	
5.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	до 23.11.2021	
6.	Рецензування кваліфікаційної роботи	до 07.12.2021	
7.	Здача кваліфікаційної роботи на кафедрі Реєстрація на Moodle	до 07.12.2021	

Студент _____ Ташук В.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Іванчук Н.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи(на двох мовах) на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Тема: Управління фінансовими ресурсами підприємства

Автор: Тащук Віталій Сергійович

Науковий керівник: доцент, кандидат економічних наук Іванчук Наталія Володимирівна

Захищена “.....”.....2021 року.

Короткий зміст праці: Дипломна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження виступають фінансові ресурси ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА», ПРАТ «ОБОЛОНЬ», ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА». У роботі досліджено теоретичні аспекти дослідження фінансовими ресурсами підприємства; Проведено оцінку управління фінансовими ресурсами ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА», ПРАТ «ОБОЛОНЬ», ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»; Виділено напрями удосконалення управління фінансовими ресурсами ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА», ПРАТ «ОБОЛОНЬ», ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»

..... (підпис автора)

ANNOTATION

Qualification work (in two languages) to receive the second (master) level of higher education

Subject: Management of financial resources of the enterprise

Author: Tashchuk Vitalii

Scientific adviser: Associate Professor, Candidate of Sciences (Economics) Ivanchuk Natalia

Protected by “ ..... ” 2021

Research paper consists of three chapters. The object of the study are the financial resources of PJSC "CARLSBERG UKRAINE", PJSC "Obolon", PJSC "ABINBEV EFES UKRAINE". The paper investigates the theoretical aspects of the study of financial resources of the enterprise; The assessment of financial resources management of PJSC "CARLSBERG UKRAINE", PJSC "OBOLON", PJSC "ABINBEV EFES UKRAINE" was conducted; Areas for improving the management of financial resources of PJSC "CARLSBERG UKRAINE", PJSC "Obolon", PJSC "ABINBEV EFES UKRAINE"

..... (signature)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1. Сутність та класифікація фінансових ресурсів підприємства.....	10
1.2. Процес управління фінансовими ресурсами підприємства.....	21
1.3. Методика оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.....	37
РОЗДІЛ 2	
ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА», ПРАТ «ОБОЛОНЬ», ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА».....	45
2.1. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств.....	45
2.2. Аналіз напрямів використання фінансових ресурсів підприємств.....	65
2.3. Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств..	77
РОЗДІЛ 3	
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА», ПРАТ «ОБОЛОНЬ», ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА».....	88
3.1. Оптимізація структури джерел формування фінансових ресурсів підприємств.....	88
3.2. Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємств.....	94
3.3. Визначення моделі управління фінансовими ресурсами підприємств з використанням резервів нарощування капіталізації.....	101
ВИСНОВКИ.....	110
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	117
ДОДАТКИ.....	123

ВСТУП

Господарська діяльність підприємства здійснюється за допомогою фінансових ресурсів. Формування їх відбувається із різних джерел і потребує раціонального управління цим процесом. Джерела формування є різними за сутністю, строковістю та вартістю, тому поєднання їх має бути раціональним і забезпечувати довгострокове використання зважаючи на вартість та доступність. Вкладення фінансових ресурсів у активи підприємства та фонди розвитку теж потребує вмілого та ефективного управління. Оптимальність використання фінансових ресурсів визначається потребами та можливостями підприємства і є необхідною умовою його розвитку та забезпечення нормального виробничо-господарського процесу.

Найважливішим завданням управління фінансовими ресурсами підприємства є вирішення питання оптимального співвідношення між джерелами їх формування, зокрема з власного та залученого капіталу, а також ефективного їх використання, зважаючи на вартість залучених ресурсів. Розміри підприємства, обсяги виробничої діяльності значно впливають на склад та обсяг фінансових ресурсів, водночас від їх величини та ефективності управління залежить зростання виробничо-економічного потенціалу підприємства, його фінансовий стан та можливості розвитку. Саме тому питання залучення, ефективного розміщення та управління фінансовими ресурсами підприємства є дуже актуальним та потребує всебічного дослідження.

Проблемам управління фінансовими ресурсами підприємств приділялась значна увага у наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Зокрема, проблеми сутності фінансових ресурсів та їх класифікації досліджувалися такими авторами, як В. А. Белоліпецький, Л. В. Бражник, О. Д. Василик, М. Я. Коробов, В. М. Опарін, А. М. Поддєрьогін. Проблеми управління фінансовими ресурсами були предметом наукового вивчення

таких науковців, як І.О. Бланк, Р. С. Квасницька, Л. О. Меренкова, І. В. Рудченко, Є. Г. Рясних та інші.

Об'єктивна необхідність подальших поглиблених теоретичних і методичних досліджень пов'язана з вдосконаленням процесу управління формуванням фінансових ресурсів підприємств і раціональним їх використанням, необхідних для здійснення фінансово-господарської діяльності.

Мета дослідження полягає у визначенні напрямів удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємств на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних аспектів обраної проблематики.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- з'ясувати сутність та класифікацію фінансових ресурсів підприємства;
- дослідити процес правління фінансовими ресурсами підприємства;
- розглянути методику оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства;
- дослідити джерела формування фінансових ресурсів ПрАТ «Карлсберг Україна», ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна»;
- проаналізувати напрями використання фінансових ресурсів ПрАТ «Карлсберг Україна», ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна»;
- оцінити ефективність управління фінансовими ресурсами ПрАТ «Карлсберг Україна», ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна»;
- запропонувати шляхи оптимізації структури джерел формування фінансових ресурсів підприємств;
- обґрунтувати заходи з підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємств;
- визначити модель управління фінансовими ресурсами підприємств з використанням резервів нарощування капіталізації.

Об'єктом дослідження є фінансові ресурси ПрАТ «Карлсберг Україна», ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна», а предметом – управління фінансовими ресурсами досліджуваних підприємств.

У процесі дослідження були використані такі методи, як аналіз (при розгляді теоретичних засад джерел формування, напрямів використання та ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства); синтез(при обґрунтуванні напрямів удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємств); порівняння (при визначенні оптимальної структури джерел формування фінансових ресурсів підприємств); історичний (при дослідженні підходів до визначення сутності фінансових ресурсів підприємства); методи економічного аналізу (при дослідженні динаміки і структури джерел формування, напрямів використання фінансових ресурсів підприємств, показників ефективності управління фінансовими ресурсами); графічний (при узагальненні статистичних даних).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та класифікація фінансових ресурсів підприємства

Фінансові ресурси є основою фінансового забезпечення господарської діяльності підприємства, головною метою якої є закріплення та розширення позицій на ринку продуктів та послуг, отримання та максимізація прибутку.

В сучасній умовах господарювання підприємства відчують значну нестачу фінансових ресурсів через ряд причин, серед яких можна виділити наступні: значна вартість позикових коштів, нестача власних джерел поповнення ресурсів через незадовільні результати роботи, збитковість діяльності, високий рівень оподаткування і як наслідок вилучення значної частини доданої вартості на користь держави. Це призводить до необхідності постійного підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства з метою якнайбільшої їх мобілізації, зменшення вартості залучення та раціонального розміщення.

Вітчизняні та зарубіжні вчені розглядають поняття фінансових ресурсів з різних позицій: з позицій власності, джерел залучення чи напрямків розміщення тощо. Науковці не мають єдиної думки щодо визначення даного поняття, тому наведемо визначення терміну «фінансові ресурси підприємств», використовуючи таблицю 1.1.

Отже, деякі автори, зокрема, О.Д. Василик та Р.С. Квасницька розглядають фінансові ресурси як частину перерозподілених фінансових ресурсів держави, що знаходяться в розпорядженні підприємства. Інші науковці (В.М. Опарін, А.М. Поддєрьогін, М.Я. Коробов, В.Г. Белоліпецький) вважають фінансовими ресурси власні та запозичені кошти підприємства, спрямовані на відтворення ресурсів, виконання зобов'язань та задоволенні інших потреб.

Визначення терміну «фінансові ресурси» вітчизняними та зарубіжними
науковцями

Науковець	Визначення терміну «фінансові ресурси»
Василик О.Д.	«Фінансові ресурси – це грошові кошти і доходи нагромаджені підприємством у ході розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту і зосереджені у відповідних фондах для забезпечення безперервного розширеного відтворення і задоволення інших суспільних потреб» [10].
Поддєрьогін А.М.	«Фінансові ресурси підприємств – грошові кошти, що є в розпорядженні підприємств» [43].
Коробов М. Я.	«Фінансові ресурси підприємства – це його власні і позичкові грошові фонди цільового призначення, що формуються в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту і національного доходу і використовуються в статутних цілях підприємства» [29].
Белоліпецький В.Г.	«Фінансові ресурси підприємства – це частина грошових ресурсів у вигляді доходів і зовнішніх надходжень, призначених для виконання фінансових зобов'язань і виконання затрат із забезпечення розширеного відтворення» [4].
Опарін В.М.	«Фінансові ресурси – це сума коштів, спрямованих на основні засоби та обігові кошти підприємства» [41].
Квасницька Р.С.	«Фінансові ресурси – це централізовані та децентралізовані грошові фонди цільового призначення, які формуються у процесі розподілу та перерозподілу національного багатства, сукупного суспільного продукту та національного доходу і призначені для використання у відповідності з завданнями соціально-економічного розвитку суспільства і колективів окремих підприємств» [25].

Джерело: узагальнено автором на основі [4; 10; 25;29; 41; 43].

Відзначимо, що усі досліджені економісти визнають фінансові ресурси як грошові кошти чи фонди грошових коштів, що є у розпорядженні підприємства. На даний час слід відмітити, що грошові кошти не є єдиними фондами підприємства, адже дедалі частіше суб'єкти господарювання використовують більш широкий спектр фінансових активів для ведення господарської діяльності.

Досить часто економісти асоціюють поняття «фінансових ресурсів із поняттям «капітал». Зокрема І.О. Бланк стверджує, що «капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів. Капітал характеризує фінансові ресурси підприємства, які приносять дохід». Тобто І.О.

Бланк наголошує, що «фінансові ресурси є не просто фондами підприємства, а вкладеними у оборот ресурсами, що приносять дохід, а отже вони є фактично капіталом підприємства»[5]. Із цим твердженням можна погодитись лише частково, адже підприємства використовують не лише власні, а й залучені ресурси, а також позичені кошти у своїй діяльності і не всі ці ресурси мають ознаки капіталу. Принципова різниця між капіталом і фінансовими ресурсами полягає в тому, що на будь-який момент часу фінансові ресурси більші або дорівнюють капіталу підприємства. При цьому якщо «фінансові ресурси» дорівнюють «капіталу», то це означає, що у підприємства немає жодних фінансових зобов'язань [60, с. 161].

Н. І. Гордієнко, в свою чергу, визначає «фінансові ресурси власними джерелами фінансування розширеного відтворення, що залишаються в розпорядженні підприємства після виконання його зобов'язань»[14,с. 7]. Отже, автор асоціює фінансові ресурси підприємства лише з власним капіталом. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає власний капітал – як різницю між активами та зобов'язаннями підприємства. Не можна погодитись із таким визначення сутності фінансових ресурсів, адже підприємство використовує не тільки власні за джерелами походження, а й позичені кошти на утворення активів.

Отже, здійснивши порівняльний аналіз трактувань економістів поняття «фінансові ресурси», можемо запропонувати власне визначення: фінансові ресурси – це сукупність грошових коштів підприємства, що формуються із зовнішніх та внутрішніх джерел, спрямовані у його активи і є головним чинником виробництва поряд з іншими виробничими ресурсами (матеріальними, трудовими).

У ефективному використанні підприємством фінансових ресурсів зацікавлені власники підприємства, держава та суспільство загалом. Власники отримують вигоду через зростання вартості підприємства, збільшення дивідендів тощо. Держава зацікавлена у збільшенні доходів та прибутку підприємства, оскільки це збільшує податки, платежі до бюджетів різних

рівнів. Користь для суспільства в цілому – розширення виробництва призводить до зростання кількості робочих місць, доходів найманих працівників, соціальної відповідальності підприємств.

Фінансові ресурси підприємства характерні загальними рисами, що показано на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Характерні риси фінансових ресурсів підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [7, с. 780].

Також фінансові ресурси підприємств мають певні властивості, що допомагають зрозуміти їх специфічну сутність та роль в процесі функціонування суб'єктів господарювання:

- фінансові ресурси підприємств мають стадію утворення, тобто формуються в певний момент часу;
- відображають відношення до власності, тобто мають певне джерело формування, що вказує на приналежність їх до певного власника, причому власник може змінюватись за результатами діяльності підприємства;
- фінансові ресурси мають джерела формування та цільове використання – поповнення основних, оборотних активів, фондів розвитку тощо;
- залежність структури фінансових ресурсів від джерел формування та напрямків використання;

- вплив структури фінансових ресурсів на фінансову стійкість підприємства та можливості подальшого розвитку [19].

Фінансовим ресурсам підприємства властиве також виконання певних функцій, що зображені на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Функції фінансових ресурсів

Джерело: побудовано автором на основі[37].

Отже, фінансові ресурси підприємств є матеріальною основою фінансових відносин і виступають у формі грошових доходів і капіталу. Видами цих ресурсів, що є у розпорядженні суб'єктів господарювання виступають амортизаційні відрахування, оборотні кошти, прибуток, кредити та інші. Складові фінансових ресурсів підприємств наведені на рис. 1.3.

Для повного розуміння сутності фінансових ресурсів необхідно визначити їх види за класифікаційними ознаками. Вітчизняні та зарубіжні науковці виділяють кілька основних ознак класифікації: за джерелами, формою та напрямком формування, за формою власності, за цільовим призначенням та напрямком використання та інші (рис. 1.4).

Класифікація фінансових ресурсів допомагає фінансовим менеджерам краще розуміти джерела формування ресурсів, аналізувати напрямки розміщення та виявляти резерви покращення ефективності управління фінансовими ресурсами [48, с. 902].

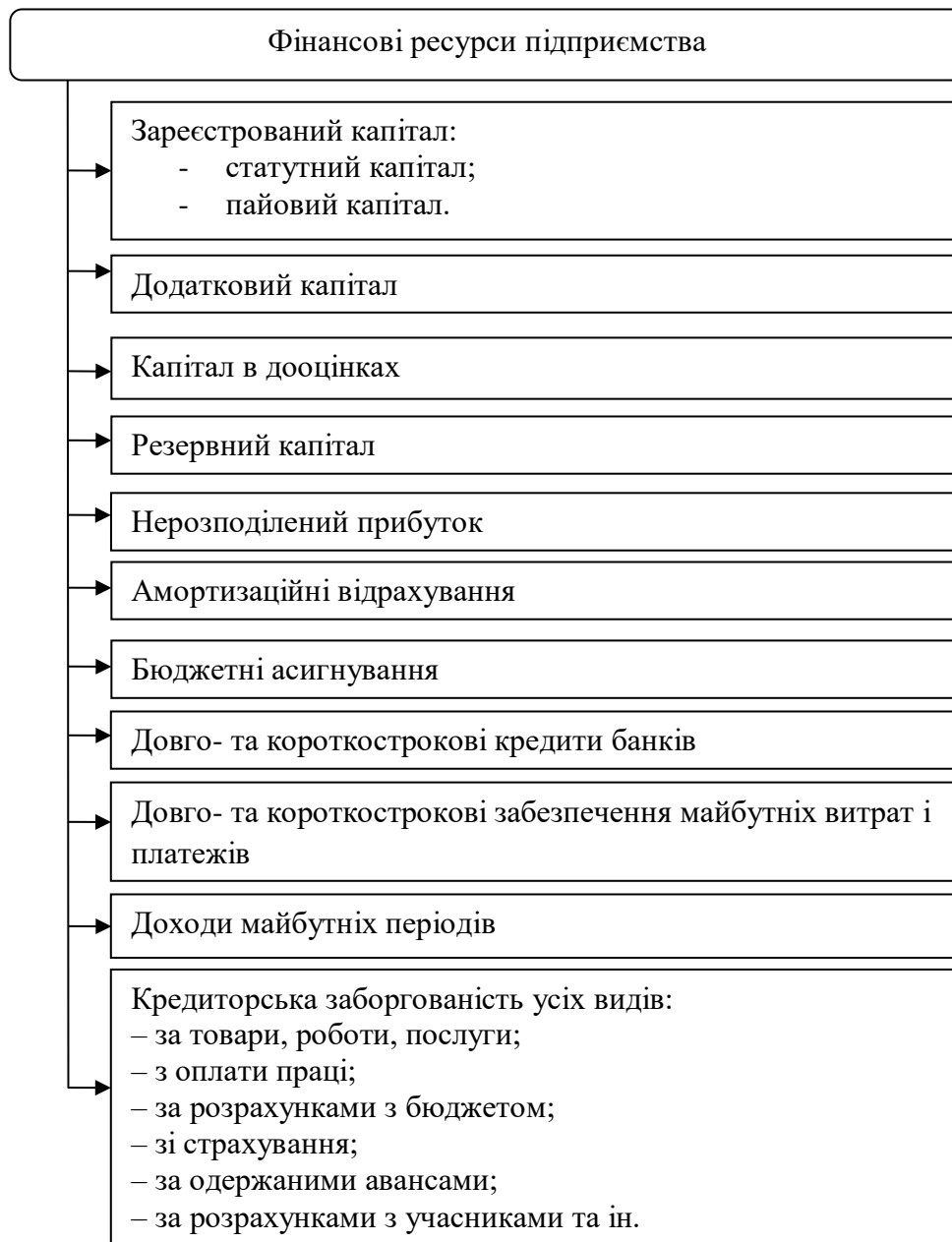

Рис. 1.3. Склад фінансових ресурсів підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [40].

На наш погляд, необхідно більш детально розглянути види фінансових ресурсів ознакою класифікації за джерелами формування та напрямками вкладення фінансових ресурсів.

За умов ринкової економіки менеджмент суб'єктів господарювання має чітко уявляти з яких джерел мають формуватися фінансові ресурси підприємства, оскільки це впливає на їх структуру, вартість та фінансову стійкість самого підприємства. За джерелами формування фінансові ресурси поділяють на власні, позичені та залучені (рис. 1.4).

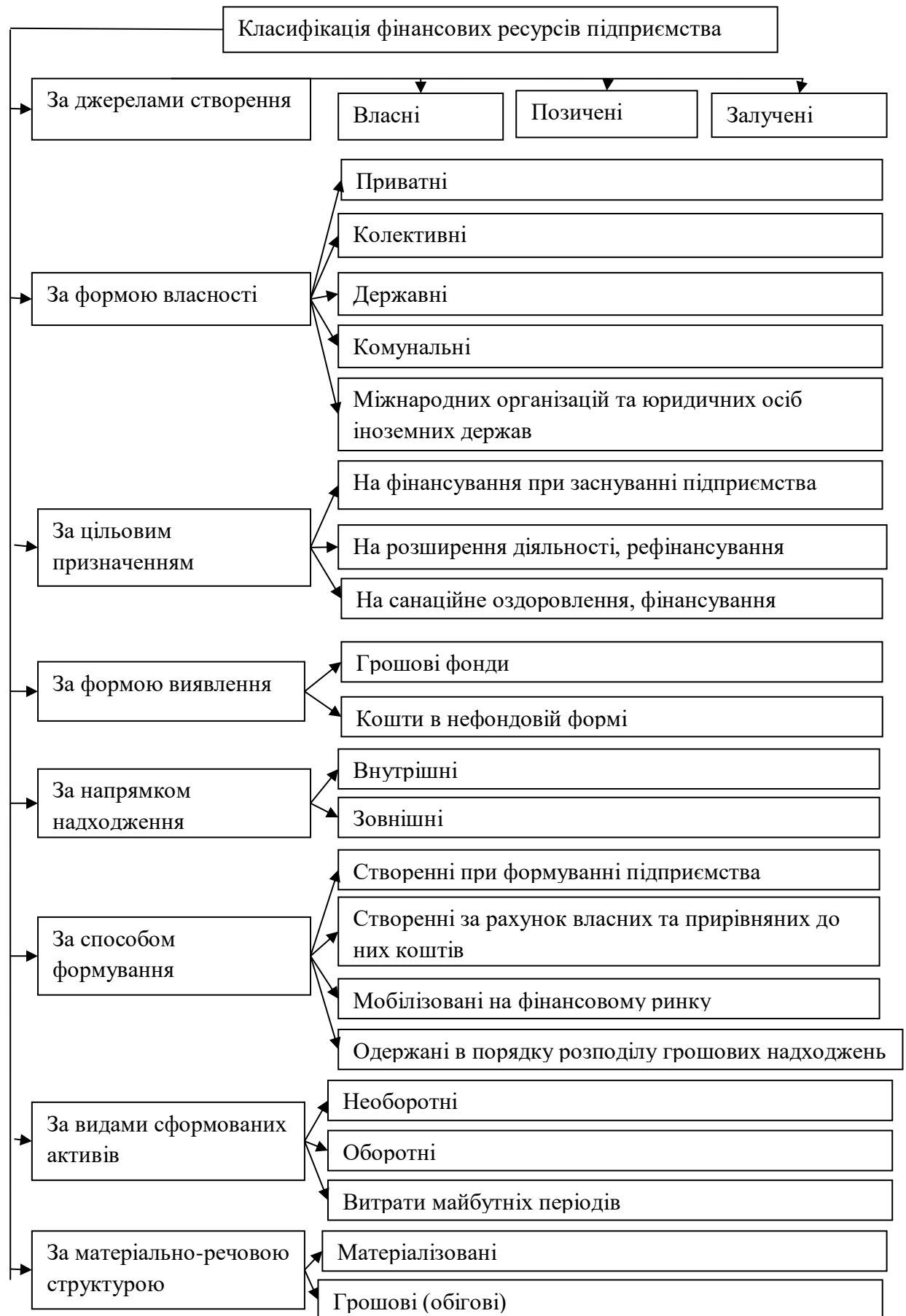

Рис. 1.4. Класифікація фінансових ресурсів підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [47, с. 260;15].

Власні фінансові ресурси – це капітал, що вкладений у підприємство його власниками та прирощені фінансові ресурси в результаті господарської діяльності.

Позичені – це фінансові ресурси, що вкладені у підприємство кредитними установами чи іншими суб'єктами господарювання на платній, поворотній та терміновій основі.

Залучені – це фінансові ресурси, що не належать підприємству, але знаходяться в його оброті та якими підприємство тимчасово користується до моменту погашення зобов'язань (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Джерела формування фінансових ресурсів підприємства

Джерела формування фінансових ресурсів підприємств		
Власні	Позичкові	Залучені
Засновницький капітал. Частина прибутку, що спрямовується на виробничий розвиток. Амортизаційні відрахування. Доходи від реалізації основних засобів. Частина залишкових обігових активів, що мобілізується. Емісія акцій компанії.	Довгострокові кредити банків та інші кредитні ресурси. Цільовий державний кредит, спрямований на конкретний вид інвестування. Лізинг.	Внесок сторонніх вітчизняних та зарубіжних інвесторів (гранд, безповоротна фінансова допомога). Комерційний кредит

Джерело: побудовано автором на основі[45, с.41].

Власні фінансові ресурси є їх важливою та найістотнішою складовою, оскільки є основою для початку та продовження діяльності підприємства.

Власний капітал виконує ряд функцій:

- функцію довгострокового залучення капіталу, оскільки знаходиться у складі фінансових ресурсів протягом всього терміну функціонування підприємства;
- функцію самостійності та влади – власники підприємства можуть приймати ризиковані рішення в межах обсягу фінансування за рахунок власних джерел;
- функцію відповідальності - захисту прав кредиторів;

- функцію компенсації понесених збитків, оскільки збитки покриваються в першу чергу власним капіталом підприємства.

Власні фінансові ресурси формуються за рахунок двох джерел:

- засновницького капіталу – грошових коштів та іншого майна, що внесені власниками при формуванні статутного (пайового) капіталу підприємства, або додаткових внесків(додатковий капітал);

- накопиченого доходу, що отриманий в результаті господарської діяльності підприємства і залишений в його розпорядженні (нерозподілений прибуток).

Залежно від місця формування фінансові ресурси утворюються із зовнішніх та внутрішніх джерел. Зовнішні джерела – це внески засновників, кредити банків, залучені ресурси на фінансовому ринку, бюджетні асигнування тощо. За рахунок зовнішніх джерел формуються і власні, і позичені фінансові ресурси.

На наш погляд, важливими в аспекті управління є внутрішні джерела поповнення фінансових ресурсів, адже вони є результатом ефективної діяльності керівництва підприємства, зокрема, фінансового менеджменту. До внутрішніх з ресурсів відносять нерозподілений прибуток, резервний капітал, кошти амортизаційного фонду, виручку від реалізації продукції, стійкі пасиви. Ці джерела є важливими і безкоштовними для підприємства, і використовуються для забезпечення господарської діяльності та виконання зобов'язань, розширення виробництва та приросту капіталу.

М. Д. Бедринець, Л. П. Довгань відзначають, що «фінансові ресурси умовно можна поділити на грошові кошти у фондовій та нефондовій формі. Грошові фонди підприємства – це відокремлена частина грошових коштів, які характеризуються цільовим спрямуванням і використанням. Це, зокрема, може бути статутний, пайовий капітал, фонд оплати праці, гарантійний фонд, резервний фонд, фонд матеріального стимулювання, фонд розвитку підприємства, фонд соціального розвитку та ін. Інша частина грошових коштів функціонує у нефондовій формі, вони використовуються для виконання

зобов'язань підприємства перед бюджетом та позабюджетними фондами, банками, страховими компаніями, організаціями»[2].

Фінансові ресурси підприємства сформовані з усіх джерел вкладаються у певні активи: грошові (фінансові), матеріальні та нематеріальні, які в свою чергу поділяються на оборотні та необоротні активи. Ці форми постійно змінюють одна одну в процесі господарської діяльності. Наприклад, придбання необхідного обладнання призводить до зміни грошової форми на матеріальну а оборотного активу на необоротний.

Управління фінансовими ресурсами передбачає вкладення коштів у основний та оборотний капітал таким чином, щоб утримувати баланс між ліквідними та неліквідними активами, основними та оборотними активами. Це потрібно для забезпечення фінансової стійкості підприємства, ліквідності та платоспроможності, тобто готовності виконувати свої фінансові зобов'язання перед контрагентами, державою, працівниками у процесі господарської діяльності. Тому розміщення фінансовий ресурсів підприємства в відповідні активи, їх збалансованість має велике значення.

Найбільш ліквідними активами підприємства є оборотні активи, а саме грошові кошти в касі і на рахунках підприємства, а також фінансові вкладення, що можна швидко перетворити у грошові кошти. Також ліквідними активами є виробничі запаси та дебіторська заборгованість. Найменш ліквідні активи – це необоротні активи, а саме основні засоби. Але останні є основною виробничого потенціалу підприємства, і тому їх наявність, поповнення і оновлення вимагають фінансових вкладень і є необхідними для забезпечення стабільності господарської діяльності.

Завдання фінансової служби підприємства утримувати раціональне співвідношення між основними - неліквідними – та оборотними – ліквідними фінансовими ресурсами та обирати найбільш раціональні джерела формування таких ресурсів.

Основними факторами, що впливають на розмір тих чи інших активів та структуру розміщення фінансових ресурсів є:

- вид діяльності підприємства. Виробничі підприємства мають високу частку необоротних активів та виробничих запасів, готової продукції, тому значна частина фінансових ресурсів розмішена саме у ці активи. Торгівельні підприємства більшу частину фінансових ресурсів вкладають у товари, грошові кошти тощо;

- обсяги виробництва та/або реалізації продукції (товарів). Невеликим підприємствам потрібні незначні обсяги фінансових ресурсів для підтримання безперервної діяльності, натомість великим виробникам та оптовим мережам для цього необхідні значні фінансові ресурси. Також слід відмітити, що обсяг діяльності та розмір фінансових ресурсів є взаємопов'язаними показниками. Зростання фінансових ресурсів призводить до зростання обсягів виробництва, що в свою чергу призводить до зростання обсягів прибутків і зростання фінансових ресурсів на наступний період;

- ефективність діяльності. Неefективна господарська діяльність підприємства призводить до збитків, зростання зобов'язань, зменшення фінансових можливостей для розвитку виробництва. Натомість підприємства, що підвищують ефективність діяльності мають потужне внутрішнє джерело поповнення фінансових ресурсів і не потребують залучення їх ззовні.

На діяльність підприємства негативно впливає як нестача, так і надлишок фінансових ресурсів. Зокрема, нестача ресурсів призводить до ризику збоїв у господарській діяльності, гальмуванню темпів виробництва, реалізації. Натомість надлишок – до неефективного витрачання ресурсів, перевиробництва, застою реалізації тощо.

Отже, фінансові ресурси можна назвати одним із найбільш важливих і цінних активів підприємства, оскільки саме вони забезпечують операційну, фінансову та інвестиційну діяльність підприємства необхідними грошовими коштами та іншими активами. Ефективне управління фінансовими ресурсами забезпечить підприємству стабільне зростання обсягів активів та власного капіталу, і як наслідок - зростання ринкової вартості самого підприємства.

1.2. Процес управління фінансовими ресурсами підприємства

В умовах нестабільності та високої вартості кредитних коштів управління фінансовими ресурсами набуває особливої ваги в загальному управлінні господарською діяльністю підприємства. Ефективне управління є запорукою не тільки економічного виживання підприємства, а й його сталого та поступового розвитку. В умовах економічної кризи та зниження платіжної дисципліни з боку контрагентів у підприємств постійно виникає проблема нестачі фінансових ресурсів для підтримання нормального виробничого та реалізаційного циклу, для розширення асортименту та виконання фінансових зобов'язань. Це спонукає підприємства звертати увагу на процес управління фінансовими ресурсами, використовувати усі моделі та важелі впливу для ефективного управління формуванням та використанням, оптимізацію структури фінансових ресурсів підприємства.

Система управління фінансовими ресурсами включає об'єкт та суб'єкт управління, цілі, завдання, принципи та методи управління, а також нормативи оцінки якості управління. Характеристика складових системи подана у таблиці 1.3.

На наш погляд, найбільш влучно сутність процесу управління фінансовими ресурсами описав Рудченко В.І. як «систему інструментів, методів, форм розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із процесами формування, розподілу й використання фінансових ресурсів для досягнення стійкого фінансового стану й ефективної діяльності підприємства»[44, с. 16].

А ефективність управління фінансовими ресурсами прямо впливає на можливість досягнення успіху, розширення діяльності та збереження стійкого фінансового становища підприємства.

Також автор відзначає, що «метою управління фінансовими ресурсами є забезпечення діяльності підприємства оптимальним обсягом фінансових ресурсів у кожний конкретний період часу відповідно до напрямів його

розвитку, організація формування необхідного рівня та раціонального використання фінансових ресурсів, максимізація прибутку та забезпечення підвищення ринкової вартості підприємства» [44, с. 17].

Таблиця 1.3

Складові процесу управління фінансовими ресурсами підприємств

Елементи управління фінансовими ресурсами	Характеристика
Об'єкт управління	Фінансові відносини, що виникають між підприємствами, їх засновниками, комерційними структурами, державою іншими суб'єктами господарювання та фізичними особами: Джерела формування, напрямки розміщення, обсяги, склад та структура фінансових ресурсів; Склад, структура, кругообіг капіталу; Грошові фонди, їх формування та використання; Грошовий обіг у процесі відтворення
Суб'єкт управління	Фінансова служба підприємства, а саме фінансовий менеджер, фінансовий відділ, департамент тощо, яка за допомогою певного набору інструментів та різних форм управлінського впливу забезпечує контрольоване функціонування об'єкту управління
Цілі	Збільшення ринкової вартості підприємства% Зростання темпів приросту виробництва та реалізації; Збільшення прибутку, зменшення витрат; Забезпечення зростання ефективності використання фінансових ресурсів через зростання рентабельності діяльності; Забезпечення стійкого фінансового стану підприємства та уникнення банкрутства; Оптимізація грошового обігу з метою узгодження вхідних та вихідних потоків грошових коштів Оптимізація структури капіталу підприємства тощо.
Завдання	Визначення оптимального обсягу та структури фінансових ресурсів; Залучення коштів в оборот на найбільш вигідних умовах для підприємства; Раціональне використання фінансових ресурсів для отримання максимального фінансового результату; Розробка, встановлення та дотримання стратегічних і поточних планових показників ефективності залучення та використання фінансових ресурсів підприємства
Фінансові нормативи	Рівень рентабельності, стабільний темп зростання власного капіталу, оптимальна структура необоротних та оборотних коштів відповідно до виду діяльності підприємства, оптимальний рівень ліквідності активів, обґрунтоване співвідношення довгострокових та короткострокових зобов'язань, мінімальний рівень фінансових ризиків
Принципи	Повноти, достовірності, важливості, оперативності, безперервності, динамічності, циклічності, узгодженості з іншими економічними процесами підприємства, ефективності
Методи	Методи збільшення власного капіталу: внески засновників, додатковий прибуток, безповоротна фінансова допомога та інші. Методи збільшення позичкового капіталу: одержання банківського, товарного кредиту, поворотної фінансової допомоги тощо.
Інформаційне забезпечення	Вихідні дані для управління є дані бухгалтерського, фінансового та управлінського обліку підприємства, зовнішні дані.

Джерело: побудовано автором на основі [39, с. 82].

Предметом управління системи є регулювання фінансових потоків задля забезпечення їх збалансованості, достатності та оптимальності.

Об'єктом управління визначаються фінансові відносини, що виникають у процесі заснування підприємства, тобто вкладення коштів у статутний чи пайовий фонд, при отриманні банківського чи комерційного кредиту тощо.

Суб'єктом управління є фінансовий менеджер чи фінансова служба, що безпосередньо здійснює планування потреби у фінансових ресурсах, розробляє управлінські рішення щодо вибору джерел фінансування та напрямків розміщення коштів.

Основними завдання управління фінансовими ресурсами є такі:

- визначення оптимальної структури фінансових ресурсів для задоволення стратегічних та поточних потреб підприємства;
- залучення коштів на найвигідніших для підприємства умовах, тобто плата за ці ресурси має бути меншою за отримані додаткові доходи від використання цих коштів;
- найбільш ефективне використання фінансових ресурсів підприємства для отримання найвищих фінансових результатів.

Для виконання цих завдань використовують різні підходи до управління фінансовими ресурсами підприємства, що представлені у табл.1.4.

Ефективність системи управління фінансовими ресурсами суттєво залежить від методів управління, від їх детального обґрунтування у кожному окремому випадку. Перелік таких методів є надзвичайно широким, що дає можливість вибору найбільш оптимального, враховуючи особливості управління фінансовими ресурсами в сучасних умовах господарювання.

В літературних джерелах з фінансового менеджменту методи управління фінансовими ресурсами класифіковані на традиційні та прогресивні.

Методи управління, що визнаються як традиційні поділяються на такі групи методів:

Перша – методи збільшення власного капіталу підприємств, що включає на чотири підгрупи:

- одержання підприємством внесків до статутного фонду від засновників та акціонерів;
- одержання підприємством додаткового прибутку від господарської діяльності;
- одержання підприємством фінансової допомоги на безповоротній основі;
- одержання підприємством податкових пільг.

Таблиця 1.4

Сутність основних підходів до управління фінансовими ресурсами

Підхід до управління фінансовими ресурсами	Визначення
Комплексний підхід	Заснований на проведенні комплексу заходів, які призводять до стратегічних змін в управлінні фінансовими ресурсами та дозволяють підприємству бути стратегічно орієнтованим
Системний підхід	Деяка цілість, що складається із взаємозалежних частин, кожна з яких певною мірою характеризує ціле
Ситуаційний підхід	Ґрунтується на тому, що пріоритетність методів управління визначається ситуацією відповідно до умов зовнішнього та внутрішнього середовища
Процесний підхід	Трактує управління фінансовими ресурсами як серію безпосередніх взаємопов'язаних дій. кожна з яких сама по собі вже є процесом, значною мірою визначає кінцевий результат
Системно-ситуаційний підхід	Комбінація двох підходів системного та ситуаційного, кожен з яких описується окремо, але розглядається сукупністю.
Логістичний підхід	Науково-практичний напрямок управління, що полягає в ефективному управлінні фінансовими ресурсами і пов'язаними з ними матеріальними та інформаційними ресурсами
Портфельний підхід	Планований комплекс включених до складу стратегії проектів, спрямованих на досягнення визначених стратегічних цілей, який реалізується в межах визначеного планування та обсягу фінансових ресурсів
Комплексно-системний підхід	Логічно обґрунтований підхід, який є комбінацією комплексного та системного підходів. Методологією цього підходу є розгляд певних систем під час проведення комплексу заходів

Джерело: побудовано автором на основі [1, с. 191].

Друга – методи збільшення позичкового капіталу підприємства, що включає три підгрупи:

- одержання підприємством банківського кредиту;
- одержання підприємством товарного кредиту;
- одержання підприємством фінансової допомоги на зворотній основі.

Прогресивні методи управління фінансовими ресурсами класифіковані на такі групи:

Перша – методи збільшення власного капіталу підприємств, що включає на дві підгрупи: розміщення похідних цінних паперів на акції підприємства та розміщення депозитарних розписок на міжнародних фінансових ринках.

Друга – методи збільшення позичкового капіталу підприємств, що містить такі підгрупи:

- одержання позичкового капіталу за операціями «репо»;
- одержання підприємством вексельного комерційного кредиту;
- розміщення корпоративних облігацій підприємства на національному та міжнародному ринках.

Третя – методи оптимізації структури активів підприємства, що містить на три підгрупи:

- одержання підприємством основних засобів у лізинг;
- дисконтування дебіторської заборгованості підприємства;
- застосування товаророзпорядчих цінних паперів.

Порівняння традиційним та прогресивних методів управління фінансовими ресурсами дозволяє зробити певні висновки щодо особливостей їх застосування, а саме:

- прогресивні методи ґрунтуються на застосуванні особливих інструментів – цінних паперів фінансового ринку, що мають різноманітні функціональні можливості;

- застосування прогресивних методів вирішує складні питання оптимізації структури активів з точки зору їх ефективного використання;

- прогресивні методи дозволяють застосовувати інструментарій для залучення додаткових фінансових ресурсів к на національному, так і міжнародному фінансовому ринку.

Отже, застосуванню прогресивних методів управління фінансовими ресурсами має відводитись особлива роль для формування раціональної пропорції власних та позикових фінансових ресурсів, яка б забезпечувала приріст рентабельності власного капіталу одночасно із забезпеченням стабільності розвитку у перспективі.

Сам процес управління фінансовими ресурсами підприємства можна проставити у вигляді схеми (рис. 1.5), де представлені основні етапи механізму управління фінансовими ресурсами.

Він складається із певних етапів, кожен із яким має послідовно логічно доповнюватись іншим етапом управління. Розглянемо ці етапи більш детально:

Перший етап - визначення проблеми або нереалізованих можливостей в сфері управління фінансовими ресурсами підприємства відбувається при аналізі фінансово-господарської діяльності підприємства чи результатів виконання попередніх рішень у фінансовій сфері.

Другий етап – використання минулого досвіду спеціалістів з управління фінансовими ресурсами. Використання минулого досвіду та прийняття на його основі управлінських рішень дозволяє при розробці альтернативних напрямків розвитку ситуації спиратися на уже відомі результати, знання, досвід, що дозволяє уникнути негативного розвитку подій та спрямувати фінансові ресурси у більш ефективні напрямки діяльності тощо.

Третій етап – окреслення початкових даних, критеріїв ефективності оцінки результатів та альтернативних рішень щодо управління фінансовими ресурсами.

Наступні етапи є типовими для прийняття рішень в будь-якій сфері діяльності: вибір найкращої альтернативи, прийняття рішення, реалізація та оцінка результатів.

Система управління фінансовими ресурсами буде вважатися ефективною лише за умови раціонального використання наявних фінансових ресурсів та одночасного системного пошуку можливостей подальшого розвитку підприємства.

Одне з найважливіших і найскладніших завдань, що вирішуються в процесі управління фінансовими ресурсами підприємства є формування раціональної структури капіталу. Це зумовлено тим, що тільки за оптимальної структури елементів капіталу використання фінансових ресурсів підприємства

буде справді ефективним, тобто буде досягнутий найбільший рівень прибутковості капіталу при найменшій його вартості та при збереженні достатнього рівня фінансової стійкості підприємства.

Рис. 1.5. Етапи процесу управління фінансовими ресурсами підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [44 , с. 18]

Формування фінансових ресурсів повинно базуватися на дотриманні певних принципів, а саме:

- урахування перспектив розвитку господарської діяльності підприємства;
- забезпечення відповідності обсягу залучених фінансових ресурсів обсягу сформованих активів;
- забезпечення високоефективного використання фінансових ресурсів під час господарської діяльності підприємства, що передбачає дотримання

певної відповідності між складовими фінансових ресурсів і напрямками їх використання;

- забезпечення оптимальності структури джерел фінансування з позиції ефективного їх функціонування – цей принцип передбачає формування певного співвідношення між власними та позиковими ресурсами підприємства;

- забезпечення мінімізації витрат щодо формування фінансових ресурсів із різних джерел – реалізація цього принципу пов'язана з розрахунком вартості кожної окремої складової фінансових ресурсів та залучення його із таких джерел, які б забезпечували мінімальні витрати з формування та використання певних видів власних та позикових фінансових ресурсів.

В зв'язку з цим, слід врахувати основні особливості кожного з елементів фінансового капіталу підприємства. Використання кожного елемента капіталу має певні переваги і недоліки, які наведено в табл. 1.5.

Власний капітал – це частина засобів підприємства, які є його власністю. Оптимальна величина власного капіталу дає можливість впевненого інвестування його у довгострокові проекти і використання у найбільш ризикових ситуаціях.

Однак підприємство, що використовує тільки власний капітал, має найвищу фінансову стійкість, але обмежує темпи свого розвитку. Це пов'язано, перш за все, з невикористаною можливістю збільшення рентабельності власного капіталу за рахунок ефекту фінансового левериджу, так як без залучення позикового капіталу неможливо забезпечити перевищення коефіцієнта фінансової рентабельності діяльності підприємства над економічною.

У той же час, підприємство, що використовує позиковий капітал, має більш високий фінансовий потенціал свого розвитку і можливість приросту фінансової рентабельності, однак в більшій мірі піддається фінансовому ризику і загрозі банкрутства.

Таблиця 1.5

Позитивні і негативні сторони використання власного і позичкового капіталу в процесі фінансування діяльності підприємств

Капітал	Переваги	Недоліки
Власний	Простота залучення. Рішення про збільшення приймається власниками .	Обмеженість обсягу залучення власного капіталу для розширення діяльності підприємства.
	Забезпечення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства в довгостроковому періоді.	Більш висока вартість порівняно з капіталом, що залучається шляхом емісії облігацій, оскільки відсоток за облігаціями значно нижчий ніж дивіденди за акціями.
	Більш висока віддача за критерієм норми прибутку на вкладений капітал.	Неспроможність реалізації приросту рентабельності капіталу за рахунок ефекту фінансового левериджу, який заснований саме на залученні у виробництво сторонніх фінансових ресурсів.
Залучений	Забезпечення зростання фінансового потенціалу корпорації для збільшення активів під час зростання обсягів виробництва.	Зниження норми прибутку активів, оскільки прибуток підприємства зменшується на суму сплачених відсотків за користування кредитом.
	Великі можливості щодо залучення, тобто ширші межі залучення, порівняно з власним капіталом.	Зниження фінансової стійкості підприємства і відповідно зростання ризику банкрутства.
	Більш низька вартість кредитів порівняно з емісією акцій, оскільки проценти по кредиту відносяться на валові витрати підприємства.	Висока залежність вартості залученого капіталу від кон'юнктури на кредитному ринку (її погіршення зумовлює зростання кредитних ставок).
	Можливість генерувати приріст рентабельності власного капіталу за рахунок ефекту фінансового левериджу.	Складність процедури залучення кредитних ресурсів у великих розмірах та на довгий термін, через необхідність їх забезпечення.

Джерело: побудовано автором на основі [36]

Залучений капітал підприємства формується із таких джерел: кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги та інші поточні зобов'язання. Це фінансові ресурси, що використовуються підприємством безоплатно та тимчасово до настання терміну повернення чи погашення зобов'язань.

Залучення того чи іншого джерела фінансування пов'язане для підприємства з певними витратами: акціонерам (власникам) необхідно виплачувати дивіденди, банкам – відсотки за надані кредити, інвесторам – відсотки за вкладені інвестиції. Всі залучені з того чи іншого джерела кошти мають вартість, тобто за використання всіх фінансових ресурсів треба платити.

Загальна сума коштів, яку необхідно сплатити за використання певного обсягу фінансових ресурсів, виражена у відсотках до цього обсягу, називається його вартістю [57, с. 59].

Практика показує, що не існує універсальних рецептів ефективного співвідношення власного та позичкового капіталу не тільки для однотипних підприємств, але й для одного підприємства на різних стадіях його розвитку та при різній кон'юнктурі товарного та фінансового ринків. Разом з тим, існує ряд об'єктивних та суб'єктивних факторів, врахування яких дозволяє цілеспрямовано формувати структуру капіталу, забезпечуючи умови найбільш ефективного його використання на кожному підприємстві (рис.1.6).

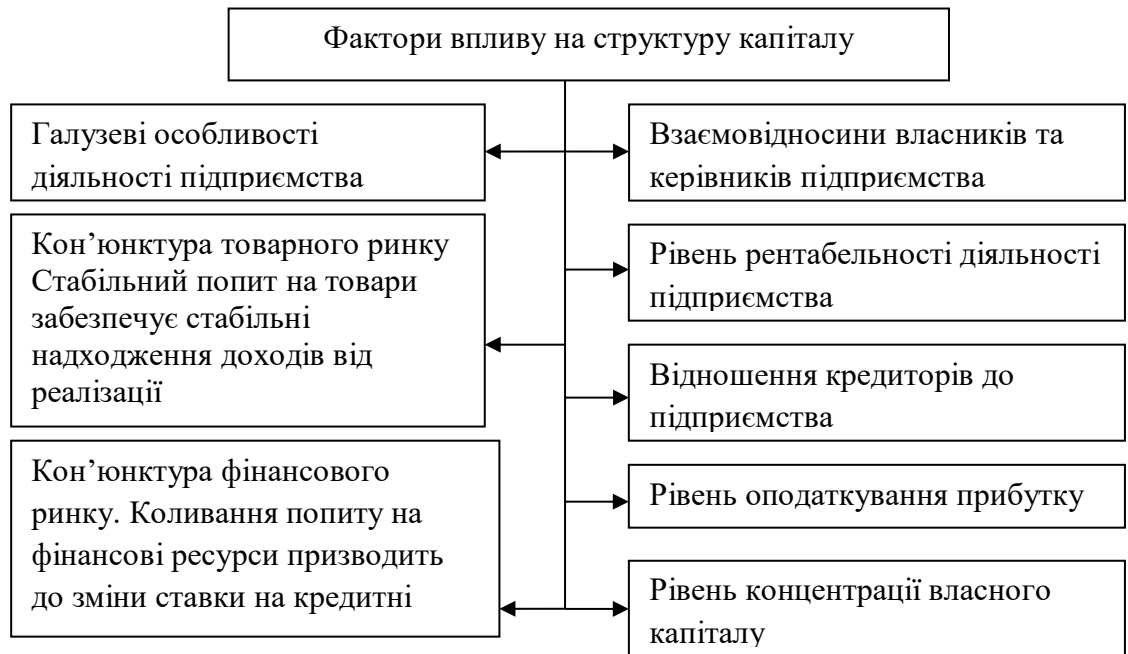

Рис. 1.6. Фактори, що впливають на структуру капіталу підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [5, с.446–448].

Основними із цих факторів є:

- галузеві особливості діяльності підприємства. Характер цих особливостей визначає структуру активів підприємства, їх ліквідність. Підприємства з високою питомою вагою необоротних активів вимушені використовувати в своїй діяльності переважно власний капітал;

- кон'юнктура товарного ринку. Чим стабільніше кон'юнктура цього ринку, а відповідно і стабільніший попит на товари підприємства, тим безпечніше стає використання позичкового капіталу;

- кон'юнктура фінансового ринку. В залежності від стану цієї кон'юнктури зростає або знижується вартість позичкового капіталу;

- рівень рентабельності діяльності підприємства. За високого рівня цього показника кредитний рейтинг підприємства зростає і воно розширює потенціал можливого використання позичкового капіталу;

- відношення кредиторів до підприємства. В деяких випадках, не дивлячись на високу фінансову стійкість підприємства кредитори можуть керуватись іншими критеріями, які формують негативний його імідж, а відповідно знижують і його кредитний рейтинг;

- рівень оподаткування прибутку. В умовах низьких ставок податку на прибуток чи використання підприємством податкових пільг, різниця у вартості власного та позичкового капіталу, що залучається із зовнішніх джерел, знижується;

- взаємовідносини власників та керівників підприємства. Неприйнятність високого рівня ризиків формує консервативний підхід власників і керівників до фінансування розвитку підприємства, за якого основу фінансування складає власний капітал;

- рівень концентрації власного капіталу. Для того, щоб зберегти фінансовий контроль за управлінням підприємством (контрольний пакет акцій або контрольний обсяг пайового вкладу), власники підприємства не хочуть залучати додатковий власний капітал із зовнішніх джерел.

Одним із завдань управління фінансовими ресурсами є оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості, що здійснюється на основі визначення вартості капіталу при різних варіантах співвідношення його елементів.

Основним методом оцінки вартості капіталу є метод середньозваженої вартості капіталу (СВК). Базою для формування цього показника є наступні данні:

- вартість окремих елементів капіталу (В). Вартість власного капіталу виражається через величину дивідендів на акцію, а вартість позичкового капіталу - ставка відсотків, за користуванням кредитними ресурсами;
- питома вага окремих елементів капіталу в його загальній сумі, виражена в десяткових дробах (ПВ).

Методика визначення середньозваженої вартості капіталу представлена на рис. 1.7.

Рис. 1.7. Методика розрахунку середньозваженої вартості капіталу (СВК)

Джерело: побудовано автором на основі [45, с. 43].

Отже, формула для розрахунку середньозваженої вартості капіталу виглядає так:

$$CBK = \sum_i B_i \times PB_i, \quad (1.1)$$

де B_i – витрати за кожним видом залучених фінансових ресурсів;

PB_i – питома вага кожного виду залучених ресурсів у загальній сумі фінансових ресурсів підприємства.

Таким чином, за цим критерієм оптимальною є структура капіталу, за якої вартість фінансових ресурсів для підприємства є мінімальною.

Раціоналізація структури капіталу підприємства на основі критерію мінімізації фінансового ризику пов'язана з процесу диференційованого вибору джерел фінансування різних складових частин активів підприємства

В зв'язку з цим активи поділяють на три групи: необоротні активи, постійну частину оборотних активів і змінну частину оборотних активів.

Існують три принципові підходи до фінансування різних груп активів підприємств (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Принципові підходи до фінансування активів підприємства

Склад активів підприємства	Консервативний підхід до фінансування активів підприємства	Компромісний підхід до фінансування активів підприємства	Агресивний підхід до фінансування активів підприємства
Змінна частина оборотних активів	КЗК	КЗК	КЗК
	ДЗК+ВК		
Постійна частина оборотних активів	ДЗК+ВК	ДЗК+ВК	ДЗК+ВК
			ДЗК+ВК
Необоротні активи	ДЗК+ВК	ДЗК+ВК	

Джерело: побудовано автором на основі [5, с. 456].

Консервативний підхід, за якого лише половина змінної частини оборотних активів фінансується за рахунок короткострокових залучених коштів, а інші активи - за рахунок власного і довгострокового залученого капіталу.

Помірний чи компромісний підхід, за якого змінна частина оборотних активів фінансується за рахунок короткострокових пасивів, а постійна частина

оборотних коштів і необоротні активи - за рахунок власного капіталу і довгострокових залучених коштів.

Агресивний підхід, коли постійна частина оборотних активів в рівній мірі фінансується за рахунок короткострокового залученого капіталу і постійних пасивів[5,с.454].

В залежності від свого відношення до фінансового ризику власники чи керівники підприємства обирають один з цих варіантів фінансування активів, що в свою чергу зумовлює співвідношення власного і позичкового капіталу.

Іншим завданням управління фінансовими ресурсами є оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності. Для цього використовується механізм фінансового левериджу.

Оцінити вплив використання запозиченого капіталу та рентабельність власного капіталу дозволяє фінансовий важіль, який і є інструментом регулювання пропорцій структурних елементів капіталу підприємств з метою максимального росту рентабельності власних коштів. Термін «важіль» в економічній літературі має декілька синонімів: «левєридж» (leverage) згідно трактувань американських економістів; «жирінг» (gearing) за трактуванням європейських (англійських) економістів. В ракурсі трактувань терміну «важіль» як фінансового, він виступає в якості потенційної можливості впливу зміни питомої ваги власного та запозиченого капіталу підприємства у загальній його величині на прибутковість власних коштів.

Конкретний результат впливу фінансового важеля на рентабельність власного капіталу проявляється через ефект фінансового важеля. Саме даний показник відображає приріст рентабельності власних коштів, який отримується завдяки використанню запозичених коштів.

На сьогодні, в практиці визначення ефекту фінансового важеля сформовано дві основні концепції:

- 1) американська;
- 2) європейська.

Р.С. Квасницька відзначає, що «згідно першої концепції ефект фінансового важеля визначається як динаміка чистого прибутку на акцію у відсотковому вираженні, що спричинена зміною прибутку до сплати податку на прибуток і відсотків за запозиченим капіталом. За другою концепцією, визначення ефекту фінансового важеля здійснюється як приріст рентабельності власного капіталу за рахунок використання підприємством запозичених коштів, що потребують певних фінансових витрат щодо їх обслуговування, тобто оплати певних визначених відсотків за користування ними».

Зважаючи на ці зауваження для українських реалій більш адекватним є показник ефекту фінансового важеля розрахованих за європейською методикою.

Розрахунок ефекту фінансового важеля (ЕФВ) здійснюється за формулою:

$$\text{ЕФВ} = (1 - \text{СтП}) \times (\text{ЕРА} - \text{СРСВ}) \times \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}}, \quad (1.2)$$

де СтП – ставка податку на прибуток підприємств, десятковий дріб;

ЕРА – економічна рентабельність активів, %;

СРСВ – середня розрахункова ставка відсотків за позичковим капіталом, %;

ПК – позичковий капітал, гр. од.;

ВК – власний капітал, гр. од.

При цьому, слід пояснити методику розрахунку складових формули. Зокрема, найбільш доречно розраховувати економічну рентабельність активів як відношення чистого прибутку до середньої вартості капіталу. Адже саме чистий прибуток є кінцевим фінансовим результатом функціонування сукупного капіталу підприємства при здійсненні ним господарської діяльності.

Також, існують різні методики визначення середньої вартості активів підприємства. Для цього можна застосувати такі аналітичні середні, як

арифметична (проста і зважена); гармонійна (проста і складна); хронологічна; геометрична.

Дослідники, зокрема Р. С. Квасницька, пропонують застосування формули середньої хронологічної для визначення середньої величини активів. Розрахована в такий спосіб середня величина активів дає можливість оцінки економічної рентабельності активів з максимальним врахуванням фіксації моментів спостережень вартості активів, що забезпечує більш точну оцінку варіативності цієї вартості.

З урахуванням цих особливостей формула для визначення ефекту фінансового важеля матиме вигляд:

$$ЕФВ = (1 - CmП) \times \left(\frac{ЧП}{A_{сер}} * 100 - СРСВ \right) \times \frac{ПК}{ВК}, \quad (1.3)$$

де ЧП – чистий прибуток підприємства;

$A_{сер}$ – середньорічна вартість активів підприємства.

Дана формула більш змістовно враховує суб'єктивний і об'єктивний вплив розрахунковий елементів ефекту фінансового важеля. Що і забезпечує точність розрахунку рівня даного показника [46, с. 208].

Аналізуючи формулу (1.2) слід виділити три основних складові:

1. Податковий коректор фінансування левериджу ($1 - Стп$), який показує в якій мірі проявляється ефект фінансового левериджу у зв'язку з різним рівнем оподаткування.

2. Диференціал фінансового важеля ($ЕРА - СРСВ$), який характеризує різницю між рентабельністю активів та середньою ставкою відсотка за залучений капітал.

3. Плече фінансового важеля ($\frac{ПК}{ВК}$), який характеризує суму позичкового капіталу, що використовується підприємством в розрахунку на одиницю власного капітал [5, с. 436].

Таким чином, використовуючи механізм впливу фінансового левериджу на рівень прибутковості власного капіталу і рівень фінансового ризику, можна цілеспрямовано керувати як вартістю, так і структурою капіталу підприємства, забезпечуючи при цьому найбільшу віддачу вкладених у підприємство фінансових ресурсів.

Отже, підсумовуючи усе сказане слід відмітити, що управління формуванням капіталу підприємства та раціоналізація його структури є досить складним процесом. Фахівці, які цим займаються повинні врахувати надзвичайно велику кількість різних факторів і передумов, виділити основні і найбільш значущі критерії формування оптимальної структури капіталу і на їх основі визначити таке співвідношення між власним і позичковим капіталом, яке забезпечувало б найбільшу ефективність використання сукупного капіталу при найменшій його вартості та рівні ризику.

1.3. Методика оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства

Управління фінансовими ресурсами підприємства представляє собою складний поетапний процес, що передбачає прийняття управлінських рішень з метою оптимізації фінансових і грошових потоків, співвідношення витрат та результатів, а також збільшення позитивного фінансового результату відповідно до обраної стратегії. Управління фінансовими ресурсами здійснюється на основі визначення тактичних та стратегічних цілей, що полягають у збільшенні обсягів виробництва, мінімізації ризиків, забезпечення рентабельності діяльності, фінансової рівноваги, ліквідності та фінансової стійкості підприємства.

Ефективність управління оцінюється з погляду структуризації управлінських дій на кожному етапі руху фінансових ресурсів підприємства, який здійснюється за трьома стадіями – формування, використання і оборот

фінансових ресурсів. Кожна з цих стадій має свої критерії та показники оцінки ефективності:

- на стадії формування – рівень та динаміка зміни фінансової стійкості;
- на стадії обороту – рівень платоспроможності та ліквідності;
- на стадії використання – рівень ділової активності та рентабельності.

Формування фінансових ресурсів має за мету забезпечення організації необхідним обсягом грошових коштів для здійснення господарської діяльності, а також мінімізацію їх вартості і оптимізацію структури для підтримки фінансової стійкості. Використання фінансових коштів направлено на їх раціональне розміщення в цілях підвищення прибутковості, фінансової стійкості та платоспроможності організації. Завданням управління грошовим обігом є регулювання трансформації фінансових ресурсів з товарної форми в грошову і назад таким чином, щоб для виконання фінансових зобов'язань кошти були наявні в потрібний момент часу. Таким чином, для того щоб комплексно оцінити ефективність використання фінансових ресурсів організації, необхідно оцінити показники, що характеризують ефективність формування, обороту і використання фінансових ресурсів на кожній стадії їх руху.

Деталізований аналіз в динаміці фінансової стійкості підприємства за сукупністю відносних показників уможливають всебічну оцінку стану і тенденцій зміни фінансової стійкості підприємства та визначення наявних потенційних можливостей (резервів) підвищення фінансової стійкості та стабільності.

Порушення фінансової стійкості підприємства призводить до втрати ним платоспроможності, що зумовлює загрозу банкрутства підприємства. Тому, на наш погляд, оцінювати ймовірність банкрутства підприємства слід саме за показниками фінансової стійкості. Ступінь забезпеченості джерелами формування виступає в якості тієї чи іншої міри платоспроможності (або неплатоспроможності) організації.

Аналіз фінансової стійкості передбачає оцінку відповідності даних джерел формування певній величині запасів.

Для характеристики джерел формування запасів використовують кілька показників:

1. Наявність власних оборотних коштів (ВОК):

$$\text{ВОК} = \text{ВК} - \text{НЕА}, \quad (1.4)$$

де ВК – власний капітал;

НЕА – необоротні активи.

2. Наявність власних і довгострокових джерел формування запасів і витрат (ВД):

$$\text{ВД} = \text{ВОК} + \text{ДЗ}, \quad (1.5)$$

де ДЗ – довгострокові зобов'язання.

3. Загальна величина формування запасів і витрат (ЗДФ):

$$\text{ЗДФ} = \text{ВД} + \text{КК}, \quad (1.6)$$

де КК – короткострокові кредити та позики.

Визначивши різницю між відповідним фінансовим джерелом та величиною запасів і витрат, розраховують надлишок (нестачу) коштів відповідного джерела для фінансування запасів і витрат.

1. Надлишок (нестачу) власних оборотних коштів ($\pm$ ВОК):

$$\pm \text{ВОК} = \text{ВОК} - \text{ЗВ}, \quad (1.7)$$

де ЗВ – запаси.

2. Надлишок (нестачу) власних і довгострокових джерел формування запасів і витрат ($\pm$ ВД):

$$\pm \text{ВД} = \text{ВД} - \text{ЗВ}. \quad (1.8)$$

3. Надлишок (нестача) загальної величини формування запасів і витрат ($\pm 3ДФ$):

$$\pm 3ДФ = 3ДФ - 3. \quad (1.9)$$

Отриманні показники покриття запасів і витрат відповідними джерелами фінансування трансформуються у три факторну модель (М):

$$M = (\pm ВОК; \pm ВД; \pm 3ДФ). \quad (1.10)$$

Ця модель характеризує тип фінансової стійкості підприємства. На практиці зустрічається чотири типи фінансової стійкості [21]:

1) 1-й тип - абсолютна фінансова стійкість:

$$M1 = (1; 1; 1), \text{ тобто } \pm ВОК \geq 0; \pm ВД \geq 0; \pm 3ДФ \geq 0;$$

2) 2-й тип - нормальна фінансова стійкість:

$$M2 = (0; 1; 1), \text{ тобто } \pm ВОК < 0; \pm ВД \geq 0; \pm 3ДФ \geq 0;$$

3) 3-й тип - нестійкий фінансовий стан:

$$M3 = (0; 0; 1), \text{ тобто } \pm ВОК < 0; \pm ВД < 0; \pm 3ДФ \geq 0;$$

4) 4-й тип - кризовий фінансовий стан:

$$M4 = (0; 0; 0), \text{ тобто } \pm ВОК < 0; \pm ВД < 0; \pm 3ДФ < 0.$$

Відносними показниками, за якими здійснюється оцінка фінансової стійкості, є такі: коефіцієнт автономії (незалежності), коефіцієнт заборгованості, коефіцієнт самофінансування та інші. Вичерпний перелік коефіцієнтів для аналізу фінансової стійкості, формули їх розрахунку та економічна характеристика підприємства наведено у таблиці 1.7. За допомогою аналізу коефіцієнтів можна виявити вплив різних факторів на зміну фінансового стану підприємства, оцінити його динаміку, виявити сильні і слабкі сторони різних підприємств.

Відносні показники оцінки фінансової стійкості підприємства

Коефіцієнт	Формула	Характеристика
Коефіцієнт автономії (незалежності)	$K_{авт} = \frac{BK}{BB}$ BK - власний капітал BB - валюта балансу	Цей коефіцієнт характеризує в загальній сумі коштів, авансових у його діяльність. Що вищим є значення цього показника, то більше підприємство є фінансово стійким і незалежним від зовнішніх кредиторів. Оптимальне значення - 0.5
Коефіцієнт заборгованості	$K_з = \frac{ЗК}{BK}$ ЗК - запозичений капітал.	Цей коефіцієнт показує співвідношення між запозиченими та власними коштами. Оптимальне співвідношення - 0.67
Коефіцієнт самофінансування (фінансової стабільності)	$K_{аф} = \frac{BK}{ЗК}$	Цей коефіцієнт вказує на можливість покриття власним капіталом запозичених коштів. Нормативне значення ≥ 1
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	$K_{раб} = \frac{BOK}{OA}$ BOK - власні оборотні активи OA - оборотні активи	Характеризує частку власних оборотних коштів (чистого оборотного капіталу) в оборотних активах. Значення ≥ 1 . Чим вищий даний показник, тим більша можливість в підприємства в проведенні незалежної фінансової політики.
Коефіцієнт фінансової напруги	$K_{ф.напр} = \frac{ЗК}{BB}$	Цей коефіцієнт характеризує частку запозичених коштів у валюті балансу. Оптимальне значення ≤ 0.5 . Перевищення верхньої межі свідчить про велику залежність підприємства від зовнішніх фінансових джерел.
Коефіцієнт маневреності	$K_{м} = \frac{BOK}{BK}$	Цей коефіцієнт характеризує частку власних оборотних коштів у власному капіталі. Оптимальне значення 0.2-0.5
Коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих активів	$K_{с. м/ім.} = \frac{OA}{HEA}$ HEA - необоротні активи	Цей коефіцієнт показує скільки оборотних активів приходить на кожен гривню оборотних активів. Чим вище значення цього показника, тим більше коштів авансується в оборотні активи.
Коефіцієнт майна виробничого призначення	$K_{мвп} = \frac{HEA + ЗВ}{A}$ ЗВ - запаси і витрати	Характеризує частку майна виробничого призначення в активах підприємства. Оптимальне значення ≥ 0.5
Коефіцієнт покриття запасів і витрат	$K_{п зів} = \frac{BOK}{ЗВ}$	Характеризує співвідношення власних оборотних коштів і величини запасів і витрат підприємства
Коефіцієнт поточних зобов'язань	$K_{пот.з} = \frac{ПЗ}{ЗК}$	Характеризує питому вагу найбільш короткострокових зобов'язань у запозичених коштах

Джерело: побудовано автором на основі [45; 36; 50;57].

Ефективність використання фінансових ресурсів залежить від результатів здійснення господарської діяльності і її оцінюють за допомогою показників віддачі від використання усіх структурних елементів активів підприємства, ділової активності та показників рентабельності.

Показники ділової активності показують рівень ефективності використання оборотних активів (табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Показники ефективності використання оборотних коштів підприємства

Показник	Визначення	Економічна суть
Оборотність оборотного капіталу	$O_{OA} = OA_{сер} \frac{Д}{ЧВр}$, де ЧВ р – чиста виручка від реалізації продукції; ОА сер. – середня вартість оборотних активів; Д – кількість днів у періоді, що аналізується.	Характеризує час, за який оборотні кошти здійснюють один оборот.
Оборотність виробничих запасів	$O_{BЗ} = BЗ_{сер} \frac{Д}{СВрп}$, де ВЗ сер. - середня вартість виробничих запасів; СВ р – собівартість реалізованої продукції.	Відображає час перетворення матеріальних цінностей на готову продукцію або гроші
Оборотність дебіторської заборгованості	$O_{ДЗ} = ДЗ_{сер} \frac{Д}{ЧВр}$, де ДЗ сер. – середня вартість дебіторської заборгованості.	Відображає середні термін отримання платежу
Оборотність кредиторської заборгованості	$O_{КЗ} = КЗ_{сер} \frac{Д}{ЧВр}$, де КЗ сер. – середня вартість кредиторської заборгованості	Відображає час покриття кредиторської заборгованості
Оборотність грошових коштів	$O_{ГК} = ГК_{сер} \frac{Д}{ЧВр}$, де ГК сер. - середня вартість грошових коштів та їх еквівалентів.	Відображає час обороту грошових коштів
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$K_{об.ОА} = \frac{ЧВр}{ОА_{сер}}$	Характеризує кількість оборотів за період, що аналізується
Коефіцієнт завантаження	$K_{зав} = \frac{ОА_{сер}}{ЧВр}$	Показує, скільки оборотних коштів авансовано в 1 грн. реалізованої продукції

Джерело: побудовано автором на основі [45; 36; 50; 57].

Середній залишок оборотних коштів у цілому (або будь-якого з їх видів) обчислюється за формулою середньої хронологічної. Для цього беруть підсумки залишків другого розділу активу балансу і за формулою середньої арифметичної визначають середній залишок.

Методика аналізу оборотності оборотних активів полягає в порівнянні показників оборотності оборотних коштів підприємства за звітний період з аналогічними показниками за минулий звітний період. У такий спосіб

виявляються тенденції поліпшення або погіршення ефективності використання оборотних коштів. Показники оборотності за окремими видами матеріальних цінностей необхідні для визначення, на якій стадії кругообігу оборотних коштів відбувається прискорення чи сповільнення оборотності.

Метою аналізу оборотності оборотних коштів є також визначення суми грошей, що їх було вивільнено з обороту внаслідок прискорення оборотності оборотних коштів або додаткового залучення в оборот унаслідок уповільнення такої оборотності. Економічний ефект в результаті прискорення оборотності капіталу виражається у відносному вивільненні коштів з обігу, а також у збільшенні суми виручки та прибутку.

Сума вивільнених коштів з обігу у зв'язку з прискоренням (- E) чи додатково залучених коштів у оборот (+E) в зв'язку з сповільненням оборотності капіталу визначається як добуток одноденного обороту з реалізації і зміни тривалості обороту [50]:

$$\pm E = \frac{ЧВр}{360} * \Delta O_{oa}, \quad (1.14)$$

де ΔO_{oa} - зміна оборотності оборотного капіталу (прискорення (-) чи сповільнення (+)), грн.

Підсумковим результатом діяльності підприємства з управління фінансовими ресурсами є рентабельність усіх напрямків цієї діяльності. Зокрема ефективність управління визначається показниками рентабельності продукції, рентабельності реалізації, рентабельності усіх активів, рентабельності використання власного капіталу та підсумкової рентабельності діяльності усього підприємства. Методика розрахунку вказаних показників наведена у таблиці 1.9.

Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства є необхідною складовою фінансової роботи, оскільки дає відповіді на питання, наскільки раціонально підприємство використовує наявні ресурси, чи виправданим є розширення обсягів таких ресурсів, та виявляє резерви покращення використання активів і удосконалення джерел фінансування діяльності підприємства.

Показники ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства з позицій рентабельності

Показник	Визначення	Економічна суть
Коефіцієнт рентабельності продукції	$P_{II} = \frac{ВП}{СВ_p} \times 100\% ,$ де ВП – валовий прибуток; СВ _p – собівартість реалізованої продукції.	Оцінює дохідність вкладених фінансових ресурсів в одиницю витрат. І показує рівень доходу на одну гривню собівартості продукції
Коефіцієнт рентабельності продажів	$P_{III} = \frac{ВП}{ЧВ_p} \times 100\% ,$ де ЧВ _p – чиста виручка від реалізації продукції,	Характеризує рівень прибутковості реалізації на одиницю отриманого доходу (чистої виручки від реалізації)
Коефіцієнт рентабельності активів	$P_A = \frac{ЧП}{Асер.} \times 100\% ,$ де ЧП – чистий прибуток; А сер. - середня величина активів.	Показує рівень чистого прибутку, що отримує підприємства з однієї гривні фінансових ресурсів, вкладеної у активи підприємства
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$P_{BK} = \frac{ЧП}{BKсер.} \times 100\% ,$ де ВК сер. – середня величина власного капіталу.	Показує рівень прибутковості власного капіталу, а також є показником інвестиційної привабливості підприємства
Коефіцієнт рентабельності діяльності	$P = \frac{ЧП}{ЧВ_p} \times 100\%$	Характеризує загальну ефективність господарської діяльності підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [45; 36; 50; 57].

Ефективність управління фінансовими ресурсами оцінюється в динаміці, на основі показників кількох років. Динаміка зміни основних показників фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності та рентабельності вказує на зміну ефективності роботи фінансових менеджерів та є основою для прийняття управлінських рішень в майбутньому. Підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами, їх використання має суттєве значення, особливо в нестабільних умовах сьогодення, браку ресурсів, зростання їх вартості та посилення конкурентної боротьби між суб'єктами господарювання.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА», ПРАТ «ОБОЛОНЬ», ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»

2.1. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств

ПрАТ «Карлсберг Україна» входить до компаній Групи Карлсберг, що є однією з провідних пивоварних груп у світі з великим портфелем брендів пива та інших напоїв. Бренд Carlsberg є одним з найвідоміших пивних брендів в світі, а такі бренди як Балтика та Tuborg входять в число найбільш популярних пивних брендів в Європі. З моменту заснування в 1847 році, Група Карлсберг стабільно працює і вносить позитивний внесок в розвиток суспільства на всіх своїх ринках.

Основним видом діяльності компанії є виробництво та продаж пива, сидру та безалкогольних напоїв.

До складу ПрАТ «Карлсберг Україна» входять заводи в м. Запоріжжя, м. Києві та м. Львові. В Компанії працює більше 1400 чоловік. В портфель компанії в Україні входять пиво та безалкогольні напої таких торгових марок, як «Львівське», RobertDoms, Балтика, Carlsberg, Tuborg, Kronenbourg 1664, «Арсенал», «Жигулівське Запорізького розливу», «Квас Тарас», Somersby, Guinness, Garage, Warsteiner, Grimbergen та інші.

Київський пивоварний завод, що розпочав діяльність в 2004 році, на сьогодні є найсучаснішою броварнею в Україні. У ньому втілилися самі передові світові інновації в пивоварінні та будівництві. На заводі встановлено новітнє обладнання пивної промисловості виробництва Бельгії, Німеччини і Швейцарії. А сам технологічний процес побудований з урахуванням останніх технологій енергозбереження, охорони здоров'я та навколишнього середовища. Перевагою Київського пивоварного заводу є зручне і функціональне планування приміщення.

Запорізький завод Компанії ввійшов до Групи компаній Карлсберг в 1996 році. Інвестиції були направлені на встановлення нового обладнання, виготовлене провідними компаніями пивоварної світової промисловості. Завдяки цьому завод став передовим підприємством європейського типу з ефективним виробництвом та високим рівнем автоматизації технологічних процесів.

Львівська пивоварня, що була заснована в далекому 1715 році приєдналася до Групи компаній Карлсберг в 1999 році. З цього моменту в модернізацію заводу було інвестовано понад 35 млн. доларів США, вдосконалено технології пивоваріння, якість продукції приведена у відповідність з найвищими світовими стандартами.

В складі юридичної особи компанії є три представництва: Представництво ПрАТ «Карлсберг Україна» в м. Харкові, Представництво ПрАТ «Карлсберг Україна» в м. Одеса та Представництво ПрАТ «Карлсберг Україна» в м. Донецьку які не є відокремленими юридичними особам, та діють у відповідності до Положень про представництво та здійснюють представництво і захист інтересів юридичної особи за своїм місцезнаходженням та прилеглих до нього областей.

«Карлсберг Україна» впроваджує на українському ринку глобальну стратегію Групи компаній Карлсберг під назвою «Вітрила22». Компанія орієнтується на попит споживача, який динамічно змінюється, а також на основні ринкові тренди, виступаючи провідним інноватором в галузі та вибудовуючи портфель основних пивних брендів, крафту та спеціалітетів, а також активно формуючи і розвиваючи напрямок безалкогольного пива та напоїв.

Місія глобальної стратегії « Вітрила 22» полягає в тому, щоб досягти статусу найбільш успішної, найбільш професійної та найбільш привабливої пивоварної компанії на кожному з ринків, де оперує компанія Групи Карлсберг. Стратегія зосереджена на таких ключових пріоритетах як

«Зміцнення основних брендів», «Стійке зростання» та «Створення культури переможців».

ПрАТ «Карлсберг Україна» увійшла в ТОП-5 кращих компаній в Україні за рівнем корпоративної стійкості. До участі в рейтингу були відібрані компанії, які входять до списку найбільших платників податків України. Рейтинг SustainableUkraine оцінював та порівнював якість корпоративного управління в компаніях, їх здатність здійснювати позитивний вплив на суспільство, керувати нефінансовими ризиками та можливостями, а також забезпечувати свій сталий розвиток.

ПрАТ «Карлсберг Україна» увійшла до ТОП-5 компаній-переможців рейтингу і була відзначена високим рівнем корпоративної стійкості.

ПрАТ «Карлсберг Україна» показала найкращий результат в Україні за напрямками: трудові відносини, ланцюг постачання та протидія корупції. У результаті оцінювання, компанію було відзначено, як одну з кращих в країні і присвоєно високий рівень корпоративної стійкості.

У відповідності до законодавства України та Статуту Товариства органами корпоративного управління товариством, як системою відносин між власниками, наглядовим та виконавчим органом Компанії, кожен з яких має свої права та обов'язки в управлінні, є такі органи управління:

- Загальні збори акціонерів – вищий орган Товариства;
- Наглядова рада – орган, що здійснює захист прав акціонерів, контролює та регулює діяльність виконавчого органу;
- Генеральний директор – виконавчий орган, який здійснює управління поточною діяльністю Товариства.

Проведемо аналіз джерел формування фінансових ресурсів ПрАТ «Карлсберг Україна» за допомогою таблиці 2.1.

Загальний обсяг фінансових ресурсів підприємства складав у 2018 році 4,46 млрд грн, а у 2019 – зріс на 2,24 млрд і сягав розміру у 4,68 млрд грн, а у 2020 році зростання відбулося на 13,06% порівняно із 2019 роком та загальні пасиви становили майже 5,3 млрд грн.

Таблиця 2.1

Склад джерел формування фінансових ресурсів ПрАТ «Карлсберг Україна» у
2018-2020 роках

Показник	Обсяг, тис. грн			Абсолютне відхилення тис. грн		Відносне відхилення, %	
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2019- 2018	2020-2019	2019- 2018	2020- 2019
<i>Загальні пасиви</i>	4458507	4682691	5294453	224184	611762	5,03	13,06
<i>Власний капітал, в т.ч.</i>	2872187	2942420	3179134	70233	236714	2,45	8,04
Зареєстрований капітал	1022433	1022433	1022433	-	-	-	-
Додатковий капітал	54622	54622	54622	-	-	-	-
Резервний капітал	153364	153364	153364	-	-	-	-
Нерозподілений прибуток	1641768	1712001	1948715	70233	236714	4,28	13,83
<i>Довгострокові зобов'язання, в т.ч.</i>	-	41111	76280	41111	35169	-	85,55
Інші довгострокові зобов'язання	-	41111	76280	41111	35169	-	85,55
<i>Поточні зобов'язання в т.ч.</i>	1586320	1699160	2039039	112840	339879	7,11	20,00
Короткострокові кредити банків	-	-	25	-	25	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	-	41111	51595	41111	10484	-	25,50
товари, роботи, послуги	1139700	1155570	1427546	15870	271976	1,39	23,54
розрахунками з бюджетом	165896	239725	221605	73829	-18120	44,50	-7,56
-у тому числі з податку на прибуток	-	50948	30564	50948	-20384	-	-40,01
розрахунками з оплати праці	109726	106073	107378	-3653	1305	-3,33	1,23
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	707	1 789	1629	1082	-160	153,04	-8,94
Поточні забезпечення	132290	114521	177933	-17769	63412	-13,43	55,37
Інші поточні зобов'язання	38001	40371	51328	2370	10957	6,24	27,14

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Як бачимо, підприємство щороку прирощує загальну вартість джерел фінансування активів, причому у 2020 році зростання відбулося швидшими темпами, ніж у 2019 році, що показує позитивну тенденцію до нарощення обсягу фінансових ресурсів, вкладених у підприємство.

Основним джерелом фінансових ресурсів підприємства (рис. 2.1) є власний капітал. Із таблиці 2.1. можемо зробити висновки, що його обсяг зріс у 2019 році на 2,45%. а у 2020 році на 8,04% відносно попередніх років і склав 3,18 млрд. грн.

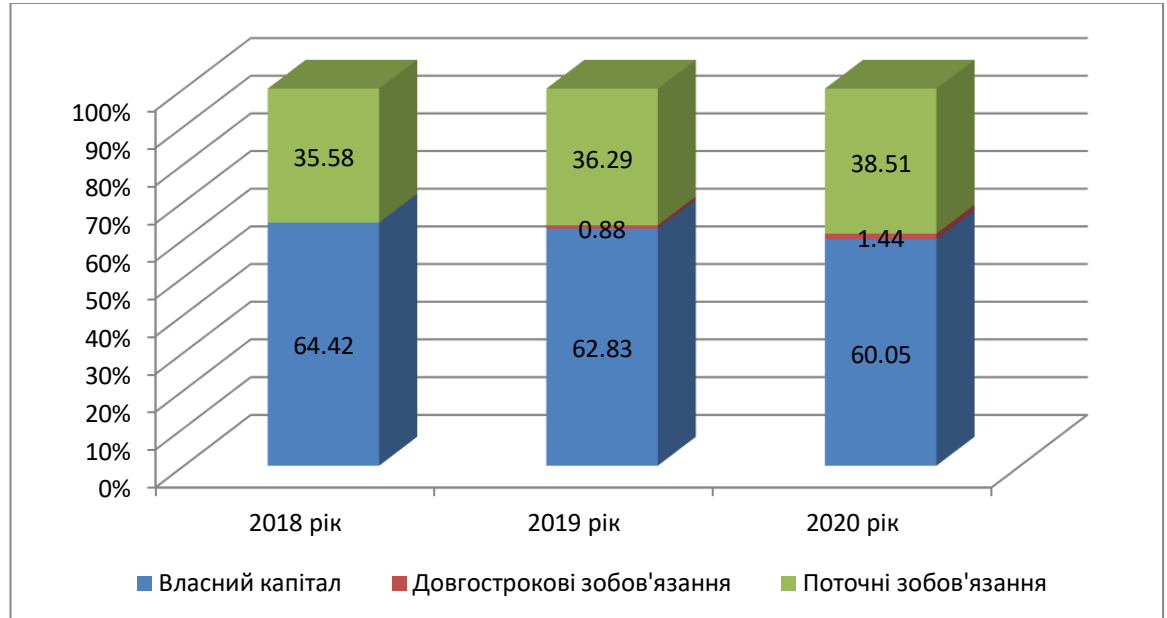

Рис. 2.1. Структура джерел фінансових ресурсів ПрАТ «Карлсберг Україна» у 2018-2020 роках, %

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Рис. 2.1. показує, що питома вага власного капіталу у скрутку ті пасивів підприємства складала у 2018 році 64,42%, у 2019 році – 62,84%, а у 2020 році 60,05%. Це означає, що джерелом фінансових ресурсів підприємства більш ніж на 60% є власний капітал, а оскільки він є найбільш стабільним джерелом, то можна говорити про достатню фінансову стійкість підприємства.

Натомість залучений капітал підприємства представлений довгостроковими та поточними зобов'язаннями. Хоч слід відмітити за даними рис. 2.1., що довгострокові зобов'язання як джерело фінансових ресурсів виникли у складі пасивів підприємства у 2019 році та займають незначну питому вагу (0,88% у 2019 та 1,44% у 2020 році) і не є вагомим джерелом фінансових ресурсів.

Також вагомим джерелом фінансових ресурсів, частка якого у структурі пасивів зростає є поточні зобов'язання. Розрахунки у таблиці 2.1 показали, що

їх сума зросла у 2019 році на 112,84 млн грн, тобто на 7,11%, а у 2020 році – на 340 млн грн, або на 20% порівняно із попереднім роком. Таке зростання обсягу поточних зобов'язань призвело до зростання їх частки у загальній структурі джерел фінансових ресурсів за 2019-2020 роки лише на 3%. Така зміна структури не є значною і не впливає на фінансову стійкість підприємства. Основним джерелом фінансових ресурсів підприємства залишається власний капітал. Тому далі необхідно дослідити його складові та структуру (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Структура власних фінансових ресурсів ПрАТ «Карлсберг Україна» у 2018-2020 роках, %

Показник	Рік			Абсолютне відхилення	
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019
<i>Власний капітал, в т.ч.</i>	100	100	100	-	-
Зареєстрований капітал	35,60	34,75	32,16	-0,85	-2,59
Додатковий капітал	1,90	1,86	1,72	-0,05	-0,14
Резервний капітал	5,34	5,21	4,82	-0,13	-0,39
Нерозподілений прибуток	57,16	58,18	61,30	1,02	3,11

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Основною складовою власних фінансових ресурсів підприємства є нерозподілений прибуток. Його обсяг зріс у 2019 році 4,28%, а у 2020 році – на 13,83% і це єдина складова власного капіталу, що змінилась по сумі у 2019-2020 роках, про що свідчить таблиця 2.1. Питома вага нерозподіленого прибутку у 2018 році складала 57,16% всього власного капіталу, у 2019 році – 58,18, а у 2020 році 61,30%. Зростання частки відбулося у 2019 році на 1,02, а у 2020 році на 3,11%. Відповідно усі інші складові власного капіталу не змінювались ні по сумі, ні по частці. Але варто відзначити, що другою найбільш вагомою складовою є зареєстрований капітал, тобто власне статутний капітал ПрАТ «Карлсберг Україна», що сформований за рахунок вкладень акціонерів – власників акцій компанії.

Зареєстрований капітал підприємства складає 1022432914 грн та поділений на акції номіналом 1 грн. У 2018-2020 році основним акціонером

компанії – власником 98,77-100 % усіх акцій - була компанія зі Швеції BalticBeveragesInvestAB.

Частка зареєстрованого капіталу у складі власного капіталу зменшувалась з року в рік за рахунок зростання частки нерозподіленого прибутку та складала 35,6% у 2018, 34,75 у 2019 та 32,16% усього власного капіталу у 2020 році.

Загалом зростання власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку є дуже хорошим показником ефективності роботи підприємства, адже це означає, що власники залишають зароблений чистий прибуток у розпорядженні товариства та прирощують таким чином його вартість та обсяг фінансових ресурсів.

Розглянемо у таблиці 2.3 склад та структуру позичкового капіталу підприємства у 2018-2020 роках.

Таблиця 2.3

Структура залучених фінансових ресурсів ПрАТ «Карлсберг Україна» у
2018-2020 роках, %

Показник	Рік			Абсолютне відхилення	
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019
<i>Довгострокові зобов'язання, в т.ч.</i>	-	100,00	100,00	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	-	100,00	100,00	-	-
<i>Поточні зобов'язання в т.ч.</i>	100,00	100,00	100,00	-	-
Короткострокові кредити банків	-	0,00	0,00012	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:					
довгостроковими зобов'язаннями	-	2,42	2,53	2,42	0,11
товари, роботи, послуги	71,85	68,01	70,01	-3,84	2,00
розрахунками з бюджетом	10,46	14,11	10,87	3,65	-3,24
-у тому числі з податку на прибуток	-	3,00	1,50	3,00	-1,50
розрахунками з оплати праці	6,92	6,24	5,27	-0,67	-0,98
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	0,04	0,11	0,08	0,06	-0,03
Поточні забезпечення	8,34	6,74	8,73	-1,60	1,99
Інші поточні зобов'язання	2,40	2,38	2,52	-0,02	0,14

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Із таблиці 2.3 можна зробити висновки, що єдиною складовою довгострокових зобов'язань є інші довгострокові зобов'язання, що

складаються із передбачених договорами лізингу сум оренди транспортних засобів по двох договорах та довгострокових зобов'язань за договорами по майбутнім орендним платежам на суму 82222 тис. грн у 2019 році (з них 41111 тис. грн – це довгострокові зобов'язання та 41111 тис. грн – це поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями) та 127875 тис. грн у 2020 році (з них 76280 тис. грн – це довгострокові зобов'язання та 51595 тис. грн – це поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями).

Також з даних таблиці 2.3 видно, що найбільшою за часткою складовою поточних зобов'язань є поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги, частка якої у 2018 році складала 71,85, у 2019 – 68,01, а у 2020 році – 70,01% усіх поточних зобов'язань підприємства. Причому слід відмітити, що у 2019 році ця заборгованість зросла за сумою на 1,39% до 2018 року, а за часткою зменшилась на 3,84%.

Кредиторська заборгованість підприємства складається із двох частин (рис. 2.2)

- кредиторської заборгованості перед іноземними постачальниками;
- кредиторської заборгованості перед вітчизняними постачальниками.

Як бачимо із рис. 2.2, кредиторська заборгованість перед вітчизняними постачальниками значно переважає заборгованість перед іноземними постачальниками. Крім того, відмітимо значне зростання кредиторської заборгованості у 2020 році порівняно із 2019 роком - на 23,54%, що є негативним фактором і вказує на можливе погіршення платоспроможності підприємства.

Іншою, на наш погляд, суттєвою складовою поточних зобов'язань є поточна кредиторська заборгованість за розрахунками із бюджетом. Вона складала у 2018 році 166 млн. грн, у 2019 – 240 млн, а у 2020 році скоротилася до 222 млн грн. Причому у 2019 році підприємство не мало заборгованості за сплатою податку на прибуток, а у 2019-2002 вона виникла і становила у 2019 році 51 млн грн, а у 2020 році 30,6 млн грн. Слід відмітити, що більше

половини заборгованості складала заборгованість за акцизним збором, а найменшу частину – за податком на додану вартість.

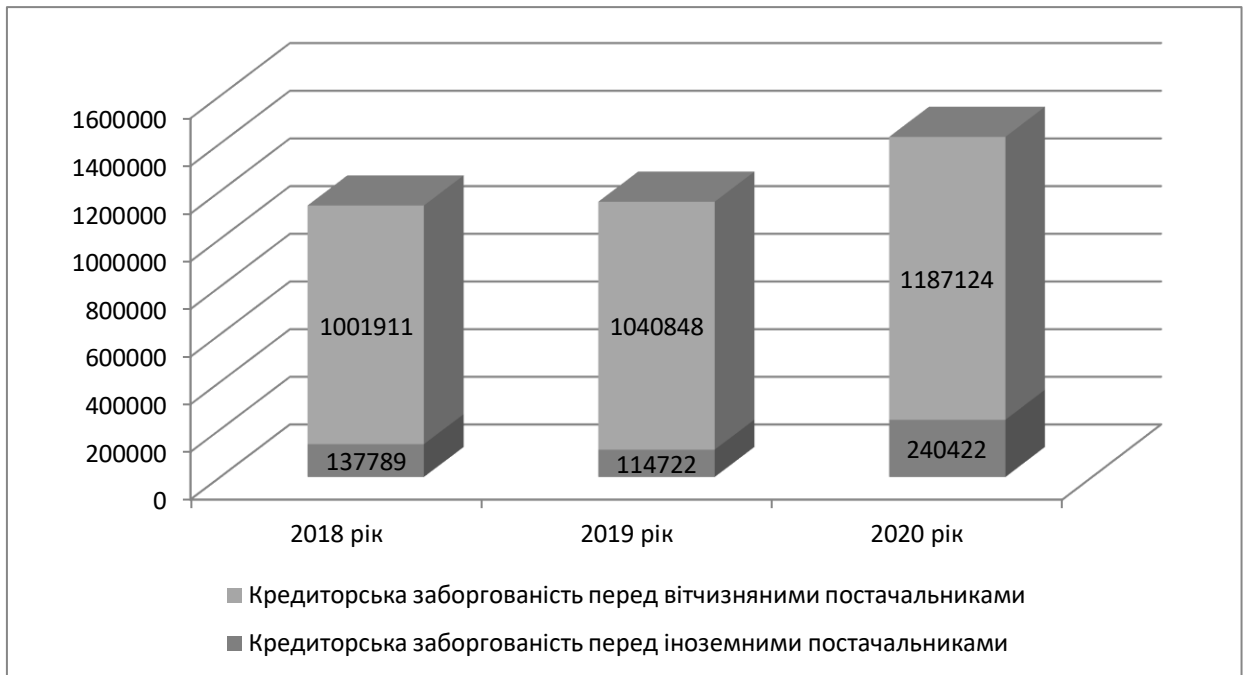

Рис. 2.2. Склад та динаміка кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги ПрАТ «Карлсберг Україна» у 2018-2020 роках, тис. грн.

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Питома вага кредиторської заборгованості за розрахунками із бюджетом у 2018 році складала 10,46% усіх поточних зобов'язань, у 2019 вона зросла та становила – 14,11%, а у 2020 році – зменшилась до 10,87%. Натомість дзеркально протилежну тенденцію до змін мала частка поточних забезпечень підприємства, що у 2018 році складала 8,34%, у 2019 році - 6,74, а у 2020 році - 8,73% усіх поточних зобов'язань. Поточні зобов'язання склалися із нарахувань за майбутніми платежами та забезпечень поточних виплат персоналу.

Отже, основними джерелами фінансових ресурсів ПрАТ «Карлсберг Україна» є власний капітал з вагомою часткою в ньому нерозподіленого прибутку та зареєстрованого капіталу, а також поточні зобов'язання з вагомою часткою кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги. Загалом джерела фінансових ресурсів відрізняються стійкістю та довгостроковістю залучення, що позитивно впливає на фінансову стійкість підприємства.

Наступним підприємством, що підлягатиме аналізу джерел формування та використання фінансових ресурсів, є ПрАТ «Оболонь». Ось деякі основні відомості про підприємство:

- повне найменування: ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОБОЛОНЬ»;
- організаційно-правова форма: Приватне акціонерне товариство;
- ідентифікаційний код юридичної особи: 05391057;
- місцезнаходження: 04212, Україна, Київська обл., Оболонський р-н, Київ, Богатирська, 3;
- дата проведення державної реєстрації - 29.06.1993;
- статутний капітал - 32512700 грн;
- середня кількість працівників - 3460 осіб;
- основні види діяльності із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД: 11.05 - Виробництво пива; 11.07 - Виробництво безалкогольних напоїв; виробництво мінеральних вод та інших вод; 10.32 - Виробництво фруктових і овочевих соків

Основними видами продукції емітента є пиво, безалкогольні напої, мінеральна вода, слабоалкогольні напої, солод. "Оболонь" є національним виробником пива в Україні зістовідсотковим українським капіталом. Окрім позицій на пивному ринку, корпорація "Оболонь" має різноманітний портфель безалкогольної продукції. Цей портфель включає в себе ТМ "Живчик" - один із найулюбленіших сімейних напоїв українців, лінійку традиційних лимонадів - так звану "Ностальгічну серію" (паритетний лідер відповідного сегменту ринку), квас "Старокиївський", який у 2015 р увійшов до трійки лідерів ринку квасу України, широкий асортимент мінеральних та питних вод (Оболонська, Збручанська, Аквабаланс, Прозора, та інші регіональні води). Основними ринками збуту продукції корпорації є Україна, Молдова, Білорусь та країни Прибалтики. Галузь характеризується жорсткою конкуренцією та великим ступенем впливу цінового фактору на прийняття рішення про покупку.

Сировина - основні види сировини: ячмінь, цукор, хміль, рисова січка, кукурудзяна крупа, солод.

ПрАТ "Оболонь" впроваджує інноваційні та енергозберігаючі технології, що покращує екологічні характеристики виробництва, мінімізує шкідливі викиди у довкілля та забезпечує ощадливе використання ресурсів. На підприємствах групи впроваджена і сертифікована система правління безпекою та гігієною праці OHSAS 18001:2007. В ПрАТ "Оболонь" постійно діє програма контролю виробництва та покращення якості продукції.

Історія ПрАТ "Оболонь" бере початок у 1974 році, коли почався налив майданчика для будівництва browарні. Відкриття виробництва було приурочене до Олімпійських ігор 1980 року. В 1986 на базі Київського пивзаводу №3 створено пиво безалкогольне об'єднання "Оболонь", до якого ввійшли також Київський пивзавод № 1, Київський пивзавод № 2 та Фастівський пивзавод. В 1993 приватизоване підприємство отримує юридичний статус закритого акціонерного товариства. В 1998 році вперше в галузі ЗАТ "Оболонь" отримує міжнародний сертифікат на систему управління якістю ISO-9001 версії 1994 року, що засвідчує високий рівень усіх процесів та здатності українського підприємства випускати продукцію світового рівня. В 2004 запущено найбільшу лінію розливу пива в Європі потужністю 110 тис. пляшок на годину. В 2008 році ЗАТ "Оболонь" першим серед підприємств харчової промисловості сертифікувало чотири системи управління одразу.

У таблиці 2.4 проведемо оцінку джерел формування фінансових ресурсів ПрАТ «Оболонь» за 2018-2020 роки.

Із таблиці 2.4, можна зробити висновки, що вагомими джерелом фінансових ресурсів є власний капітал, обсяг якого має тенденцію до зростання протягом 2018-2020 років. Зокрема, у 2019 році власний капітал підприємства зріс на 12,18%, а у 2020 році – на 14,46% порівняно із попереднім роком.

Склад джерел формування фінансових ресурсів ПрАТ «Оболонь» у 2018-
2020 роках

Показник	Обсяг, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис. грн		Відносне відхилення, %	
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2019-2018	2020-2019	2019-2018	2020-2019
<i>Загальні пасиви</i>	6110149	5857096	5889058	-253053	31962	-4,14	0,55
<i>Власний капітал, в т.ч.</i>	2082548	2336100	2673996	253552	337896	12,18	14,46
Зареєстрований (пайовий) капітал	73144	73144	73144	-	-	-	-
Капітал у дооцінках	2763289	2603868	2445387	-159421	-158481	-5,77	-6,09
Додатковий капітал	5997	1916	1198	-4081	-718	-68,05	-37,47
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-746302	-329248	167847	417054	497095	-55,88	150,98
Вилучений капітал	-13580	-13580	-13580	-	-	-	-
<i>Довгострокові зобов'язання, в т.ч.</i>	1297478	867166	1020282	-430312	153116	-33,17	17,66
Відстрочені податкові зобов'язання	542401	426702	410551	-115699	-16151	-21,33	-3,79
Довгострокові кредити банків	487124	180402	609731	-306722	429329	-62,97	237,98
Інші довгострокові зобов'язання	267953	260062	-	-7891	-260062	-2,94	-100,00
<i>Поточні зобов'язання в т.ч.</i>	2730123	2653830	2194780	-76293	-459050	-2,79	-17,30
Короткострокові кредити банків	1419600	255933	394848	-1163667	138915	-81,97	54,28
Поточна кредиторська заборгованість за:							
довгостроковими зобов'язаннями	0	1139546	661136	1139546	-478410	-	-41,98
товари, роботи, послуги	1021281	909794	709905	-111487	-199889	-10,92	-21,97
розрахунками з бюджетом	91167	104445	102148	13278	-2297	14,56	-2,20
розрахунками зі страхування	5926	6382	4980	456	-1402	7,69	-21,97
розрахунками з оплати праці	44447	57270	80097	12823	22827	28,85	39,86
одержаними авансами	64560	120483	183041	55923	62558	86,62	51,92
розрахунками з учасниками	1876	1876	1876	0	0	0,00	0,00
Поточні забезпечення	11462	13639	33497	2177	19858	18,99	145,60
Інші поточні зобов'язання	69804	44462	23252	-25342	-21210	-36,30	-47,70

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

На рис. 2.3 представлено структуру джерел фінансових ресурсів підприємства ПрАТ «Оболонь» у 2018–2020 роках.

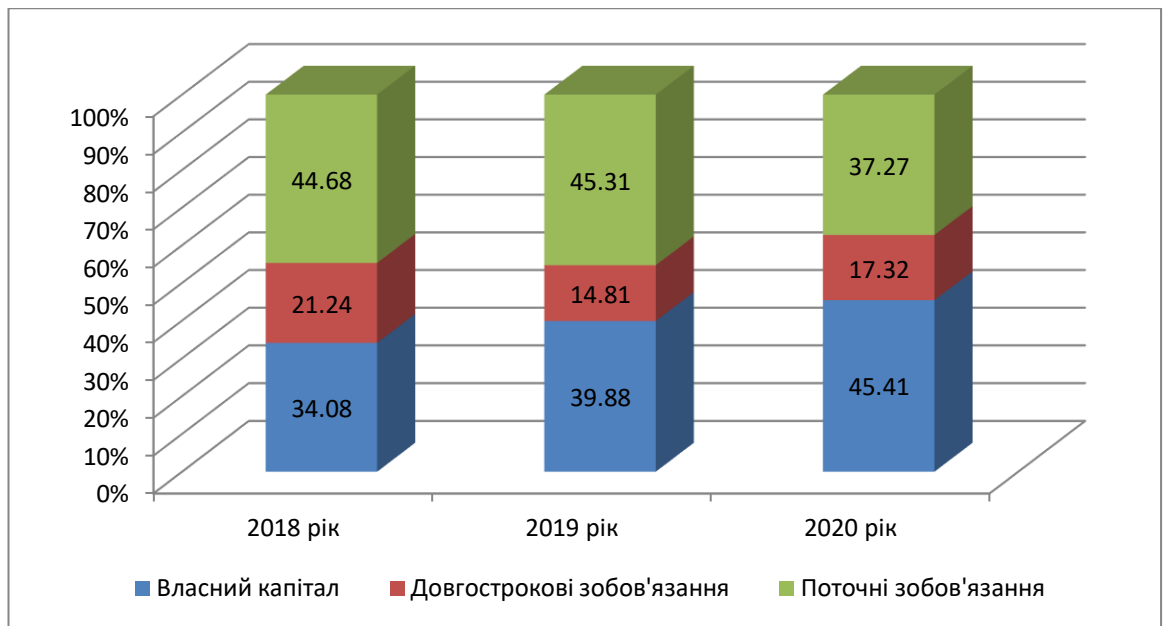

Рис. 2.3. Структура джерел фінансових ресурсів ПрАТ «Оболонь» у 2018-2020 роках, %

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Рисунок 2.3 показує, що власний капітал має найбільшу питому вагу серед джерел фінансових ресурсів – 44,68% у 2018 році, 45,31% у 2019 та 37,27% у 2020 році. Як бачимо, частка власного капіталу скоротилася з 44,68 до 37,27%, тобто майже на 7%, що є негативним показником впливу на фінансову стійкість підприємства.

Крім того, необхідно звернути увагу на те, що частка позиченого та залученого капіталу підприємства у 2020 році зросла до 62,83%, а це означає, що підприємство в більшій мірі фінансує діяльність за рахунок залучених ресурсів, що може позначитися на його ліквідності та платоспроможності, а також стійкості фінансового стану. При цьому підприємство зберігає баланс на користь більш стійких пасивів, адже частка власного капіталу та довгострокових зобов'язань перевищує 50% усіх джерел фінансових ресурсів підприємства.

Скорочення частки власного капіталу відбулося з причини зниження обсягу капіталу у дооцінках, що складає найбільшу частину власного капіталу підприємства. У 2019 році цей капітал зменшився на 5,77% (159 млн грн), а у 2020 році – на 6,09% (158,5 млн грн).

Також слід відзначити позитивну тенденцію щодо скорочення непокритого збитку підприємства, що у 2018-2019 роках значно скорочував його власний капітал, а у 2020 році – підприємство мало у складі власного капіталу нерозподілений прибуток на суму 167847 тис. грн, з часткою 6,28%.

Довгострокові зобов'язання підприємства складаються із таких джерел:

- відстрочені податкові зобов'язання;
- довгострокові кредити банків, зокрема у таких установах, як Креді Агріколь банк, Укресімбанк, Ощадбанк, Європейський банк реконструкцій та розвитку та інші;
- інші довгострокові зобов'язання, що склалися із зобов'язань за фінансовою орендою.

Зміна довгострокових зобов'язань підприємства у 2018-2020 роках характеризувалась наступними тенденціями:

- відстрочені податкові зобов'язання зменшувались щороку. Зокрема, у 2019 році вони зменшились на 115,7 млн грн (на 21,33), а у 2020 році на 16,2 млн грн (на 3,79%) до попереднього року;
- довгострокові кредити банків зменшились у 2019 році на 306,7 млн грн (62,97%), а у 2020 році – значно зросли на 429,3 млн грн (237,98%). Таке активне користування кредитами підприємством пояснюється значними інвестиційними проектами підприємства з покращення та розширення виробничих можливостей та ресурсної бази виробництва;
- інші довгострокові зобов'язання залишалися на одному рівні у 2018-2019 роках, а у 2020 році – зникли з балансу підприємства. Це пов'язано із припиненням дії договорів фінансової оренди.

Обсяг поточних зобов'язань як джерела фінансових ресурсів підприємства у 2019-2020 роках мав тенденцію до зниження. Зокрема, у 2019 році їх сума зменшилась на 76 млн грн, а у 2020 році – на 459 млн. грн. Із таблиці 2.4 можна зробити висновки, що таке скорочення у 2019 році відбулося за рахунок зменшення обсягів короткострокових кредитів на 81,97%, скорочення заборгованості за товари, роботи та послуги на 10,92% та скорочення інших

поточних зобов'язань на 36,3%, натомість зросла кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, за одержаними авансами та за розрахунками з бюджетом.

У 2020 році відбулося скорочення заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями, кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги та інших поточних зобов'язань. Натомість зросла сума короткострокових кредитів банків, заборгованості з оплати праці, одержаних авансів та поточних забезпечень.

Проведений аналіз показав, що підприємство активно користується позиченими коштами, зокрема короткостроковими та довгостроковими кредитами банків як джерело поповнення фінансових ресурсів. Проведемо аналіз боргового навантаження – частки позиченого капіталу у структурі фінансових ресурсів підприємства за допомогою рис. 2.4.

Рис. 2.4 показує, що ПрАТ «Оболонь» у структурі фінансових ресурсів має частку короткострокових та довгострокових позичених ресурсів на рівні 31,21% у 2018 році, 26,91 – у 2019 році та 28,28% у 2020 році. Спостерігається зменшення питомої ваги цього ресурсу у 2020 році, що є позитивною тенденцією, адже цей вид фінансових ресурсів має найбільшу вартість залучення.

Підсумовуючи, маємо відмітити, що ПрАТ «Оболонь» оперує та поєднує різні види джерел фінансових ресурсів, відповідно до потреб фінансування активів та проектів. Товариство використовує власний, позичений та залучений капітал майже у рівних долях. Враховуючи особливості залучення цих видів ресурсів, фінансовим менеджерам необхідно постійно контролювати вартість залучення і обирати найбільш раціональну структуру джерел фінансових ресурсів.

АВ InBev Efes була утворена 31 березня 2018 року в результаті злиття бізнесів АВ InBev і Anadolu Efes на території Росії та України. Загальна чисельність співробітників складає близько 6 тисяч осіб.

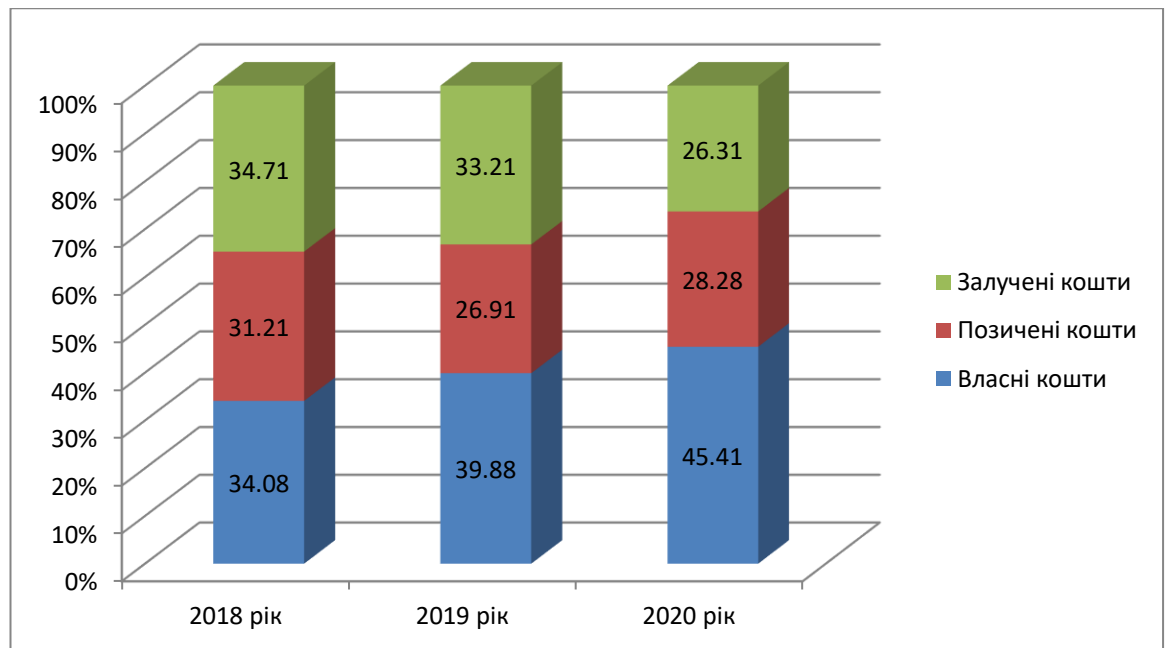

Рис. 2.4 Частки власних, позичених та залучених фінансових ресурсів
ПрАТ «Оболонь» у 2018-2020 роках, %

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

AB InBev Efes є одним із лідерів українського пивоварного ринку та спільним підприємством найбільшої у світі пивоварної компанії Anheuser-Busch InBev, а також найбільшої пивоварної компанії Туреччини Anadolu Efes. На території України компанія має 3 броварні: в Чернігові, Миколаєві та Харкові.

Портфель пивних брендів складається з глобальних ТМ: Bud, Corona Extra, Stella Artois; міжнародних ТМ: Hoegaarden, Leffe, Beck's, Lowenbrau, Franziskaner, Spaten, Staropramen, Toller, Velkopopovickiy Kozel; а також локальних ТМ: «Чернігівське», «Рогань», «Янтар». На даний момент компанія AB InBev Efes є одним з лідерів пивоварного ринку Росії і України.

У таблиці 2.5 проведемо оцінку джерел формування фінансових ресурсів ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» за 2018-2020 роки.

Із таблиці 2.5 робимо висновки про те, що загальні джерела фінансування активів підприємства зростали протягом 2018-2020 років. Зокрема у 2019 році вони зросли на 1,07 млрд грн, або на 30,95%, а у 2020 році – на 0,72 млрд грн, або на 15,98% до попереднього року.

Склад джерел формування фінансових ресурсів ПрАТ «Абінбев Ефес
Україна» у 2018-2020 роках

Показник	Обсяг, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис. грн		Відносне відхилення, %	
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2019-2018	2020-2019	2019-2018	2020-2019
<i>Загальні пасиви</i>	3450703	4518655	5240783	1067952	722128	30,95	15,98
<i>Власний капітал, в т.ч.</i>	318297	230176	96958	-88121	-133218	-27,69	-57,88
Зареєстрований (пайовий) капітал	95107	95107	95107	-	-	0,00	0,00
Капітал у дооцінках	121549	-	352802	-121549	352802	-100,00	-
Додатковий капітал	390393	-	-	-390393	-	-100,00	-
Резервний капітал	31448	31448	31448	-	-	0,00	0,00
Вилучений капітал		-39		-39	39	-	100,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-320200	103660	-382399	423860	-486059	-132,37	468,90
<i>Довгострокові зобов'язання, в т.ч.</i>	6210	129890	84382	123680	-45508	1991,63	-35,04
Інші довгострокові зобов'язання		5348	5331	5348	-17	-	-0,32
Довгострокові забезпечення	6210	124542	79051	118332	-45491	1905,51	-36,53
<i>Поточні зобов'язання в т.ч.</i>	3126196	4158589	5059443	1032393	900854	33,02	21,66
Короткострокові кредити банків	650000	825800	1155000	175800	329200	27,05	39,86
Поточна кредиторська заборгованість за:							
товари, роботи, послуги	2099349	2413246	2324228	313897	-89018	14,95	-3,69
розрахунками з бюджетом	133304	118333	190667	-14971	72334	-11,23	61,13
розрахунками з оплати праці	2521	17158	19866	14637	2708	580,60	15,78
одержаними авансами	29779	61516	33916	31737	-27600	106,58	-44,87
розрахунками з учасниками	733	733	733	-	-	-	-
Поточні забезпечення	40274	40199	36382	-75	-3817	-0,19	-9,50
Інші поточні зобов'язання	170236	681604	1298651	511368	617047	300,39	90,53

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

При цьому власний капітал підприємства знижувався протягом цих років. У 2019 році його сума зменшилась на 27,69%, а у 2020 році на рекордні – 57,88% порівняно з показником попереднього року. Таке зниження є катастрофічним для фінансової стійкості підприємства.

Основними причинами такого зниження цього виду ресурсу у 2019 році були зменшення таких складових власного капіталу, як капітал у дооцінках на

121,5 млн грн на та додатковий капітал на 390,4 млн грн. При цьому підприємство наростило нерозподілений прибуток, що частково компенсувало втрати за іншими складовими власного капіталу. А у 2020 році підприємство отримало нерозподілений збиток, чим значно зменшило власні фінансові ресурси у складі пасивів.

На рис. 2.5 представлено структуру джерел фінансових ресурсів підприємства ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у 2018-2020 роках.

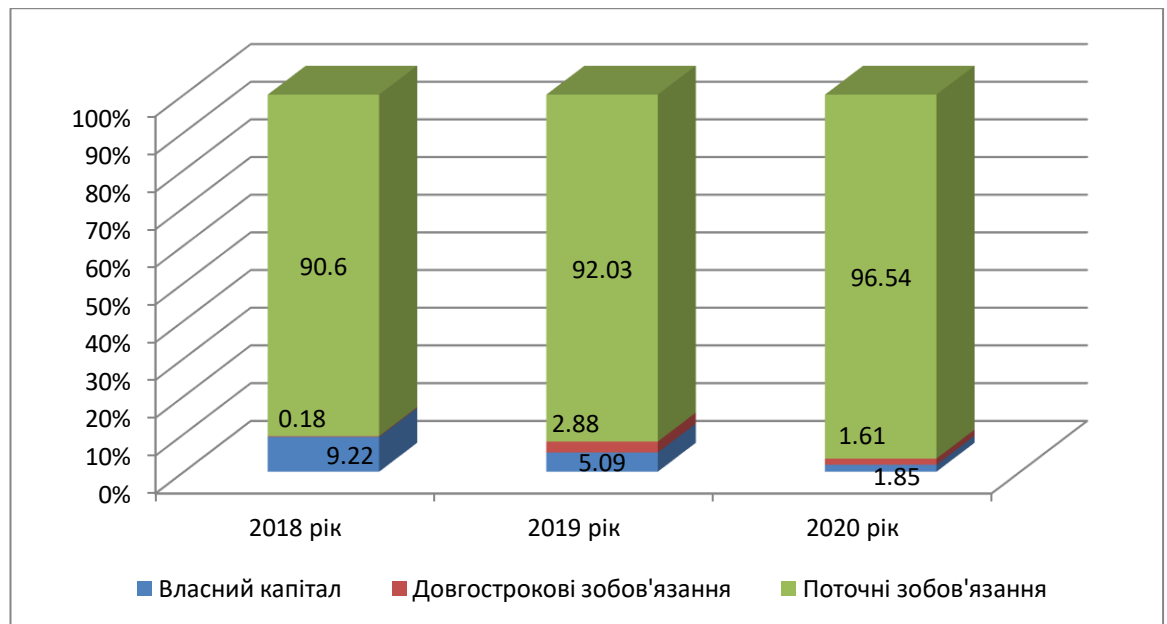

Рис. 2.5 Структура джерел фінансових ресурсів ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у 2018-2020 роках, %

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Як видно із рис. 2.5 частка власного капіталу у структурі джерел фінансових ресурсів є незначною та постійно знижувалась протягом 2018-2020 років. Зокрема, у 2018 році вона становила 9,22%, у 2019 – 5,09, а у 2020 році – 1,85%. Така ситуація дуже негативно впливає на фінансовий стан підприємства та його фінансова стійкість може бути порушена, а це може призвести до банкрутства.

Рис. 2.5 показує, що також незначним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства є довгострокові зобов'язання, що складаються із інших довгострокових зобов'язань та довгострокових забезпечень, а саме довгострокові зобов'язання за фінансовою орендою. Довгострокові

зобов'язання у 2019 році значно зросли порівняно із 2018 роком – на 1991,63%, а у 2020 році трохи зменшились на 35,04%. Такі зміни дозволили їм наростити частку у фінансових ресурсах підприємств з 0,18 у 2018 році до 1,61 у 2020 році.

Оскільки поточні зобов'язання є основним джерелом поповнення фінансових ресурсів підприємства, то їх склад та структуру необхідно розглянути більш детально (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Склад та структура поточних зобов'язань ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у 2018-2020 роках, %

Показник	Рік			Абсолютне відхилення	
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019
<i>Поточні зобов'язання в т.ч.</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	-	-
Короткострокові кредити банків	20,79	19,86	22,83	-0,93	2,97
Поточна кредиторська заборгованість за:					
товари, роботи, послуги	67,15	58,03	45,94	-9,12	-12,09
розрахунками з бюджетом	4,26	2,85	3,77	-1,42	0,92
розрахунками з оплати праці	0,08	0,41	0,39	0,33	-0,02
одержаними авансами	0,95	1,48	0,67	0,53	-0,81
розрахунками з учасниками	0,02	0,02	0,01	-0,01	0,00
Поточні забезпечення	1,29	0,97	0,72	-0,32	-0,25
Інші поточні зобов'язання	5,45	16,39	25,67	10,94	9,28

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Із таблиці 2.6 видно, що основну частину поточних зобов'язань підприємства складає поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги, обсяг якої у 2018 році становив 2099,4 млн грн, у 2019 році зріс на 313,9 млн грн, а у 2020 році - зменшився на 89 млн грн. Загалом частка кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги у 2018 році становила 67,15%, у 2019 році частка зменшилась до 58,03%, а у 2020 році до 45,94% усіх поточних зобов'язань підприємства.

Другим вагомими джерелом поточних зобов'язань є короткострокові кредити банків, що у 2018 році становили 650 млн грн, у 2019 – 825,8, а у 2020 році – 1155 млн грн. Таке нарощення короткострокових кредитів було необхідним, адже власний капітал підприємства зменшувався значними

темпами і для забезпечення безперебійної роботи, виробництва продукції, підприємство змушено було кредитуватись. Частка короткострокових кредитів у 2018-2020 роках у складі джерел фінансових ресурсів була на рівні 20-23%.

Необхідно також відмітити зростання частки інших поточних зобов'язань, а саме кредитів пов'язаних осіб та кредиторської заборгованості за залогову тару, у складі джерел фінансування підприємства. Зокрема, у 2018 році питома вага цього виду фінансових ресурсів складала 5,45%, у 2019 – 16,69, а у 2020 році - уже 25,67%.

Із рис. 2.5. видно, що поточні зобов'язання загалом складали 90,6% усіх джерел фінансування підприємства у 2018 році, 92,03% у 2019 році та 96,54% у 2020 році. Таке зростання частки поточних зобов'язань є негативною тенденцією, оскільки може призвести до зниження ліквідності підприємства та погіршення його платоспроможності.

На рис. 2.6 показана структура джерел формування фінансових ресурсів підприємств з класифікацією на власні, позичені та залучені ресурси.

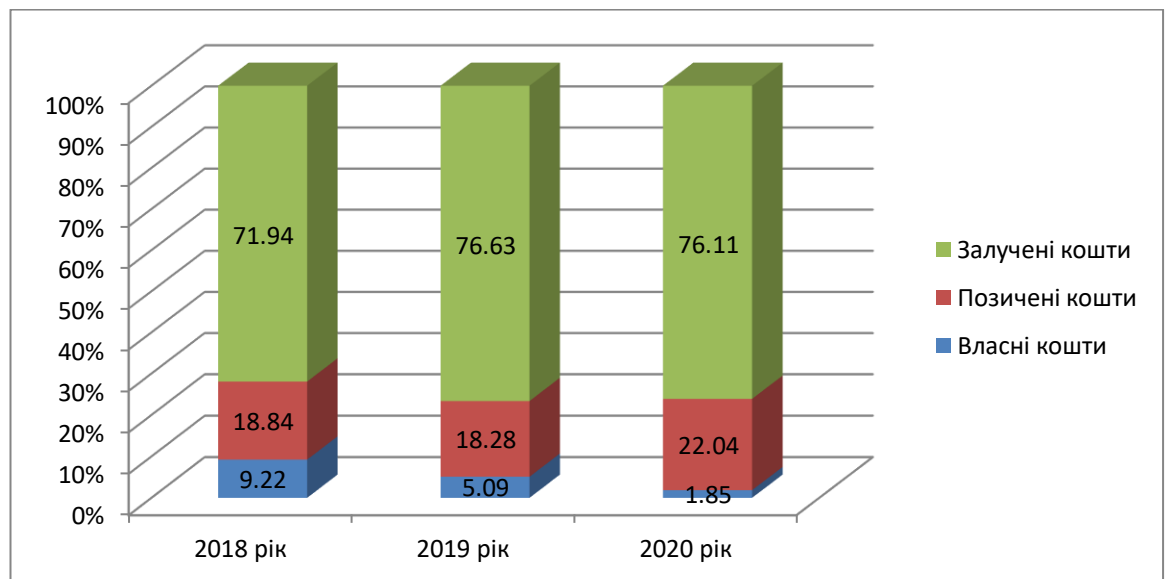

Рис. 2.6. Частки власних, позичених та залучених фінансових ресурсів
ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у 2018-2020 роках, %

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Рис. 2.6 показує, що частка залучених ресурсів підприємства складає у 2,18 році 71,94, у 2019 році 76,63, а у 2020 році 76,11%. Тобто спостерігається

незначне зростання частки цих ресурсів у загальних джерелах. Зростала також частка позичених ресурсів з 18,84 у 2018 році до 22,04% у 2020 році. А ось частка власних фінансових ресурсів знижувалась протягом 2018-2020 років.

Отже, порівнюючи джерела фінансових ресурсів трьох підприємств можна зробити висновки, що ПрАТ «Карлсберг Україна» фінансує свої активи в переважно за рахунок власного капіталу (на 60,05 % у 2020 році), іншим менш значним джерелом є поточні зобов'язання (38,51% у 2020 році). ПрАТ «Оболонь» диференціює джерела фінансових ресурсів, тобто власні ресурси складають близько 46%, довгострокові зобов'язання – 17%, а поточні зобов'язання 37% у 2002 році, а ось ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» більш ніж на 95% використовує як джерело фінансових ресурсів – поточні зобов'язання.

2.2. Аналіз напрямів використання фінансових ресурсів підприємств

Фінансові ресурси підприємства з власних, позичених та залучених джерел використовуються для формування активів підприємства, зокрема, необоротних та оборотних фондів.

Проаналізуємо склад та структуру вкладень фінансових ресурсів у активи ПрАТ «Карлсберг Україна» у 2018-2020 роках за допомогою таблиці 2.7.

Із таблиці 2.7, видно, що загальний обсяг активів підприємства зростав протягом 2018-2019 року на 5,03%, а протягом 2019-2020 років на 13,06%. Такі ж темпи зростання мали необоротні активи – 5,62 та 10,66% відповідно по роках. Щодо складу необоротних активів, то у 2019 році відносно попереднього року спостерігалось зниження незавершених капітальних інвестицій на 64,58%, натомість обсяг основних засобів зріс на 6,97%, нематеріальних активів – на 39,07%, довгострокової дебіторської заборгованості у 6 разів, а відстрочених податкових активів на 17,7%.

Склад та динаміка активів ПрАТ «Карлсберг Україна» у 2018-2020 роках

Показник	Обсяг, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис. грн		Відносне відхилення, %	
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2019-2018	2020-2019	2019-2018	2020-2019
Всього активів, в т.ч:	4458507	4682691	5294453	224184	611762	5,03	13,06
I. Необоротні активи, в т.ч.:	2103599	2221877	2458742	118278	236865	5,62	10,66
Нематеріальні активи	34796	48391	49655	13595	1264	39,07	2,61
Незавершені капітальні інвестиції	90078	31905	40219	-58173	8314	-64,58	26,06
Основні засоби	1823501	1950645	2152563	127144	201918	6,97	10,35
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	21936	21926	21926	-10	0	-0,05	0,00
інші фінансові інвестиції	8	8	8	-	-	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	207	12284	19462	12077	7178	5834,30	58,43
Відстрочені податкові активи	133073	156718	174989	23645	18271	17,77	11,66
II. Оборотні активи, в т.ч.:	2354908	2460814	2835711	105906	374897	4,50	15,23
Запаси	500226	596011	511191	95785	-84820	19,15	-14,23
Виробничі запаси	217817	328850	229648	111033	-99202	50,98	-30,17
Незавершене виробництво	45299	50915	51669	5616	754	12,40	1,48
Готова продукція	229954	208026	220567	-21928	12541	-9,54	6,03
Товари	7156	8220	9307	1064	1087	14,87	13,22
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	619498	643229	678601	23731	35372	3,83	5,50
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
-за виданими авансами	28715	55436	75986	26721	20550	93,06	37,07
-з нарахованих доходів	111	234	16	123	-218	110,81	-93,16
Інша поточна дебіторська заборгованість	1	-	118	-	-	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1200058	1159142	1563300	-40916	404158	-3,41	34,87
Витрати майбутніх періодів	5814	6635	6274	821	-361	14,12	-5,44
Інші оборотні активи	485	127	225	-358	98	-73,81	77,17

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

У 2020 році зростання відбулося за усіма статтями необоротних активів, зокрема значно зросла довгострокова дебіторська заборгованість – на 58,43% та незавершені капітальні інвестиції – на 26,06%. Помірно зросла сума основних засобів – на 10,35 та відстрочених податкових активів - на 11,66%.

Структуру необоротних активів ПрАТ «Карлсберг Україна» у 2018-2020 роках представимо на рис. 2.7.

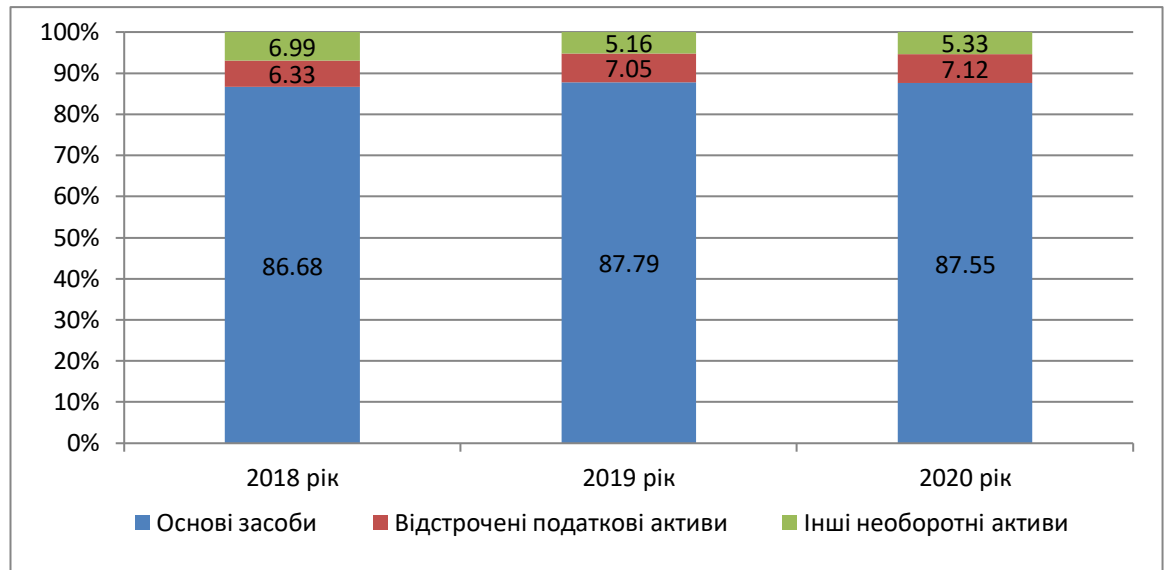

Рис. 2.7. Структура необоротних активів ПрАТ «Карлсберг Україна» у 2018-2020 роках, %

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Як бачимо із рис. 2.7, найбільшу питому вагу у складі необоротних активів займають основні засоби, що є природним для виробничого підприємства. У 2018 році частка їх складала 86,68%; усіх необоротних активів, у 2019 році – 87,79%, а у 2020 – 87,55%. Другою за питомою вагою складовою є відстрочені податкові активи підприємства – 6,33, 7,05 та 7,12%.

Проаналізуємо склад та структуру оборотних активів ПрАТ «Карлсберг Україна» у 2018-2020 роках за допомогою таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 показує, що основним видом оборотних активів із часткою у 50,96% у 2018 , 47,10 у 2019 та 55,13% у 2020 році є грошові кошти та їх еквіваленти – найбільш ліквідні активи підприємства. Другою за питомою вагою складовою оборотних активів є дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги, частка якої складала відповідно по аналізованим рокам 26,31, 26,14 та 23,93%. Наступною складовою за питомою вагою у складі оборотних коштів є запаси, як в основному складаються із виробничих запасів та готової продукції. Частка запасів у 2018 році складала 21,24, у 2019

Структура оборотних активів ПрАТ «Карлсберг Україна» у 2018-2020 рр., %

Показник	Рік			Абсолютне відхилення	
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019
II. Оборотні активи, в т.ч.:	100	100	100	-	-
Запаси	21,24	24,22	18,03	2,98	-6,19
Виробничі запаси	9,25	13,36	8,10	4,11	-5,27
Незавершене виробництво	1,92	2,07	1,82	0,15	-0,25
Готова продукція	9,76	8,45	7,78	-1,31	-0,68
Товари	0,30	0,33	0,33	0,03	-0,01
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	26,31	26,14	23,93	-0,17	-2,21
Дебіторська заборгованість за розрахунками: -за виданими авансами	1,22	2,25	2,68	1,03	0,43
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,00	0,01	0,00	0,00	-0,01
Гроші та їх еквіваленти	50,96	47,10	55,13	-3,86	8,03
Витрати майбутніх періодів	0,25	0,27	0,22	0,02	-0,05
Інші оборотні активи	0,02	0,01	0,01	-0,02	0,00

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Загалом про структуру активів можна зробити висновки з рис. 2.8, що показує частку необоротних та оборотних активів підприємства.

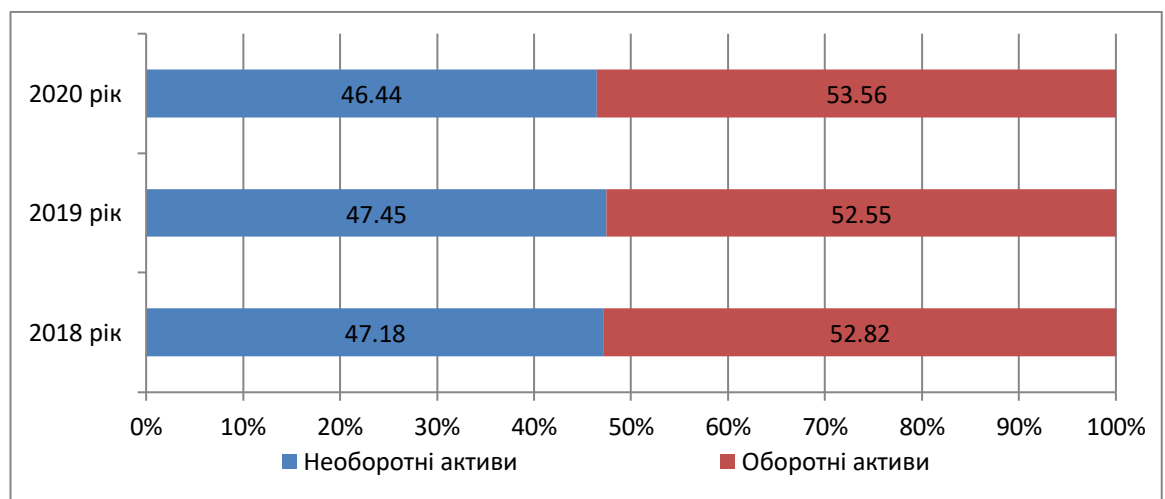

Рис. 2.8 Загальна структура активів ПрАТ «Карлсберг Україна» у 2018-2020 роках, %

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Як бачимо із рис. 2.7, необоротні активи займають близько 47% усіх активів компанії, а оборотні – близько 53%. Можемо зробити висновки про те, що фінансові менеджери підприємства використовували фінансові ресурси

для фінансування необоротних активів та оборотних активів майже у рівних долях, тобто утримували оптимальну з точки зору мобільності управління структуру активів.

Проаналізуємо за допомогою таблиці 2.9 склад та структуру вкладень фінансових ресурсів у активи ПрАТ «Оболонь» у 2018-2020 роках.

Таблиця 2.9

Склад та динаміка активів ПрАТ «Оболонь» у 2018-2020 роках

Показник	Обсяг, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис. грн		Відносне відхилення, %	
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2019-2018	2020-2019	2019-2018	2020-2019
Всього активів, в т.ч:	6881460	6110149	5857096	-771311	-253053	-11,21	-4,14
I. Необоротні активи, в т.ч.	5004205	4693164	4386805	-311041	-306359	-6,22	-6,53
Нематеріальні активи	6857	6026	4686	-831	-1340	-12,12	-22,24
Незавершені капітальні інвестиції	20201	18141	11272	-2060	-6869	-10,20	-37,86
Основні засоби	4867736	4611402	4352291	-256334	-259111	-5,27	-5,62
Інші фінансові інвестиції	109397	57581	18542	-51816	-39039	-47,37	-67,80
Інші необоротні активи	14	14	14	0	0	0,00	0,00
II. Оборотні активи, в т.ч.	1105944	1163932	1502253	57988	338321	5,24	29,07
Запаси	719638	753270	1015849	33632	262579	4,67	34,86
Виробничі запаси	550303	559903	824163	9600	264260	1,74	47,20
Незавершене виробництво	54716	67739	73543	13023	5804	23,80	8,57
Готова продукція	109092	72341	84609	-36751	12268	-33,69	16,96
Товари	36452	53287	33534	16835	-19753	46,18	-37,07
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	203818	260966	272112	57148	11146	28,04	4,27
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	89746	44300	101840	-45446	57540	-50,64	129,89
з бюджетом	35310	51330	69326	16020	17996	45,37	35,06
у тому числі з податку на прибуток	5475	4813	4233	-662	-580	-12,09	-12,05
Інша поточна дебіторська заборгованість	9897	18911	20095	9014	1184	91,08	6,26
Гроші та їх еквіваленти	16876	16228	17048	-648	820	-3,84	5,05
Інші оборотні активи	30659	18927	5983	-11732	-12944	-38,27	-68,39

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

За результатами розрахунків у таблиці 2.9, резюмуємо про постійне зниження загальної вартості активів підприємства протягом 2018-2020 років.

Зокрема у 2019 році активи знизились на 771 млн грн, або на 11,24%, а у 2020 році – на 253 млн грн, або на 4,14% до показника попереднього року.

Відбулося зменшення обсягів необоротних активів на 6,22% у 2019 році та 6,53% у 2020 роках. Відповідно зменшилися за обсягами усі складові необоротних активів. Зокрема суттєве зменшення відбувалося за статтею «Основні засоби» - на 256,3 млн грн у 2019 та 259,1 млн грн у 2020 році. Темпи зниження відповідно склали 5,27 та 5,62%. Найбільші темпи зниження спостерігалися за статтею «Інші фінансові інвестиції», що зменшилися у 2019 році порівняно із попереднім на 47,37%, а у 2020 році – на 67,8%.

Частку основних засобів у структурі необоротних активів ПрАТ «Оболонь» у 2018-2020 роках демонструє рис. 2.9.

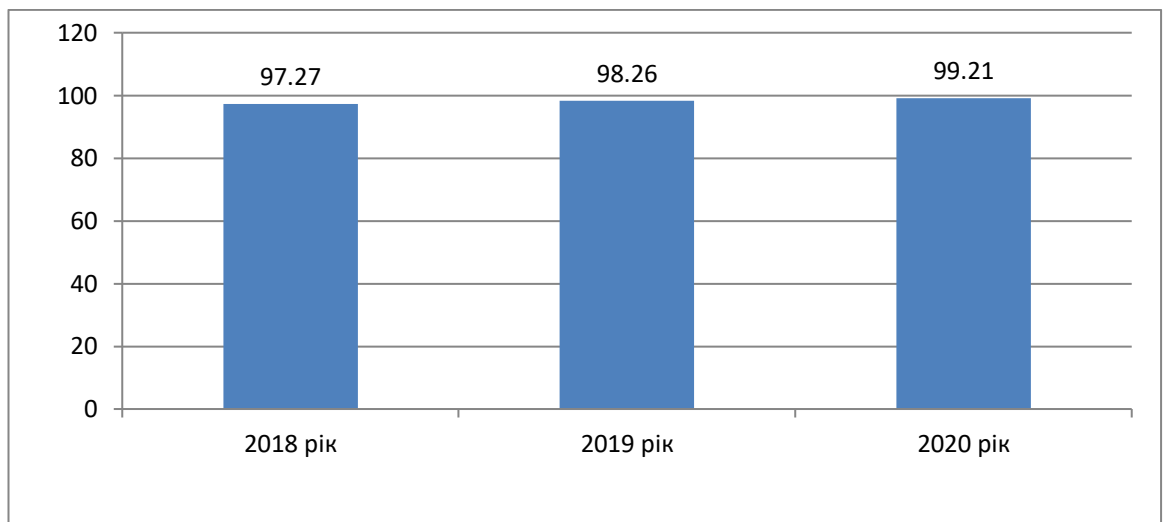

Рис. 2.9. Частка основних засобів у структурі необоротних активів ПрАТ «Оболонь» у 2018-2020 роках, %

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Як бачимо, із рис. 2.8, у 2020 році основні засоби склали майже 100% усіх необоротних активів підприємства, і хоч їх обсяг зменшувався з року в рік, їх питома вага постійно зростала. Це не є негативним показником роботи підприємства, адже основні засоби є основою виробничого потенціалу підприємства і їх частка у структурі активів має бути досить високою.

Щодо оборотних активів, то їх обсяг зростав протягом 2018-2020 років. Зокрема у 2019 році оборотні активи зросли на 59 млн грн, а у 2020 році на 338

млн грн, що відповідає темпам зростання на рівні 5,24 та 29,07% відповідно по роках. У 2019 році найбільше зростання відбулося за рахунок зростання дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на 57 млн грн та зростання запасів на 33,6 млн грн. У 2020 році значно зросла поточна дебіторська заборгованість за виданими авансами – на 57 млн грн та обсяг запасів – на 262,6 млн. грн.

Проаналізуємо структуру оборотних активів ПрАТ «Оболонь» у 2018-2020 роках за основними складовими, використовуючи табл. 2.10.

Найбільшу питому вагу у складі оборотних активів займають запаси. Їх частка у 2019 році становила 65,07, у 2019 – 64,72, а у 2020 році – 67,62%. Основною складовою запасів з часткою 48,1-54,9% становили виробничі запаси. Другою за питомою вагою складовою є дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги з показником 18,43% у 2019 році, 22,42 у 2019, а у 2020 році – 18,11%. Також високу частку має дебіторська заборгованість за виданими авансами та за розрахунками з бюджетом.

Таблиця 2.10

Структура оборотних активів ПрАТ «Оболонь» у 2018-2020 роках, %

Показник	Рік			Абсолютне відхилення	
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019
Оборотні активи, в т.ч.:	100	100	100	-	-
Запаси	65,07	64,72	67,62	-0,35	2,90
Виробничі запаси	49,76	48,10	54,86	-1,65	6,76
Незавершене виробництво	4,95	5,82	4,90	0,87	-0,92
Готова продукція	9,86	6,22	5,63	-3,65	-0,58
Товари	3,30	4,58	2,23	1,28	-2,35
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	18,43	22,42	18,11	3,99	-4,31
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
- за виданими авансами	8,11	3,81	6,78	-4,31	2,97
- з бюджетом	3,19	4,41	4,61	1,22	0,20
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,89	1,62	1,34	0,73	-0,29
Гроші та їх еквіваленти	1,53	1,39	1,13	-0,13	-0,26
Інші оборотні активи	2,77	1,63	0,40	-1,15	-1,23

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Загалом про структуру активів можна зробити висновки з рис. 2.10, що показує частку необоротних та оборотних активів підприємства.

Як бачимо із рис. 2.10, необоротні активи займають 75% усіх активів компанії у 2020 році, а оборотні – близько 25%. Можемо зробити висновки про те, що фінансові менеджери підприємства переважно використовували фінансові ресурси для фінансування необоротних активів, а у оборотні активи вкладається - чверть фінансових активів. При цьому можна говорити, що основна частина усіх фінансових ресурсів було використано для фінансування виробничого потенціалу підприємства – основних фондів та запасів підприємства.

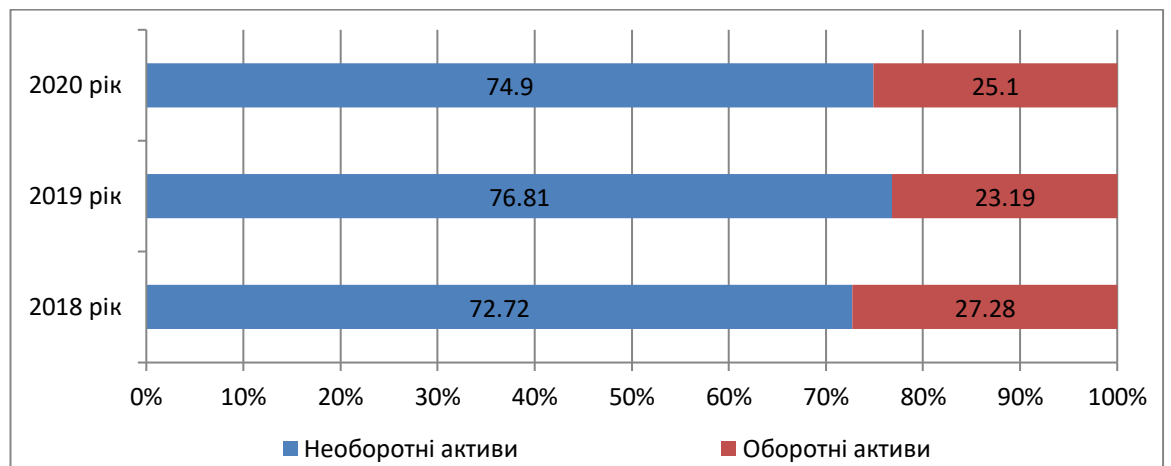

Рис. 2.10. Загальна структура активів ПрАТ «Оболонь» у 2018-2020 роках, %
Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Проаналізуємо склад та структуру вкладень фінансових ресурсів у активи ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у 2018-2020 роках за допомогою таблиці 2.11.

Із таблиці 2.11 видно, що активи підприємства зросли у 2019 році на 1068 млн грн (30,95%), а у 2020 році – на 722 млн грн (15,98%). Також зростання спостерігається за сумою необоротних активів – на 794 млн грн (31,98%) та 428 млн грн (13,06%) відповідно по роках, а також оборотних активів – на 274 млн грн (28,3%) та 294 млн грн (23,7%).

Таблиця 2.11

Склад та динаміка активів ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у 2018-2020 роках

Показник	Обсяг, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис. грн		Відносне відхилення, %	
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2019-2018	2020-2019	2019-2018	2020-2019
Всього активів, в т.ч.:	3450703	4518655	5240783	1067952	722128	30,95	15,98
I. Необоротні активи, в т.ч.:	2483528	3277743	3705782	794215	428039	31,98	13,06
Нематеріальні активи	16857	19921	9946	3064	-9975	18,18	-50,07
Незавершені капітальні інвестиції	–	523651	360576	523651	-163075	–	-31,14
Основні засоби	2197832	2442927	3014966	245295	572039	11,15	23,42
Інші довгострокові фінансові інвестиції	32	32	32	–	–	–	–
Довгострокова дебіторська заборгованість	123	109	78	-14	-31	-11,38	-28,44
Відстрочені податкові активи	268684	291103	320184	22419	29081	8,34	9,99
II. Оборотні активи, в т.ч.:	967175	1240912	1535001	273737	294089	28,30	23,70
Запаси	416677	651181	623941	234504	-27240	56,28	-4,18
Виробничі запаси	192411	424621	366409	232210	-58212	120,68	-13,71
Незавершене виробництво	31214	39837	36823	8623	-3014	27,63	-7,57
Готова продукція	160324	167029	211481	6705	44452	4,18	26,61
Товари	32728	19694	9228	-13034	-10466	-39,83	-53,14

Продовження табл. 2.11

1	2	3	4	5	6	7	8
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	264757	290608	422572	25851	131964	9,76	45,41
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	54010	102359	71811	48349	-30548	89,52	-29,84
з бюджетом	9901	4913	5849	-4988	936	-50,38	19,05
у тому числі з податку на прибуток	9901	4913	5849	-4988	936	-50,38	19,05
Інша поточна дебіторська заборгованість	25429	26279	56825	850	30546	3,34	116,24
Гроші та їх еквіваленти	85898	143160	276833	57262	133673	66,66	93,37
Інші оборотні активи	110503	22412	77170	-88091	54758	-79,72	244,32

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

У складі необоротних активів відбулося зростання обсягу основних засобів на 245 млн грн, або на 11,15% у 2019 році та 572 млн грн, або на 23,42% у 2020 році. Також зросла сума нематеріальних активів та відстрочених податкових зобов'язань. У 2019 році значна частина фінансових ресурсів –

523,6 млн грн – була вкладена у незавершені матеріальні інвестиції, а у 2020 році вони зменшились на 163 млн грн або на 31,14%. Зменшення відбулося лише за показником довгострокової дебіторської заборгованості.

Структура необоротних активів ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» за основними статтями активів показана на рис. 2.11.

Основним структурним елементом необоротних активів є основні засоби з часткою у 2018 році 88,5%, у 2019 – 74,53, а у 2020 році – 81,36%. Другою за часткою складовою є відстрочені податкові активи з часткою 10,82, 8,88 та 8,64% відповідно по роках.

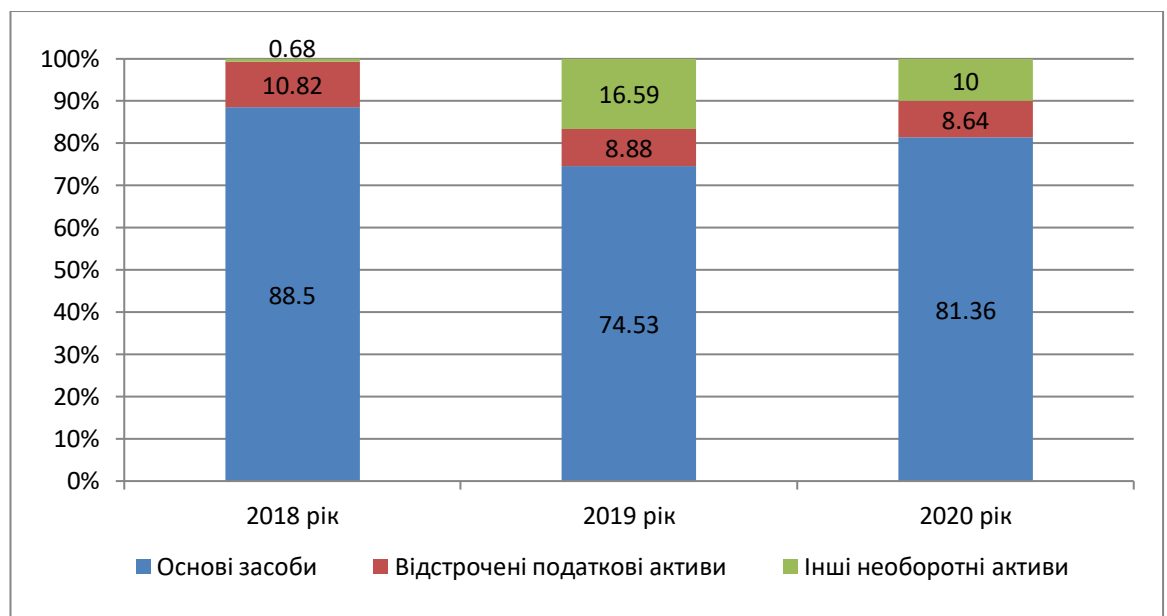

Рис. 2.11. Структура необоротних активів ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у 2018-2020 роках, %

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Щодо оборотних активів, то найбільшу частину оборотних активів займають запаси, які зросли на 234,5 млн грн у 2019 році, за рахунок зростання виробничих запасів на 232,2 млн грн. Також значно зросли грошові кошти та їх еквіваленти – на 57 млн грн та дебіторська заборгованість за виданими авансами – на 48,3 млн грн. Зменшенням відзначились такі статті, як інші оборотні актив на 88 млн грн та обсяг товарів на 13 млн грн.

У 2020 році відбулося значне зростання обсягу грошей та їх еквівалентів на 133,7 млн грн та дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи

та послуги - на 132 млн грн. Значні зменшення відзначимо за статтями «Виробничі запаси» на суму 58,2 млн грн та «Дебіторська заборгованість за виданими авансами» - на 30,5 млн грн.

Структура оборотних активів ПрАТ «Абінбев Ефес Україна розрахована у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Структура оборотних активів ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у 2018-2020 роках, %

Показник	Рік			Абсолютне відхилення	
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019
Оборотні активи, в т.ч.:	100	100	100	-	-
Запаси	43,08	52,48	40,65	9,39	-11,83
Виробничі запаси	19,89	34,22	23,87	14,32	-10,35
Незавершене виробництво	3,23	3,21	2,40	-0,02	-0,81
Готова продукція	16,58	13,46	13,78	-3,12	0,32
Товари	3,38	1,59	0,60	-1,80	-0,99
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	27,37	23,42	27,53	-3,96	4,11
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
за виданими авансами	5,58	8,25	4,68	2,66	-3,57
з бюджетом	1,02	0,40	0,38	-0,63	-0,01
у тому числі з податку на прибуток	1,02	0,40	0,38	-0,63	-0,01
Інша поточна дебіторська заборгованість	2,63	2,12	3,70	-0,51	1,58
Гроші та їх еквіваленти	8,88	11,54	18,03	2,66	6,50
Інші оборотні активи	11,43	1,81	5,03	-9,62	3,22

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Із таблиці 2.12 видно, що у складі оборотних активів основну частину складають запаси з часткою 43,08, 52,48 та 40,65% по аналізованих роках.

Другою за часткою складовою є дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги з питомою вагою 27,37% у 2018 році, 23,42 у 2019 та 27,53% у 2020 році. Значним зростанням частки відзначились грошові кошти та їх еквіваленти. У 2019 році зростання питомої ваги відбулося на рівні 2,66%, а у 2020 році – 6,5%, при цьому питома вага досягла рівня 18,03% усіх оборотних активів.

Оцінимо структуру активів ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у 2018-2020 роках за основними складовими на рис. 2.12.

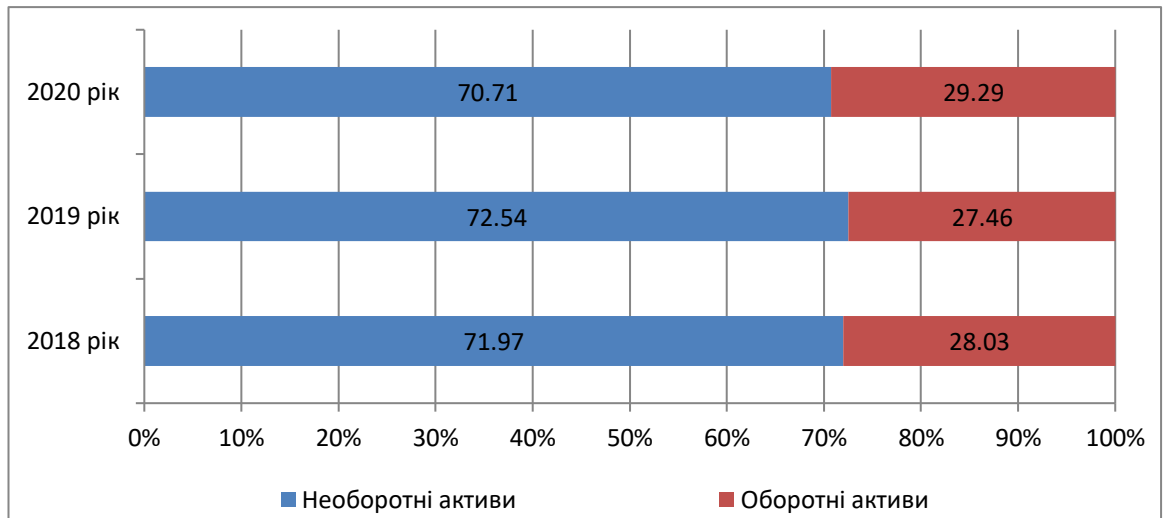

Рис. 2.12. Загальна структура активів ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у 2018-2020 роках, %

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Отже, за рис. 2.12 робимо висновок про те, що частка необоротних активів складає більше 70% усіх активів підприємства, а оборотних – 30%.

Така структура активів ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» зменшує мобільність та маневреність активів підприємства. Фінансові ресурси вкладені переважно у менш ліквідні активи підприємства, що забезпечують достатню наявність, удосконалення та розширення основних засобів підприємства.

Отже, загалом за результатами дослідження напрямків використання фінансових ресурсів робимо висновки про переважне вкладення їх у необоротні активи у ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна». Лише ПрАТ «Карлсберг Україна» фінансує переважно оборотні активи, хоча перевага їх у структурі складає лише 3%. Найбільшою складовою необоротних активів є основні засоби а необоротних - виробничі запаси.

2.3. Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств

Важливим показником ефективності залучення фінансових ресурсів з усіх джерел є середньозважена вартість капіталу, а саме мінімізація цієї вартості. Розрахуємо цей показник для трьох підприємств за формулою 1.1 у таблиці 2.13.

Як бачимо, найбільшу вартість фінансових ресурсів має ПрАТ «Карлсберг Україна». Хоч підприємство і не користується банківськими кредитами та має невеликі витрати з фінансової оренди, але виплачує значну суму дивідендів акціонерам із чистого прибутку, що призвело до досягнення середньозваженої вартості капіталу у 2018 році 41,51%, у 2019 році – 28,69, а у 2020 році – 26,5%.

Це висока вартість капіталу, але вона є показником високої ефективності використання власного капіталу підприємства, адже виплати відбуваються власникам із зароблених коштів, причому частина чистого прибутку спрямовується також на розвиток виробництва та поповнення власного капіталу підприємства.

Щодо ПрАТ «Оболонь», то підприємство користується кредитними коштами і не виплачує дивідендів, оскільки не отримує регулярного чистого прибутку. Зокрема, у 2018 році середньозважена вартість капіталу підприємства складала 4,51, у 2019 – 5,62, а у 2020 році – 4,34%. Високою є вартість позичених ресурсів підприємства. Загалом спостерігається зниження вартості фінансових ресурсів у 2020 році порівняно із 2018 та 2019 роками, що є позитивною тенденцією.

ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» користується короткостроковими кредитами та не виплачувало протягом 2018-2020 років дивідендів акціонерам. Це призвело до того, що середньозважена вартість капіталу складала 3,07% у 2018 році, 3,56% у 2019 році та 3,31% у 2020 роках.

Таблиця 2.13

Розрахунок середньозваженої вартості капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна»,
ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у 2018-2020 роках

Показник	Рік			Абсолютне відхилення	
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019
<i>ПрАТ «Карлсберг Україна»</i>					
Власний капітал, тис грн	2872187	2942420	3179134	70233	236714
Питома вага власного капіталу, %	64,42	62,84	60,05	-1,58	-2,79
Дивідендні виплати, тис. грн	1840379	1329163	1398688	-511216	69525
Вартість власного капіталу, %	64,08	45,17	44,00	-18,9	-1,18
Залучений капітал, тис. грн	1586320	1740271	2115319	153951	375048
Питома вага залученого капіталу, %	35,58	37,16	39,95	1,58	2,79
Інші фінансові, тис. грн	10477	14212	4181	3735	-10031
Вартість залученого капіталу, %	0,66	0,82	0,2	0,16	-0,62
Середньозважена вартість капіталу, %	41,51	28,69	26,5	-12,82	-2,19
<i>ПрАТ «Оболонь»</i>					
Власний капітал, тис грн	2082548	2336100	2673996	253552	337896
Питома вага власного капіталу, %	34,08	39,88	45,41	5,80	5,52
Дивідендні виплати, тис. грн	0	0	0	0	0
Вартість власного капіталу, %	0,00	0,00	0,00	0	0
Позичений капітал, тис. грн	1906724	436335	1004579	-1470389	568244
Питома вага позиченого капіталу, %	31,21	7,45	17,06	-23,76	9,61
Виплати відсотків за кредитними коштами, тис. грн	233103	285793	224553	52690	-61240
Вартість позиченого капіталу, %	12,23	65,50	22,35	53,27	-43,15
Залучений капітал, тис. грн	2120877	3084661	2210483	963784	-874178
Питома вага залученого капіталу, %	34,71	52,67	37,54	17,95	-15,13
Інші фінансові витрати, тис. грн	42166	43422	30891	1256	-12531
Вартість залученого капіталу, %	1,99	1,41	1,40	-0,58	-0,01
Середньозважена вартість капіталу, %	4,51	5,62	4,34	1,12	-1,28
<i>ПрАТ «Абінбев Ефес Україна»</i>					
Власний капітал, тис грн	318297	230176	96958	-88121	-133218
Питома вага власного капіталу, %	9,22	5,09	1,85	-4,13	-3,24
Дивідендні виплати, тис. грн	0	0	0	0	0
Вартість власного капіталу, %	0	0	0	0	0
Позичений капітал, тис. грн	650000	825800	1155000	175800	329200
Питома вага позиченого капіталу, %	18,84	18,28	22,04	-0,56	3,76
Виплати відсотків за кредитними коштами, тис. грн	105476	160458	138283	54982	-22175
Вартість позиченого капіталу, %	16,23	19,43	11,97	3,20	-7,46
Залучений капітал, тис. грн	2482406	3462679	3988825	980273	526146
Питома вага залученого капіталу, %	71,94	76,63	76,11	4,69	-0,52
Інші фінансові витрати, тис. грн	357	275	35199	-82	34924
Вартість залученого капіталу, %	0,01	0,01	0,88	-0,01	0,87
Середньозважена вартість капіталу, %	3,07	3,56	3,31	0,49	-0,25

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємств.

Отже, найбільшу середньозважену вартість капіталу має найбільш прибуткове підприємство - ПрАТ «Карлсберг Україна», оскільки виплачує значні дивіденди своїм власникам.

Далі необхідно розрахувати ефект фінансового важеля як показник приросту рентабельності активів за рахунок використання позикового капіталу для трьох підприємств (таблиця 2.14). Для розрахунків використаємо формулу 1.3, при цьому визначимо ставку прибуткового податку – 18%.

Таблиця 2.14

Розрахунок ефекту фінансового важеля для ПрАТ «Карлсберг Україна»,
ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у 2018-2020 роках

Показник	Рік			Абсолютне відхилення	
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019
<i>ПрАТ «Карлсберг Україна»</i>					
Власний капітал, тис грн	2872187	2942420	3179134	70233	236714
Залучений капітал, тис. грн	1586320	1740271	2115319	153951	375048
Рентабельність активів, %	8,86	7,41	8,14	-1,45	0,72
Середня розрахункова ставка за позичковим капіталом, %	0,66	0,82	0,2	0,16	-0,62
Ефект фінансового важеля, %	3,71	3,20	4,33	-0,52	1,13
<i>ПрАТ «Оболонь»</i>					
Власний капітал, тис грн	2082548	2336100	2673996	253552	337896
Позичений капітал, тис. грн	1906724	436335	1004579	-1470389	568244
Залучений капітал, тис. грн	2120877	3084661	2210483	963784	-874178
Рентабельність активів, %	-1,33	1,30	1,08	2,63	-0,23
Середня розрахункова ставка за позичковим капіталом, %	6,83	9,35	7,95	2,52	-1,40
Ефект фінансового важеля, %	-12,94	-9,95	-6,78	2,99	3,17
<i>ПрАТ «Абінбев Ефес Україна»</i>					
Власний капітал, тис грн	318297	230176	96958	-88121	-133218
Позичений капітал, тис. грн	650000	825800	1155000	175800	329200
Залучений капітал, тис. грн	2482406	3462679	3988825	980273	526146
Рентабельність активів, %	-1,89	0,40	-2,53	2,28	-2,92
Середня розрахункова ставка за позичковим капіталом, %	3,38	3,75	3,37	0,37	-0,38
Ефект фінансового важеля, %	-42,49	-51,20	-256,49	-8,71	-205,29

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємств.

Як бачимо із таблиці 2.14 тільки одне з трьох підприємств ефективно управляє розміром операційного і чистого прибутку, регулюючи розмір змінних і постійних витрат для операційного і використовуючи кредитні ресурси для чистого прибутку – це ПрАТ «Карлсберг Україна». Інші два підприємства мають від’ємний ефект фінансового важеля, оскільки рівень економічної рентабельності активів нижчий від вартості кредитних ресурсів, внаслідок чого диференціал плеча важеля набуває від’ємного значення.

Ефективне управління фінансовими ресурсами передбачає формування джерел фінансування запасів з врахуванням строковості та забезпечує

достатню фінансову стійкість підприємства. У таблиці 2.15 розрахуємо абсолютні показники фінансової стійкості та визначимо тип фінансової стійкості для ПрАТ «Карлсберг Україна», ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у 2018-2020 роках.

Таблиця 2.15

Визначення типу фінансової стійкості для ПрАТ «Карлсберг Україна», ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» за абсолютними показниками

Показник	Рік		
	2018	2019	2020
<i>ПрАТ «Карлсберг Україна»</i>			
Наявність власних оборотних коштів (ВОК)	768588	720543	720392
Наявність власних і довгострокових джерел формування запасів і витрат (ВД)	768588	761654	796672
Загальна величина формування запасів і витрат (ЗДФ)	768588	761654	796697
Надлишок (нестачу) власних оборотних коштів ($\pm$ ВОК)	268362	124532	209201
Надлишок (нестачу) власних і довгострокових джерел формування запасів і витрат ($\pm$ ВД)	268362	165643	285481
Надлишок (нестача) загальної величини формування запасів і витрат ($\pm$ ЗДФ)	268362	165643	285506
Трифакторна модель	(1;1;1)	(1;1;1)	(1;1;1)
Тип фінансової стійкості	абсолютна	абсолютна	абсолютна
<i>ПрАТ «Оболонь»</i>			
Наявність власних оборотних коштів (ВОК)	-2921657	-2357064	-1712809
Наявність власних і довгострокових джерел формування запасів і витрат (ВД)	-1624179	-1489898	-692527
Загальна величина формування запасів і витрат (ЗДФ)	-204579	-1233965	-297679
Надлишок (нестачу) власних оборотних коштів ($\pm$ ВОК)	-3641295	-3110334	-2728658
Надлишок (нестачу) власних і довгострокових джерел формування запасів і витрат ($\pm$ ВД)	-2343817	-2243168	-1708376
Надлишок (нестача) загальної величини формування запасів і витрат ($\pm$ ЗДФ)	-924217	-1987235	-1313528
Трифакторна модель	(0;0;0)	(0;0;0)	(0;0;0)
Тип фінансової стійкості	кризовий	кризовий	кризовий
<i>ПрАТ «Карлсберг Україна»</i>			
Наявність власних оборотних коштів (ВОК)	-2165231	-3047567	-3608824
Наявність власних і довгострокових джерел формування запасів і витрат (ВД)	-2159021	-2917677	-3524442
Загальна величина формування запасів і витрат (ЗДФ)	-1509021	-2091877	-2369442
Надлишок (нестачу) власних оборотних коштів ($\pm$ ВОК)	-2581908	-3698748	-4232765
Надлишок (нестачу) власних і довгострокових джерел формування запасів і витрат ($\pm$ ВД)	-2575698	-3568858	-4148383
Надлишок (нестача) загальної величини формування запасів і витрат ($\pm$ ЗДФ)	-1925698	-2743058	-2993383
Трифакторна модель	(0;0;0)	(0;0;0)	(0;0;0)
Тип фінансової стійкості	кризовий	кризовий	кризовий

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємств.

Як бачимо із таблиці 2.15, тільки ПрАТ «Карлсберг Україна» має абсолютну фінансову стійкість, а управління фінансовими ресурсами ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» супроводжується кризовим фінансовим станом. Наступним кроком аналізу має стати розрахунок показників ефективності використання фінансових ресурсів підприємств.

Розрахуємо відносні показники фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності ПрАТ «Карлсберг Україна» у таблиці 2.16.

Показники фінансової стійкості ПрАТ «Карлсберг Україна» у 2018-2020 роках свідчать про стійкий фінансовий стан. Коефіцієнт автономії показує, що власний капітал значно переважає позичковий у складі джерел фінансових ресурсів та перевищує його у 1,5 разів у 2020 році.

Також підприємство має власні оборотні кошти, що покривають оборотний капітал майже на 25%, і становлять 23% усього власного капіталу, власні оборотні кошти покривають запаси підприємства у 1,41 рази, що дозволяє товариству маневрувати ними та спрямовувати на визначені стратегічні та поточні потреби на власний розсуд.

Показники оборотності капіталу та усіх складових активів мали тенденцію до зростання, тобто збільшувалась кількість днів одного обороту відповідних фінансових ресурсів. Зокрема, коефіцієнт оборотності оборотних активів показує, що вони обертаються один раз на 119 днів, що лишена 2 дні більше, ніж у 2018 році. Оборотність виробничих запасів зростала майже удвічі, також суттєво зросла оборотність кредиторської заборгованості.

Таке сповільнення оборотності різних видів активів та частин капіталу відбувалось з причини того, що обсяг відповідних ресурсів зростав швидшими темпами, ніж обсяг виручки від реалізації.

Найбільш використовуваними показниками ефективності використання фінансових ресурсів є показники рентабельності, що показують отримання відповідного виду прибутку на одиницю доходів, витрат чи капіталу.

Зокрема можна констатувати досить високу ефективність використання усіх активів, оскільки показники рентабельності є позитивними і мали у 2020

році тенденцію до зростання. Зокрема, компанія має досить високий показник рентабельності продукції, який у 2018 році становив 77,08%, у 2019 році – 80,41, а у 2020 зріс до 89,6%. Також зросла рентабельність продажів із 43,53 у 2018 році до 47,55% у 2020 році.

Таблиця 2.16

Показники ефективності використання фінансових ресурсів

ПрАТ «Карлсберг Україна» у 2018-2020 роках

Показник	Рік			Абсолютне відхилення	
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019
<i>Показники фінансової стійкості</i>					
Коефіцієнт автономії (незалежності)	0,64	0,63	0,60	-0,02	-0,03
Коефіцієнт заборгованості	0,55	0,59	0,67	0,04	0,07
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,81	1,69	1,50	-0,12	-0,19
Коефіцієнт фінансової напруги	0,36	0,37	0,40	0,02	0,03
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,33	0,29	0,25	-0,03	-0,04
Коефіцієнт маневреності	0,27	0,24	0,23	-0,02	-0,02
Коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих активів	1,12	1,11	1,15	-0,01	0,05
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,58	0,60	0,56	0,02	-0,04
Коефіцієнт покриття запасів	1,54	1,21	1,41	-0,33	0,20
Коефіцієнт поточних зобов'язань	1,00	0,98	0,96	-0,02	-0,01
<i>Показники ділової активності</i>					
Оборотність оборотного капіталу, дн	116,48	105,51	118,91	-10,97	13,41
Оборотність виробничих запасів, дн	29,98	43,21	47,55	13,23	4,33
Оборотність дебіторської заборгованості, дн	28,41	29,52	32,63	1,10	3,12
Оборотність кредиторської заборгованості, дн	59,31	65,07	73,91	5,76	8,83
Оборотність грошових коштів, дн	135,88	103,37	122,24	-32,51	18,87
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,77	0,85	0,76	0,08	-0,10
Коефіцієнт завантаження	1,29	1,17	1,32	-0,12	0,15
<i>Показники рентабельності</i>					
Рентабельність продукції, %	77,08	80,41	89,60	3,33	9,20
Рентабельність продажів, %	43,53	44,57	47,26	1,04	2,69
Рентабельність активів, %	8,86	7,41	8,14	-1,45	0,72
Рентабельність власного капіталу, %	27,43	12,03	13,36	-15,40	1,32
Рентабельність діяльності, %	21,77	17,03	20,40	-4,73	3,37

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Рентабельність активів, власного капіталу та загальна рентабельність у 2019 році знизились через зменшення показника чистого прибутку, а у 2020 році – знову зросли, хоч слід відмітити, що вони були меншими, ніж у 2018 році. Причиною цього стало зростання обсягу усіх видів активів при такі ж сумі чистого прибутку, як у 2018 році.

Загалом можна говорити про ефективне управління фінансовими ресурсами ПрАТ «Карлсберг Україна». Таке управління забезпечує високу фінансову стійкість підприємства, ефективний кругообіг усіх видів оборотних активів та капіталу, а також отримання прибутків, що забезпечує рентабельність діяльності.

Розрахуємо показники фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності ПрАТ «Оболонь» у таблиці 2.17.

Із таблиці 2.16 можна зробити висновки про низький рівень фінансової стійкості підприємства, що забезпечується фінансовою службою підприємства протягом 2018-2020 років. Зокрема показники структури капіталу показують, що підприємство має високу залежність від запозиченого капіталу, зокрема, частка власного капіталу у активах лише 34% у 2018 році, у 2019 – 40%, а у 2020 році – 45%. Як бачимо, ефективність управління в частині формування оптимальної структури джерел фінансових ресурсів покращилась у 2020 році порівняно із 2018 роком. Також зменшився показник фінансової напруги з 0,66 до 0,55, та зріс показник фінансової стабільності із 0,52 до 0,83.

Негативні тенденції відзначаються по показниках забезпеченості певних активів відповідними джерелами фінансування. Зокрема, підприємство має негативний показник забезпеченості власним оборотним капіталом, що призвело до негативних показників маневреності та покриття ним запасів. Це зменшує можливості підприємства вільно маневрувати фінансовими ресурсами.

Слід зазначити, що деякі показники ділової активності у 2019 році мали тенденцію до покращення. Зокрема, значно пришвидшилась оборотність оборотного капіталу, дебіторської заборгованості та грошових коштів, натомість сповільнилась оборотність кредиторської заборгованості та виробничих запасів. У

2020 році усі показники ділової активності дещо погіршились, що говорить про зниження ефективності використання оборотних активів.

Таблиця 2.17

Показники ефективності використання фінансових ресурсів

ПрАТ «Оболонь» у 2018-2020 роках

Показник	Рік			Абсолютне відхилення	
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019
<i>Показники фінансової стійкості</i>					
Коефіцієнт автономії (незалежності)	0,34	0,40	0,45	0,06	0,06
Коефіцієнт заборгованості	1,93	1,51	1,20	-0,43	-0,30
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,52	0,66	0,83	0,15	0,17
Коефіцієнт фінансової напруги	0,66	0,60	0,55	-0,06	-0,06
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	-2,64	-2,03	-1,14	0,62	0,88
Коефіцієнт маневреності	-1,40	-1,01	-0,64	0,39	0,37
Коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих активів	0,22	0,25	0,34	0,03	0,09
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,83	0,89	0,92	0,06	0,03
Коефіцієнт покриття запасів	-4,06	-3,13	-1,69	0,93	1,44
Коефіцієнт поточних зобов'язань	0,68	0,75	0,68	0,08	-0,07
<i>Показники ділової активності</i>					
Оборотність оборотного капіталу, дн	98,20	74,75	86,48	-23,45	11,73
Оборотність виробничих запасів, дн	45,45	46,71	61,21	1,27	14,50
Оборотність дебіторської заборгованості, дн	42,19	24,73	30,06	-17,46	5,33
Оборотність кредиторської заборгованості, дн	82,06	117,47	132,37	35,41	14,90
Оборотність грошових коштів, дн	2,23	1,09	1,08	-1,14	-0,01
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,92	1,20	1,04	0,29	-0,16
Коефіцієнт завантаження	1,09	0,83	0,96	-0,26	0,13
<i>Показники рентабельності</i>					
Рентабельність продукції, %	18,32	27,78	36,35	9,46	8,57
Рентабельність продажів, %	15,48	21,74	26,66	6,26	4,92
Рентабельність (збитковість) активів, %	-1,33	1,30	1,08	2,63	-0,23
Рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	-3,99	15,33	10,28	19,32	-5,04
Рентабельність (збитковість) діяльності, %	-7,20	6,19	4,64	13,39	-1,55

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Щодо рентабельності, то ті показники, що розраховувались на основі валового прибутку були досить прийнятними та мати тенденцію до зростання. Зокрема, рентабельність продукції зросла з 18,32 до 36,35%, а рентабельність реалізації з 15,48 до 26,66, що говорить про підвищення ефективності реалізації

продукції та отримання вищого прибутку на вкладені у виробництво фінансові ресурси.

Щодо показників рентабельності активів, власного капіталу та діяльності, то вони розраховуються на основі чистого прибутку. У 2018 році підприємство отримало чистий збиток, тому ці показники біли від'ємними. У 2019 році ПрАТ «Оболонь» отримало чистий прибуток, тому показники рентабельності мали позитивне значення а у 2020 році чистий прибуток підприємства був дещо нижчим, а обсяги активів, власного капіталу та виручки зросли і тому показники рентабельності дещо знизились порівняно із 2019 роком.

Загалом можна говорити про досить низьку ефективність управління фінансовими ресурсами ПрАТ «Оболонь», у частині показників фінансової стійкості та рентабельності, порівняно на із ПрАТ «Карлсберг Україна». Натомість показники ділової активності були вищими, ніж у конкурента.

Розрахуємо показники фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у таблиці 2.18.

Із таблиці 2.17 можемо зробити висновки, що показники фінансової стійкості вказують на неефективне управління процесом формування джерел фінансових ресурсів, тому фінансовий стані підприємства є нестійким і навіть кризовим. Адже коефіцієнти незалежності та фінансової стабільності є дуже низькими, а коефіцієнти фінансової напруги та заборгованості – дуже високими. Підприємство не має власного оборотного капіталу, що зменшує його можливості щодо вільного маневрування фінансовими ресурсами Більше 83% його фінансових ресурсів вкладено у виробничий капітал, що є позитивним показником для виробничого підприємства, але ці ресурси є неліквідними і тому їх частка мала б бути трохи меншою для забезпечення ліквідності та платоспроможності підприємства.

Щодо показників ділової активності, то ми спостерігаємо погіршення показників оборотності оборотних активів, виробничих запасів та кредиторської заборгованості протягом 2019-2020 років, а ось показник

оборотності дебіторської заборгованості зменшувався протягом 2019-2020 років.

Таблиця 2.18

Показники ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у 2018-2020 роках

Показник	Рік			Абсолютне відхилення	
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019
<i>Показники фінансової стійкості</i>					
Коефіцієнт автономії (незалежності)	0,09	0,05	0,02	-0,04	-0,03
Коефіцієнт заборгованості	9,84	18,63	53,05	8,79	34,42
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,10	0,05	0,02	-0,05	-0,03
Коефіцієнт фінансової напруги	0,91	0,95	0,98	0,04	0,03
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	-2,24	-2,46	-2,35	-0,22	0,10
Коефіцієнт маневреності	-6,80	-13,24	-37,22	-6,44	-23,98
Коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих активів	0,39	0,38	0,41	-0,01	0,04
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,84	0,87	0,83	0,03	-0,04
Коефіцієнт покриття запасів	-5,20	-4,68	-5,78	0,52	-1,10
Коефіцієнт поточних зобов'язань	1,00	0,97	0,98	-0,03	0,01
<i>Показники ділової активності</i>					
Оборотність оборотного капіталу, дн	62,26	72,86	74,72	10,60	1,86
Оборотність виробничих запасів, дн	12,23	20,36	21,29	8,13	0,93
Оборотність дебіторської заборгованості, дн	13,02	7,35	7,21	-5,66	-0,14
Оборотність кредиторської заборгованості, дн	142,64	160,91	139,44	18,27	-21,47
Оборотність грошових коштів, дн	12,95	7,56	11,30	-5,39	3,75
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,89	2,47	2,41	-0,42	-0,06
Коефіцієнт завантаження	0,35	0,40	0,42	0,06	0,01
<i>Показники рентабельності</i>					
Рентабельність продукції, %	38,37	48,11	42,74	9,74	-5,37
Рентабельність продажів, %	27,73	32,48	29,94	4,75	-2,54
Рентабельність(збитковість) активів, %	-1,89	0,40	-2,53	2,28	-2,92
Рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	-24,89	5,80	-91,66	30,69	-97,45
Рентабельність(збитковість) діяльності, %	-4,60	1,17	-7,37	5,77	-8,54

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Щодо показників ділової активності, то ми спостерігаємо погіршення показників оборотності оборотних активів, виробничих запасів та кредиторської заборгованості протягом 2019-2020 років, а ось показник оборотності дебіторської заборгованості зменшувався протягом 2019-2020 років. Загалом підприємство досить ефективно проводить оперативну діяльність, утримуючи високі показники оборотності усіх видів ресурсів та капіталу, наприклад, показники оборотності оборотного капіталу, виробничих

запас та дебіторської заборгованості воно має кращі, ніж попередні два підприємства.

Також кращими, ніж у ПрАТ «Оболонь» має показники рентабельності продукції та реалізації, оскільки має досить високий показник валового прибутку на одиницю собівартості та чистого доходу, хоч необхідно відмітити незначне зниження цих показників рентабельності у 2020 році порівняно із 2019 роком. Що стосується показників, розрахованих на основі чистого прибутку, то вони мали від'ємне значення у 2018 та 2020 роках. Підприємство отримало збитки у цих роках, причому у 2020 році збиток був більший, що призвело до отримання показників збитковості на одну гривню активів в сумі 3 копійки, власного капіталу – 92 копійки, а усієї діяльності – 7 копійок. Це є негативним показником, адже у 2019 році підприємство все ж покращило показники 2018 році і отримало чистий прибуток у сумі 63,6 млн грн, а у 2020 році ефективність використання фінансових ресурсів знову погіршилась і це призвело до отримання чистого збитку у розмірі 493 млн грн.

Загалом можна говорити про низьку ефективність управління фінансовими ресурсами ПрАТ «Абінбев Ефес Україна». Джерела фінансування активів мають незадовільну структуру, що негативно впливає на фінансовий стан. Показники рентабельності показують, що підприємство не отримує достатньо, або взагалі не отримує прибутків на вкладені фінансові ресурси, а показники оборотності показують, що підприємство має обмежені можливості розширення діяльності і тому намагається прискорювати кругообіг наявних ресурсів для забезпечення виробничого циклу та усієї фінансово-господарської діяльності.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА», ПРАТ «ОБОЛОНЬ», ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»

3.1. Оптимізація структури джерел формування фінансових ресурсів підприємств

Одним з елементів ефективного управління фінансових ресурсів є регулювання структури капіталу з позиції його оптимальності. Це передбачає раціональне структурне поєднання власного та позикового капіталу як джерела фінансових ресурсів, враховуючи його вартість та ризики. Оптимізація структури капіталу має велике значення, адже впливає на фінансову стійкість підприємства, його платоспроможність, рентабельність та загальну ринкову вартість усього підприємства в кінцевому підсумку.

Немає однозначної відповіді на питання, яка ж структура джерел фінансових ресурсів є оптимальною. Оптимальна структура капіталу визначається відповідно до особливостей ведення господарської, фінансової та інвестиційної діяльності. Тому наразі немає універсального методу оптимізації капіталу для усіх підприємств. А оптимізація структури капіталу означає таке поєднання різних джерел фінансування, яка б забезпечувала найбільшу ефективність використання фінансових ресурсів кожного конкретного підприємства.

Оптимізація структури капіталу полягає у виконанні наступних завдань:

- забезпечення найефективнішого використання фінансових ресурсів з метою максимізації прибутку підприємства;
- забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості для сталого розвитку підприємства.

Провівши дослідження економічної літератури, ми виділили кілька методів оптимізації структури, що можуть бути використані підприємствами:

- оптимізація структури джерел фінансування активів в аспекті зменшення вартості залучення ресурсів. В основу цього методу покладено багатоваріантні розрахунки середньозваженої вартості капіталу за різних структурних пропорцій між власним та позиковим капіталом, з метою отримання такої структури, коли ціна залучення фінансових ресурсів буде мінімальною, а потенційна ринкова вартість підприємства – максимальною;

- оптимізація структури капіталу в аспекті максимізації рівня прогнозованої рентабельності. В основу цього методу покладено багатоваріантні розрахунки рентабельності капіталу за різних варіантів структури. Такі розрахунки здійснюють за допомогою ефекту фінансового важеля;

- оптимізація структури капіталу в аспекті мінімізації рівня ризиків. В основу цього методу покладено багатоваріантне поєднання джерел фінансування оборотних (їх постійної та змінної частини) та необоротних активів, зважаючи на ризики.

Цей метод важко піддається прогнозуванню та потребує більш досконалого вивчення особливостей виробничого та операційного циклу. Змінна складова постійно варіюється, оскільки зростання зміна виробництва призводить до зростання потреб у фінансових ресурсах, а саме змінної частини оборотних коштів, які забезпечують виробничий цикл у періоди пікових навантажень або використовуються як страховий запас.

Оптимізація структури капіталу за цим методом передбачає визначення такої структури фінансування постійної та змінної частини оборотних коштів, яка забезпечувала б поточні потреби у фінансових ресурсів, одночасно утримувала прийнятний рівень ризику порушення фінансової стійкості.

Розглянемо використання перших двох методів оптимізації капіталу на прикладі ПрАТ «Карлсберг Україна», ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна». За результатами розрахунків у таблиці 2.12 у 2020 році середньозважена вартість капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» становила 26,5%, що було найменшим показником за останні 3 роки. Спрогнозуємо зміну

середньозваженої вартості капіталу підприємства при різних варіантах поєднання джерел фінансових ресурсів у таблиці 3.1., за умови збереження рівня дивідендних виплат та використання в якості залученого капіталу довгострокового (під 14% річних) та короткострокового (під 9% річних) банківського кредиту.

Таблиця 3.1

Оптимізація структури капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» через мінімізацію вартості залучення та максимізацію рентабельності

Показник	Базовий 2020 рік	Варіанти структури капіталу			
		1	2	3	4
Питома вага власного капіталу, %	60,05	55	50	45	40
Вартість власного капіталу, %	44,00	44	44	44	44
Питома вага позиченого капіталу, %	0	10	20	30	40
Вартість позиченого капіталу, %	0	9	9	14	14
Питома вага залученого капіталу, %	39,95	35	30	25	20
Вартість залученого капіталу, %	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
<i>Середньозважена вартість капіталу, %</i>	26,5	25,17	23,9	24,11	23,32
Рентабельність активів, %	8,14	8,14	8,14	8,14	8,14
Середня розрахункова ставка за позичковим капіталом, %	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
<i>Ефект фінансового важеля, %</i>	4,33	5,33	6,51	7,96	9,77

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Як бачимо із таблиці 3.1 зміна структури капіталу у напрямку активнішого використання позикового капіталу у якості джерела фінансування активів може призвести до зниження середньорічної вартості усього капіталу на кілька відсотків, зберігаючи при цьому високий рівень частки власного капіталу та рівень дивідендних виплат.

Оптимізація структури капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» за критерієм максимізації рівня прогнозованої рентабельності визначається через ефект фінансового важеля. У таблиці 3.1 розраховані прогнозні значення цього показника при запропонованих варіантах структури капіталу.

Як видно із таблиці 3.1, значний приріст рентабельності (максимальний ефект фінансового важеля – 9,77%) спостерігається при четвертому варіанті структури пасивів, коли частка власного капіталу зменшена до 40%, а

позикового до 60%, причому для підтримки фінансової стійкості залучення позикових коштів відбувається на довгостроковій основі.

ПрАТ «Карлсберг Україна» має можливість залучати кредитні ресурси, через високий рівень кредитоспроможності, що обумовлений стабільним отриманням прибутку та високою концентрацією власного капіталу. Це підприємство має можливості для розвитку та розширення виробництва, а оптимізація структури капіталу при загальному зростанні активів призведе до зменшення вартості залучених фінансових ресурсів.

У таблиці 3.2 спрогнозуємо вартість капіталу ПрАТ «Оболонь» за варіантів подальшого утримання підприємства від сплати дивідендів власникам акцій (варіанти 1,2,4) та виплати 5% дивідендів (варіант 3). При цьому застосуємо варіант збереження поточних витрат по кредитах (варіанти 1,2) та зменшення цих витрат у майбутньому (варіанти 3,4).

Таблиця 3.2

Оптимізація структури капіталу ПрАТ «Оболонь» з позиції мінімізації вартості його залучення та максимізації рентабельності

Показник	Базовий 2020 рік	Варіанти структури капіталу			
		1	2	3	4
Питома вага власного капіталу, %	45,41	50	55	50	50
Вартість власного капіталу, %	0	0	0	5	0
Питома вага позиченого капіталу, %	17,06	15	10	15	15
Вартість позиченого капіталу, %	22,35	22	22	14	14
Питома вага залученого капіталу, %	37,54	35	35	35	35
Вартість залученого капіталу, %	1,40	1,4	1,4	1,4	1,4
<i>Середньозважена вартість капіталу, %</i>	<i>4,34</i>	<i>3,79</i>	<i>2,69</i>	<i>5,09</i>	<i>2,59</i>
Рентабельність активів, %	1,08	1,08	1,08	1,08	8,00
Середня розрахункова ставка за позичковим капіталом, %	7,95	7,95	7,95	7,95	7,95
<i>Ефект фінансового важеля, %</i>	<i>-6,78</i>	<i>-5,63</i>	<i>-4,61</i>	<i>-5,63</i>	<i>0,04</i>

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Як бачимо із таблиці 3.2 найкращим варіантом є нарощення власного капіталу підприємства до 50% за умови невиконання дивідендів власникам та утримання частки позичкового капіталу на рівні 15% при зменшенні відсотку за кредитними коштами (варіант 3). Зростання власного капіталу в цьому випадку можливе лише за рахунок нарощення нерозподіленого прибутку,

адже додаткові вкладення акціонерами є малоімовірними, зважаючи на те, що вони не отримують віддачі від вкладених коштів у вигляді дивідендів.

Зростання частки позичкового капіталу призведе до зростання вартості залучення фінансових ресурсів, адже підприємства безкоштовно користується власним капіталом та залученими ресурсами у вигляді поточної кредиторської заборгованості.

Прогнозування найкращого варіанту оптимізації капіталу на основі розрахунку ефекту фінансового важеля показало, що підприємство має дуже низьку рентабельність активів, що не покриває витрат на позикові кошти, тому приріст позикових коштів призведе до приросту рентабельності лише на умови, що рентабельність активів буде вищою за 8%.

У таблиці 3.3 наведемо розрахунок вартості залучення фінансових ресурсів при різних варіантах структури джерел фінансування для підприємства ПрАТ «Абінбев Ефес Україна».

Як бачимо із таблиці 3.3, найбільш вдалим варіантом оптимізації структури капіталу ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» є нарощення власного капіталу та зменшення обсягу позичених коштів, зберігаючи при цьому високий рівень майже безкоштовних залучених фінансових ресурсів. Це призведе до економії витрат на обслуговування кредитних ресурсів та зменшить середньозважену вартість капіталу.

Такий шлях оптимізації є найбільш вигідним, але найменш реалістичним, адже джерелами поповнення власного капіталу в цьому випадку мають бути додаткові внески власників або різке підвищення ефективності господарської діяльності (отримання високих чистих прибутків), адже підприємство є збитковим і зростання власних ресурсів за рахунок нерозподіленого прибутку – це наразі складене завдання для ПрАТ «Абінбев Ефес Україна».

Оптимізація структури капіталу ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» з позиції мінімізації вартості його залучення та максимізації рентабельності

Показник	Базовий 2019 рік	Варіанти структури капіталу			
		1	2	3	4
Питома вага власного капіталу, %	5,09	10	15	20	45
Вартість власного капіталу, %	0	0	0	0	0
Питома вага позиченого капіталу, %	18,28	25	20	15	10
Вартість позиченого капіталу, %	19,47	12	12	12	12
Питома вага залученого капіталу, %	76,63	65	65	65	45
Вартість залученого капіталу, %	0,01	1	1	1	1
<i>Середньозважена вартість капіталу, %</i>	3,56	3,65	3,05	2,45	1,65
Рентабельність активів, %	0,4	0,4	0,4	0,4	44
Середня розрахункова ставка за позичковим капіталом, %	3,75	3,75	3,75	3,75	3,75
<i>Ефект фінансового важеля, %</i>	-51,2	-24,72	-15,57	-10,99	0,25

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Розрахунки ефекту фінансового важеля при різних варіантах структури джерел фінансових ресурсів показує, що за від'ємного диференціалу фінансового важеля ефект не проявляється. Підприємство в результаті діяльності отримує значні збитки, тому рентабельність активів є від'ємною, а це призводить до негативного диференціалу фінансового важеля. Розрахунки у таблиці 3.3 показали, що ефект фінансового важеля буде позитивним в разі досягнення такої рентабельності активів ($>3,75\%$), яка буде вищою за витрати на залучення позикових коштів.

Отже, ефект фінансового важеля проявляється при позитивному максимальному значенні диференціалу і підвищенні частки позикових коштів відносно власних.

Таким чином, оптимізація структури джерел фінансування підприємства передбачає вибір такого варіанту фінансування, який забезпечує мінімальні витрати на залучення фінансових ресурсів при цьому забезпечує зростання рентабельності та зменшення ризиків розміщення капіталу у активах підприємства.

3.2. Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємств

Ефективність використання фінансових ресурсів характеризується ефективністю використання основних та оборотних коштів підприємства, тобто тих активів, на фінансування яких використовуються власне фінансові ресурси. Тому для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів необхідно розробити та спроводити заходи з підвищення ефективності використання кожного з видів цих ресурсів.

Оборотні кошти підприємства є основною виробничого процесу поряд із необоротними активами, тому їх раціональне розміщення та використання забезпечує позитивні кінцеві результати діяльності виробничого підприємства, його загальний фінансовий стан. Краще використання оборотних коштів призводить до підвищення рентабельності господарської діяльності, тому питанню управління обіговими коштами має бути присвячена особлива увага усіх ланок керівництва підприємством.

На наш погляд, суттєвим та ефективним резервом підвищення ефективності та зміцнення фінансового стану є прискорення обертання оборотного капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна», ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна». Ефект, досягнутий в результаті прискорення оборотності виражається через збільшення виробництва продукції без додаткового залучення фінансових ресурсів. Також, за рахунок прискорення капіталу відбувається збільшення суми прибутку, що приносить кожна гривня вкладена у відповідні активи. Підвищення рентабельності капіталу досягається раціональним та економним використанням усіх ресурсів, недопущенням їх перевитрат та втрат у процесі здійснення господарської діяльності підприємства.

На рис. 3.1 показана зміна оборотності оборотного капіталу протягом 2018-2020 років на ПрАТ «Карлсберг Україна», ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна».

Як показано на рис. 3.1 найбільше часу займає один оборот оборотних коштів на ПрАТ «Карлсберг Україна», що вказує на найнижчу ефективність використання оборотного капіталу у цьому підприємстві.

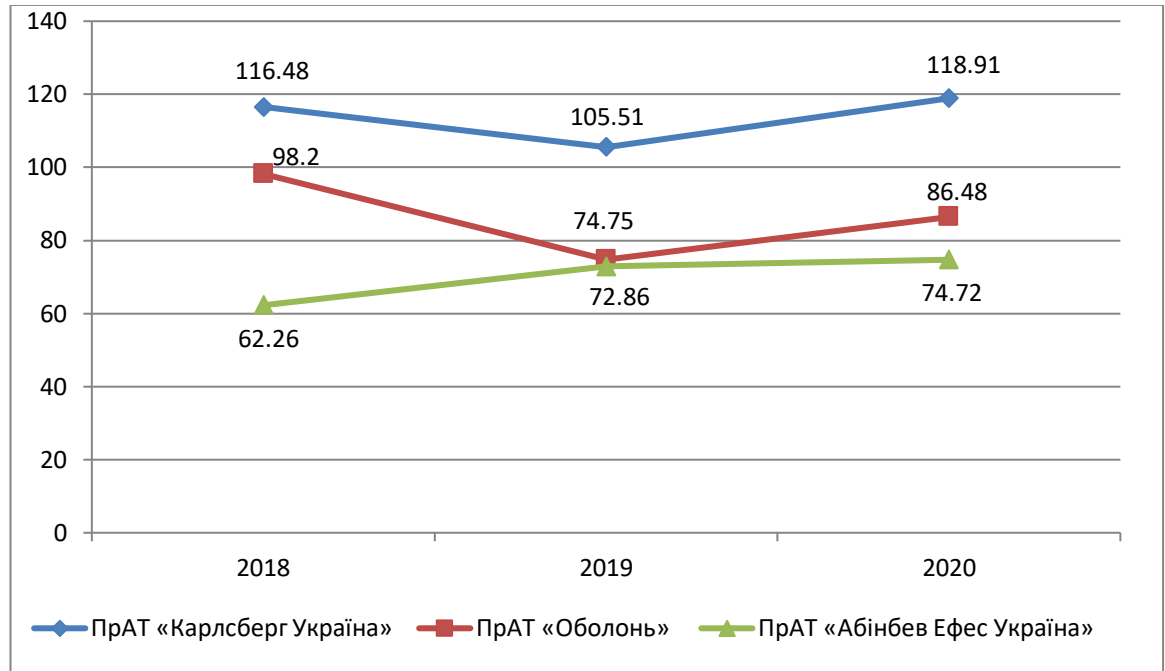

Рис. 3.1. Зміна оборотності оборотного капіталу підприємств за 2018–2020 рр., дні

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства.

Оскільки усі аналізовані підприємства займаються виробництвом та реалізацією однотипної продукції та відносяться до однієї галузі, то і напрямки підвищення ефективності використання оборотних активів є типовими.

Проблеми використання оборотних коштів потрібно вирішувати через виявлення і використання резервів поліпшення ефективності використання і управління оборотними активами, які представлені на рис. 3.2.

Одним з таких резервів є зміна співвідношення основного і оборотного капіталу в напрямку збільшення робочого капіталу. Використання цього резерву досягається через реалізацією основних засобів, які безпосередньо не пов'язані з процесом виробництва і реалізації продукції та здавання в оренду виробничих і складських приміщень. Ці дії кардинально не змінюють

структуру активів, але дають змогу за рахунок вільних потужностей одержати додаткові грошові надходження на розрахунковий рахунок.

Рис. 3.2. Шляхи підвищення ефективності управління оборотними коштами підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [3; 11]

Підвищення оборотності капіталу досягається через зростання швидкості обороту оборотного капіталу і має суттєве значення для забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами, що зумовлено низкою факторів:

- прискорення обертання на одній стадії кругообігу, сприяє прискоренню обороту і на інших стадіях;

- оборотність пов'язана із додатковою потребою у оборотних коштах, а їх залучення спричиняє додаткові витрати;

- з оборотністю пов'язано відносну величину витрат, зменшення яких знижує собівартість одиниці продукції;

- чим більша швидкість обертання, тим більший річний оборот та дохід, що ним генерується.

Напрямки підвищення ефективності використання оборотних активів можна виділити в три групи за стадіями циклу оборотності: на передвиробничій стадії; на виробничій стадії; на реалізаційній стадії.

На передвиробничій стадії величина виробничих запасів та величина оборотних коштів, що їх характеризує може бути зменшена за рахунок удосконалення матеріально-технічного забезпечення, а саме застосування більш точного нормування витрат матеріалів; прискорення та здешевлення перевезень; покращення організації складського господарства на основі його механізації та автоматизації; повторного використання відходів виробництва.

Незавершене виробництво та сума вкладених в нього коштів при даному обсязі виробництва залежить від тривалості виробничого циклу. Тривалість виробничого циклу може бути скорочена в результаті:

- зменшення між операційного часу за рахунок підготовки виробництва, що виключає перебої та забезпечує ритмічну роботу підприємства;

- застосування автоматичного устаткування, гнучких виробничих систем;

- підвищення змінності виробництва.

Скорочення матеріальних витрат на виробництво продукції не тільки знижує необхідність у додаткових оборотних коштах, а й зменшує собівартість продукції та підвищує відповідно прибутки підприємства. Зменшення витрат сировини і матеріалів досягається за рахунок зниження норм їхнього використання, скорочення відходів і втрат у процесі виробництва і збереження, повторного використання матеріалів, впровадження безвідходних технологій.

Отже, важливим напрямком покращення використання оборотних коштів є раціональне використання матеріальних ресурсів, зниження матеріаломісткості продукції. Цього можна досягнути різними шляхами, головні з яких: економічно обґрунтований вибір сировини; комплексне використання сировини та відходів виробництва; підвищення якості сировини, матеріалів, готової продукції; удосконалення рецептури видів продукції; удосконалення діючих технологічних процесів та впровадження нової прогресивної технології; застосування економічних стимулів покращення використання матеріальних ресурсів.

Більша частина з перелічених шляхів нерозривно пов'язана з науково-технічним прогресом. Сьогодні створюються та впроваджуються у виробництво принципово нові засоби праці та технологічні процеси, які дозволяють виробляти продукцію з меншими питомими затратами живої праці, сировини, матеріалів та енергії, полегшують та прискорюють перестройку всього процесу виробництва на сонові системи машин, створеної на принципах автоматизації та безперервності роботи.

На стадії реалізації скорочення часу перебування готової продукції на складах є основним напрямком ефективності використання оборотних коштів.

Головними причинами збільшення залишків готової продукції є: неритмічний випуск, невідповідність графіка поставок готової продукції плану перевезень та графіка надання транспортних засобів під завантаження, незадовільна організація пакування та завантаження готової продукції, затримка оформлення транспортних документів та інше. Збільшення умовної ваги готової продукції може бути результатом зниження попиту внаслідок низької якості, високих цін або інших причин. Наслідком цього для підприємства виробника буде відсутність коштів на розрахунковому рахунку, необхідність отримання додаткових кредитів і сплати відсотків за ними, збільшення кредиторської заборгованості й збитки.

Ще однією важливою проблемою ефективності використання оборотного капіталу, пов'язаною із роботою відділу збуту є забезпечення

низького рівня дебіторської заборгованості. Під час продажу товарів у кредит покупці можуть оплатити їх упродовж кількох днів або навіть місяців, унаслідок чого на підприємстві виникає дебіторська заборгованість, якою потрібно вміло керувати.

Грошові ресурси є наймобільнішою частиною оборотних активів. Відомо, що добрий фінансовий стан підприємства характеризується постійною наявністю коштів на розрахунковому рахунку. Оптимальна для підприємства сума грошових коштів визначається впливом різних чинників, які викликають часто взаємопротилежні тенденції. Так, певний грошовий запас необхідний для своєчасної оплати поточних платежів, оплати праці, розвитку виробництва, на випадок непередбачених витрат, ефективних капіталовкладень та інше. Нестача грошових коштів у потрібний момент пов'язана з ризиком переривання виробничого процесу, можливим невиконанням зобов'язань, їх втратою додаткового прибутку, а також може створювати умови для банкрутства.

Отже, оптимальна сума грошових ресурсів визначається діловою активністю підприємства та обґрунтованістю їхньої щоденної потреби. Досвід переконує, що кількість коштів на розрахунковому рахунку підприємства повинна дорівнювати їхньому три-чотири денному обороту.

Спрогнозуємо обсяг вивільнених оборотних коштів при раціональному плануванні обсягу виробничих запасів, зменшенні дебіторської заборгованості, зростанні оборотності грошових запасів та економії матеріальних ресурсів ПрАТ «Карлсберг Україна», ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у таблиці 3.4. Визначимо, що планова собівартість та рівень чистого доходу від реалізації продукції залишатиметься на рівні 2020 року, а планова оборотність буде на мінімальному за останні три роки рівні по кожному виду активів та по кожному підприємству. Також визначимо економічний ефект від впровадження резервів економії матеріальних витрат на 2%.

Економічний ефект від прискорення оборотності оборотних активів та економії матеріальних витрат підприємств

Показник	2020 рік	Плановий рік	Економічний ефект, тис грн
<i>ПрАТ «Карлсберг Україна»</i>			
Оборотність виробничих запасів, дні	47,55	29,98	-206374,63
Оборотність дебіторської заборгованості, дні	32,63	28,41	-93981,65
Матеріальні витрати, тис. грн	3716427	3642098,46	-74328,54
Собівартість продукції, тис. грн.	4228507	4154178,46	-74328,54
Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн	8017392	8017392	-
Валовий прибуток, тис. грн	3788885	3863213,54	74328,54
Загальна економія оборотних активів, тис грн	-	-	-374684,82
Рентабельність продукції, %	89,6	93,00	+3,40%
Рентабельність продажів, %	47,26	48,19	+0,93%
<i>ПрАТ «Оболонь»</i>			
Оборотність виробничих запасів, дні	61,21	45,45	-178180,33
Оборотність дебіторської заборгованості, дні	30,06	24,73	-82166,481
Матеріальні витрати, тис. грн	2993303	2933436,94	-59866,06
Собівартість продукції, тис. грн.	4070109	4010242,94	-59866,06
Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн	5549706	5549706	-
Валовий прибуток, тис. грн	1479597	1539463,06	59866,06
Загальна економія, тис грн			-320212,87
Рентабельність продукції, %	36,35	38,39	+2,04%
Рентабельність продажів, %	26,66	27,74	+1,08%
<i>ПрАТ «Абінбев Ефес Україна»</i>			
Оборотність виробничих запасів, дні	21,29	12,23	-117902,79
Оборотність дебіторської заборгованості, дні	7,21	7,21	0
Матеріальні витрати, тис. грн	3404707	3336612,86	-68094,14
Собівартість продукції, тис. грн.	4684879	4616784,86	-68094,14
Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн	6687261	6687261	-
Валовий прибуток, тис. грн	2002382	2070476,14	68094,14
Загальна економія, тис грн			-185996,93
Рентабельність продукції, %	42,74	44,85	+2,11%
Рентабельність продажів, %	29,94	30,96	+1,02%

Джерело: побудовано автором на основі фінансової звітності підприємств.

Отже, як бачимо за інших рівних умов, при покращенні управління виробничими запасами та дебіторської заборгованістю, зростанні їхньої оборотності та скороченні терміну до найнижчого рівня за останні три роки, а також скорочення матеріальних витрат ПрАТ «Карлсберг Україна» може вивільнити 374684,82 тис. грн. оборотних коштів.

Також економія матеріальних ресурсів призвела до зниження собівартості продукції та зростання валового прибутку на 74328,54 тис. грн., в

результаті чого зросла на 3,4% рентабельність продукції та 0,93% рентабельність продажу.

Із таблиці 3.4 можна зробити висновки, що прискорення оборотності виробничих запасів та дебіторської заборгованості та економія матеріальних ресурсів підприємства може призвести до економії оборотних коштів ПрАТ «Оболонь» на рівні 32012,87 тис. грн, а також до зростання рентабельності продукції на 2,04% та зростання рентабельності продажів на 1,08%.

Щодо ПрАТ «Абінбев Ефес Україна», то при застосуванні запропонованих шляхів покращення оборотності оборотних активів та економії матеріальних витрат, підприємство має змогу вивільнити 185996,93 тис. грн та підвищити рентабельність продукції на 2,11% та рентабельність продажів на 1,02%.

Розглянуті вище шляхи покращення використання оборотних коштів є різними за суттю, але спрямованими на те, щоб прискорити рух оборотних коштів по стадіях кругообігу, збільшуючи при цьому доходи або зменшуючи витрати підприємства, збільшуючи результат діяльності – валовий прибуток та його відносні показники – рентабельність продукції та рентабельність продажів.

3.3. Визначення моделі управління фінансовими ресурсами підприємств з використанням резервів нарощування капіталізації

У науковій літературі капіталізацію визначають як процес нарощення власного капіталу шляхом реінвестування прибутку, використання інструментів фондового ринку, розвиток інтелектуального потенціалу, підвищення ділової репутації та збільшення нематеріальних активів, що сприятиме розвитку та розширенню бізнесу, зростанню ринкової вартості підприємства.

Отже, основними цілями капіталізації є:

- прирощення власного капіталу;

- нарощення вартості бізнесу.

Залежно від механізму приросту власних джерел фінансування активів підприємства розрізняють:

- реальну капіталізацію, тобто процес господарської діяльності підприємства з залучення матеріальних та фінансових ресурсів, в підсумку чого відбувається зростання власного капіталу підприємства – реінвестування чистого прибутку;

- маркетингова капіталізація, тобто приріст власного капіталу за рахунок нематеріальних активів (торговельні марки, ліцензії, репутація тощо) та активної маркетингової політики (відома та популярна торгова марка);

- ринкова капіталізація, що відбувається за рахунок зростання курсу корпоративних прав [30, с. 138].

Капіталізація підприємства є частиною загальної моделі управління фінансовими ресурсами підприємства. Вітчизняні підприємства при здійсненні виробничо-господарської діяльності застосовують різні моделі управління фінансовими ресурсами (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Моделі управління фінансовими ресурсами підприємства

Моделі	Характеристика	Фактори, що визначають стан ресурсів
Інноваційна модель управління	полягає у плануванні та контролі цілей, потенціалу, заходів і ресурсів	витрати, збитки
Логічна модель управління фінансовими ресурсами	полягає у зіставленні фінансового потенціалу зі стратегічними цільовими орієнтирами і прийнятним рівнем ризику для забезпечення фінансової безпеки підприємства	фінансові ризики
Модель фінансового забезпечення стійкого зростання підприємства	полягає у регулюванні оптимальних темпів розвитку обсягу операційної діяльності	фінансові засоби

Джерело: побудовано автором на основі джерел [28, с. 82].

На наш погляд, побудова моделі управління фінансовими ресурсами має враховувати мету, цілі та можливості конкретного підприємства із залучення та використання фінансових ресурсів. Також ця модель має ґрунтуватись на дослідженнях сучасного фінансового стану підприємства, включати аналіз

показників фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності, визначення планових показників, розробку та впровадження конкретних заходів, спрямованих на ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства.

В результаті аналізу досліджень наукової літератури, ми визначили та сформуvalи основні складові концептуальної моделі управління фінансовими ресурсами, враховуючи три варіанти стратегії фінансування активів (рис. 3.3).

Ця модель включає чотири складових процесу ефективного управління фінансовими ресурсами:

1) Формування інформаційної бази підприємства. На цьому етапі здійснюється збір та систематизація даних з внутрішніх та зовнішніх джерел, зокрема, використовуються такі джерела, як статут, законодавчі акти з бухгалтерського обліку, фінансова звітність підприємства тощо. Інформаційна база повинна бути актуальною, а облікові дані точними і достовірними, адже на їх основі здійснюється подальший аналіз.

2) Загальний аналіз фінансових ресурсів – це розрахунок основних показників, що характеризують фінансову стійкість підприємства, його ліквідність та платоспроможність, ділову активність та рентабельність різних видів діяльності, а також показники ризику розміщення фінансових ресурсів.

3) Порівняння фактичних показників із плановими. Це важливий етап управління фінансовими ресурсами, адже дозволяє визначити відхилення фактичних показників від планових та причини цих відхилень, а також виявити можливі резерви підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами.

4) Розробка заходів управління фінансовими ресурсами підприємства. Цей етап включає низку напрямків, зокрема:

Рис. 3.3. Концептуальна модель управління фінансовими ресурсами

Джерело: побудовано автором на основі джерел [6; 26; 30].

- управління джерелами формування фінансових ресурсів, зважаючи на рівень ризику;
- управління ефективністю використання фінансових ресурсів, зважаючи на темпи зміни показників рентабельності та оборотності;
- управління капіталізацією підприємства використовуючи такі інструменти: реінвестування чистого прибутку (реальна капіталізація); розробка та впровадження маркетингової стратегії через підвищення популярності та зростання обсягів реалізації через впровадження нових торговельних марок (маркетингова капіталізація); підвищення вартості акцій підприємства – ринкова капіталізація.

Розглянемо основні резерви капіталізації ПрАТ «Карлсберг Україна», ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» у таблиці 3.6.

Отже, як бачимо із таблиці 3.6, кращий спосіб капіталізації ПрАТ «Карлсберг Україна» є зменшення виплат акціонерам та реінвестування чистого прибутку. Також інструментами маркетингової капіталізації можуть стати підвищення іміджу компанії та затребуваності її продукції через позиціонування бренду, торгової марки. Ринкова капіталізація підприємства також можлива, оскільки підприємство веде ефективну діяльність, отримує прибутку та сплачує високі дивіденди, тому його акції були б популярними на фондових ринках.

Щодо ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна», то їх капіталізація може відбуватись у тих же напрямках, але з деякими обмеженнями. Підприємствам необхідно підвищити ефективність управління, зокрема забезпечити отримання чистого прибутку як результату господарської діяльності. Оскільки підприємства не виплачують дивіденди, то чистий прибуток може стати стабільним джерелом капіталізації цих підприємств.

Також капіталізації сприятиме покращення іміджу підприємства, участь у різних заходах, висвітлених у ЗМІ, використання ноу-хау у виробництві чи пакуванні продукції, що призведе до зростання капіталу, через зростання реалізації, популярності тощо.

Резерви капіталізації ПрАТ «Карлсберг Україна», ПрАТ «Оболонь» та
ПрАТ «Абінбев Ефес Україна»

Види	Напрямки	Вплив на власний капітал
<i>ПрАТ «Карлсберг Україна»,</i>		
Реальна капіталізація	Реінвестування більшої частини чистого прибутку через скорочення дивідендних виплат власникам	Зростання нерозподіленого прибутку
Маркетингова капіталізація	Активні маркетингові програми з популяризації торговельних марок, зокрема «Львівське», RobertDoms, Балтика, Carlsberg, Tuborg та інших. Нарощування інтелектуального потенціалу.	Зростання капіталу у дооцінках (нематеріальних активів, наприклад)
Ринкова капіталізація	Забезпечення росту ринкової вартості акцій. Просування акцій на міжнародні ринки. Застосування механізму захисту акціонерів	Зростання ринкового курсу акцій - зростання додаткового капіталу
<i>ПрАТ «Оболонь»</i>		
Реальна капіталізація	Підвищення ефективності діяльності – стабільне отримання чистого прибутку – реінвестування всієї суми чистого прибутку у підприємство	Зростання нерозподіленого прибутку
Маркетингова капіталізація	Розробка маркетингових програм для популяризації торговельних марок Живчик, Оболонська, Збручанська та інших. Використання нових технологій у пакуванні (використання нестандартних пляшок та етикеток), що підвищить унікальність продукції	Зростання капіталу у дооцінках (нематеріальних активів, наприклад)
Ринкова капіталізація	Емісія цінних паперів. Забезпечення росту ринкової вартості акцій. Реінжиніринг бізнес-процесів.. Підвищення інвестиційної привабливості підприємства. «PR-заходи»	Зростання ринкового курсу акцій, додаткові вкладення власників у капітал підприємства - зростання додаткового капіталу.
<i>ПрАТ «Абінбев Ефес Україна»</i>		
Реальна капіталізація	Розробка та впровадження антикризових заходів з метою стабільного отримання чистого прибутку, скорочення витрат. Реінвестування чистого прибутку	Зростання нерозподіленого прибутку
Маркетингова капіталізація	Розробка маркетингових програм для популяризації торговельних марок Bud, Corona Extra, Stella Artois. Розробка нових напрямків діяльності, зокрема випуск безалкогольних напоїв.	Зростання капіталу у дооцінках (нематеріальних активів, наприклад)
Ринкова капіталізація	Емісія цінних паперів та розміщення їх на фондовому ринку з метою докапіталізації підприємства.	Зростання статутного капіталу

Джерело: побудовано автором

Ринкова капіталізація даних підприємств є проблематичною через низьку ефектність діяльності і отримання збитків. Кризовий стан підприємств,

їх закредитованість негативно впливає на інвестиційну привабливість, тому підвищення ринкової вартості акцій малоімовірне.

На наш погляд, ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» для нарощення власного капіталу необхідно використати додаткові внески власників для стабілізації фінансового стану.

Отже, капіталізація підприємств сприятиме підвищенню виробничо-господарської стабільності та ефективності функціонування підприємств на основі розширення можливості маневру матеріальними, фінансовими, інформаційними і трудовими ресурсами, їх більш раціонального використання та більшої незалежності від зовнішніх факторів, а також нарощуванню потенціалу підприємства, розширенню обсягів виробництва та його диверсифікації. Кінцевим підсумком ефективного управління фінансовими ресурсами підприємств має стати зростання їх ринкової вартості.

Саме тому, капіталізація має стати частиною вартісного управління підприємством в сучасних умовах, завданням якого є максимізація вартості підприємств. Саме «вартість підприємства виступає єдиним критерієм оцінки ступеню успішності дій менеджменту на шляху реалізації стратегії розвитку підприємств, формує універсальну систему управлінських координат, обумовлює відповідні способи досягнення мети вартісного управління» [16].

Ефективна побудова системи вартісного управління включає виявлення основних чинників вартості, що впливають на її створення. Ці фактори вартості повинні бути деталізовані на всіх рівнях управління підприємствами через провадження системи відповідних показників.

Управління вартістю підприємства має бути частиною стратегічної програми його розвитку як підсумковий результат, адже ефективна стратегія передбачає зростання ринкової вартості підприємства. На досягнення цієї мети повинно бути орієнтовано планування, бюджетування та система мотивації менеджменту.

Система управління вартістю підприємств будується на основі таких принципів:

- динамізм функціонування системи в цілому, взаємодії її елементів та інституційного середовища;
- орієнтація на практичне застосування;
- повнота, стійкість, збалансованість, універсальність, міждисциплінарність;
- одноманітність під час побудови критерію оцінки вартості та визначенні центрів відповідальності;
- можливість досягнення заданого цільового рівня точності моделювання з урахуванням загальнодержавної, галузевої та регіональної специфіки об'єкта дослідження;
- необхідність моделювання процесу створення вартості на основі основних чинників вартості [16].

Цикл управління вартістю для ПрАТ «Карлсберг Україна», ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» має включати такі послідовні етапи:

По-перше, побудову стратегії управління вартістю підприємства, де будуть визначені мета та основні завдання.

По-друге, виявлення та обґрунтування ключових чинників впливу на процес генерування та руйнування вартості. На цьому етапі визначаються ключові чинники впливу – наприклад, запуск нової продуктової лінійки, реєстрація та запуск нового бренду, впровадження нової технології, що надасть переваги у виробництві чи реалізації продукції, значне розширення виробничих можливостей через запуск нових цехів, зростання конкуренції на ринку чи нормативно-правових обмежень тощо.

По-третє, побудова системи оціночних показників – індикаторів зміни чинників вартості. Цими показниками можуть бути: обсяг активів підприємства, обсяг чистого прибутку на одну акцію, зростання ринкової вартості акцій тощо.

По-четверте, планування заходів щодо реалізації оптимальної стратегії збільшення вартості та складання бюджетів під фінансове забезпечення

заходів, що плануються. Також цей етап має містити формування системи інформаційного бухгалтерського забезпечення процесу управління вартістю. Ця система може включати регулярні звіти бухгалтерії із розрахунком визначених індикаторів на певні проміжні дати, наприклад на кінець кожного кварталу.

По-п'яте, реалізація стратегії управління вартістю підприємства. На цьому етапі кожен виконавець має отримати план дій та проміжні планові індикатори їх виконання і реалізовувати стратегію у своїй частині.

По-шосте, аналіз ефективності управління вартістю та формування звітності про вартість підприємства. [16].

Отже, капіталізація підприємств – це частина стратегічного планування зростання вартості, що може бути запроваджена через систему управління вартістю. Ця система є ефективною в разі виконання стратегічних завдань та досягнення планових рівнів індикаторів вартості підприємств.

ВИСНОВКИ

Фінансові ресурси є основою ведення господарської діяльності будь-якого суб'єкта бізнесу. Вони забезпечують функціонування виробництва, реалізації, розширення діяльності підприємств. За умови ефективного управління – забезпечують фінансову стійкість та платоспроможність підприємства, забезпечують можливості його розвитку та зростання ринкової вартості бізнесу.

Фінансові ресурси підприємства можна розглядати як джерела фінансування підприємства та напрямки розміщення фінансових ресурсів. Тому немає однозначного трактування сутності фінансових ресурсів у вітчизняній та зарубіжній літературі. Це пояснюється різноманітністю цілей та завдань дослідження цього поняття. Зокрема, деякі науковці-економісти розглядають поняття фінансових ресурсів як фондів, що утворилися в результаті розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і знаходяться в розпорядженні підприємства, інші – як грошові кошти, що вкладені у певний вид бізнесу з метою отримання максимального прибутку.

На наш погляд, фінансові ресурси – це сукупність грошових коштів підприємства, що формуються із зовнішніх та внутрішніх джерел, спрямовані у його активи і є головним чинником виробництва поряд з іншими виробничими ресурсами (матеріальними, трудовими).

Фінансові ресурси підприємства характерні загальними рисами, зокрема, це джерело доходу підприємства, об'єкт управління, можуть трансформуватися у різні форми активів, характеризуються сезонністю формування та використання та інші. Також фінансові ресурси підприємств мають певні властивості, що допомагають зрозуміти їх специфічну сутність та роль в процесі функціонування суб'єктів господарювання. Зокрема, вони мають стадію утворення, джерела формування та цільовий характер; відображають відношення до власності; характеризуються залежністю структури від джерел формування та напрямків використання, причому ця

структура впливає на фінансову стійкість та подальший розвиток підприємства.

З джерелами фінансування фінансові ресурси поділяються на власні, позичені та залучені. Кожен вид джерела характеризується строковістю, вартість залучення та впливом на фінансову стійкість. Тому ефективне управління фінансовими ресурсами залежить від оптимальності поєднання цих джерел при формуванні активів підприємства. Також, фінансові ресурси мають напрямки використання – активи підприємства. Кожен вид активів також характеризується мобільністю та ліквідністю, і її структура впливає на можливість маневрувати фінансовими ресурсами.

Управління фінансовими ресурсами передбачає збалансоване використання джерел фінансових ресурсів та їх раціональне розміщення у кожен конкретний момент часу і характеризується одночасним забезпеченням фінансової стійкості та допустимого рівня ризикованості вкладень для максимізації прибутків підприємства.

В сучасних умовах ведення бізнесу підприємства відчувають значну нестачу фінансових ресурсів через ряд причин, серед яких: значна вартість позикових коштів, нестача власних джерел поповнення ресурсів через незадовільні результати роботи, збитковість діяльності, високий рівень оподаткування і як наслідок вилучення значної частини доданої вартості на користь держави. Це призводить до необхідності постійного підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства з метою якнайбільшої їх мобілізації, зменшення вартості залучення та раціонального розміщення.

Ефективність управління визначається показниками середньозваженої вартості залучення капіталу; ефектом фінансового важеля як показником можливості зростання рентабельності за рахунок позикових коштів; показниками фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності діяльності.

Об'єктом дослідження була діяльність ПрАТ «Карлсберг Україна», ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» з формування та використання фінансових ресурсів, ефективності управління ними. Проведене дослідження діяльності цих підприємств за останні три роки дозволило отримати наступні результати.

Джерелом фінансових ресурсів ПрАТ «Карлсберг Україна» більш ніж на 60% є власний капітал, а основним елементом останнього є нерозподілений прибуток. На 40% пасиви підприємства складаються із поточних зобов'язань, основними з яких є кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Отже, джерела фінансових ресурсів підприємства є довгостроковими та структурованими для забезпечення фінансової стійкості підприємства. Структура використання фінансових ресурсів представлена необоротними активами з часткою 47% та оборотними – близько 53%. Отже, управління фінансовими ресурсами було спрямовано на оптимальну з точки зору мобільності управління структуру активів. Показники ефективності використання ресурсів показали високу ефективність управління ресурсами підприємства з точки зору рентабельності та забезпечення фінансової стійкості, а ось показники ділової активності та середньозваженої вартості капіталу були гіршими, ніж у двох інших підприємств.

Власний капітал ПрАТ «Оболонь» має найбільшу питому вагу серед джерел фінансових ресурсів та має тенденцію до зменшення (з 44,68% у 2018 році до 37,27% у 2020 році), що негативно вплинуло на фінансову стійкість підприємства. При цьому підприємство зберігає баланс на користь більш стійких пасивів, адже частка власного капіталу та довгострокових зобов'язань перевищує 50% усіх джерел фінансових ресурсів підприємства. У той же час, необоротні активи займають 75% усіх активів компанії у 2020 році, а оборотні – близько 25%. Основна частина усіх фінансових ресурсів була використана для фінансування виробничого потенціалу підприємства – основних фондів та запасів підприємства. Така структура активів є ризикованою з точки зору фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Крім того, показники

ефективності управління фінансовими ресурсами мають низькі значення, а фінансовий стан підприємства був визначений нами, як кризовий

У ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» частка власного капіталу у структурі джерел фінансових ресурсів є незначною та постійно знижувалась протягом 2018-2020 років. Така ситуація дуже негативно впливає на фінансовий стан, що може призвести до банкрутства. Значним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства є поточні зобов'язання, що складаються із поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги, частка якої у 2020 році становила 45,94% усіх поточних зобов'язань підприємства. Другим вагомими джерелом поточних зобов'язань були короткострокові кредити банків. Приріст короткострокових кредитів було необхідним, бо власний капітал підприємства зменшувався значними темпами і для забезпечення безперебійної роботи, виробництва продукції, підприємство змушено було кредитуватись. Крім того, частка необоротних активів складає більше 70% усіх активів підприємства, а оборотних – 30%. Така структура активів ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» зменшує мобільність та маневреність активів підприємства. Фінансові ресурси вкладені переважно у менш ліквідні активи підприємства, що призвело до кризового фінансового стану, а загальна неефективність діяльності - до отримання збитків та зниження вартості підприємства.

Отримані висновки дослідження оптимальності формування та ефективності використання фінансових ресурсів зумовила необхідність визначення основних напрямків оптимізації джерел фінансування та напрямків використання фінансових ресурсів та пошук і впровадження резервів капіталізації підприємств.

Зміна структури капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» у напрямку активнішого використання позикового капіталу у якості джерела фінансування активів може призвести до зниження середньорічної вартості усього капіталу на кілька відсотків, зберігаючи при цьому високий рівень частки власного капіталу та рівень дивідендних виплат. Оптимізація

структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої рентабельності показала, що значний приріст рентабельності (максимальний ефект фінансового важеля – 9,77%) спостерігається при такому варіанті структури пасивів, коли частка власного капіталу зменшена до 40%, а позикового до 60%, причому для підтримки фінансової стійкості залучення позикових коштів відбувається на довгостроковій основі.

Найкращим варіантом для ПрАТ «Оболонь» є нарощення власного капіталу підприємства до 50% за умови не виплати дивідендів власникам та утримання частки позикового капіталу на рівні 15% при зменшенні відсотку за кредитними коштами до 14%. Прогнозування найкращого варіанту оптимізації капіталу на основі розрахунку ефекту фінансового важеля показало, що підприємство має дуже низьку рентабельність активів, що не покриває витрат на позикові кошти, тому приріст позикових коштів призведе до приросту рентабельності лише на умови, що рентабельність активів буде вищою за 8%.

Найбільш вдалим варіантом оптимізації структури капіталу ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» є нарощення власного капіталу та зменшення обсягу позичених коштів, зберігаючи при цьому високий рівень майже безкоштовних залучених фінансових ресурсів. Це призведе до економії витрат на обслуговування кредитних ресурсів та зменшить середньозважену вартість капіталу. Такий шлях оптимізації є найбільш вигідним, але найменш реалістичним, адже джерелами поповнення власного капіталу в цьому випадку мають бути додаткові внески власників або різке підвищення ефективності господарської діяльності, адже підприємство є збитковим і зростання власних ресурсів за рахунок нерозподіленого прибутку – це наразі складене завдання для ПрАТ «Абінбев Ефес Україна».

Розрахунки ефекту фінансового важеля при різних варіантах структури джерел фінансових ресурсів показує, що за від'ємного диференціалу фінансового важеля ефект не проявляється. Ефект фінансового важеля буде

позитивним в разі досягнення такої рентабельності активів ($>3,75\%$), яка буде вищою за витрати на залучення позикових коштів.

Розглянуті вище шляхи покращення використання оборотних коштів для підприємств є різними за суттю, але спрямованими на те, щоб прискорити рух оборотних коштів по стадіях кругообігу, збільшуючи при цьому доходи або зменшуючи витрати підприємства, збільшуючи результат діяльності – валовий прибуток та його відносні показники - рентабельність продукції та рентабельність продажів.

Дослідження резервів капіталізації показало, що кращий спосіб капіталізації ПрАТ «Карлсберг Україна» є зменшення виплат акціонерам та реінвестування чистого прибутку. Також інструментами маркетингової капіталізації можуть стати підвищення іміджу компанії та затребуваності її продукції через позиціонування бренду, торгової марки. Ринкова капіталізація підприємства також можлива, оскільки підприємство веде ефективну діяльність, отримує прибуток та сплачує високі дивіденди, тому його акції були б популярними на фондових ринках.

Щодо ПрАТ «Оболонь» та ПрАТ «Абінбев Ефес Україна», то їх капіталізація може відбуватись у тих же напрямках, але з деякими обмеженнями. Підприємствам необхідно підвищити ефективність управління, зокрема забезпечити отримання чистого прибутку як результату господарської діяльності. Оскільки підприємства не виплачують дивіденди, то чистий прибуток може стати стабільним джерелом капіталізації цих підприємств. Також капіталізації сприятиме покращення іміджу підприємства, участь у різних заходах, висвітлених у ЗМІ, використання ноу-хау у виробництві чи пакуванні продукції, що призведе до зростання капіталу, через зростання реалізації, популярності тощо. Ринкова капіталізація даних підприємств є проблематичною через низьку ефектність діяльності і отримання збитків. Кризовий стан підприємств, їх закредитованість негативно впливає на інвестиційну привабливість, тому підвищення ринкової вартості акцій малоімовірне. На наш погляд, ПрАТ «Абінбев Ефес Україна» для нарощення

власного капіталу необхідно використати додаткові внески власників для стабілізації фінансового стану.

Отже, загалом проведене дослідження досягло поставленої мети – виявлення напрямів удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства через теоретичне розуміння процесів управління та аналіз показників ефективності управління з подальшою пропозицією конкретних заходів з підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами для кожного підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байрак О.М. Теоретичні аспекти управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2013. Випуск №83. Частина 2. С. 189-197. URL: <https://journal.udau.edu.ua/ua/arxiv-nomerv/2013/vipusk-83.-chastina-2/novuyj-resurs3.html> (дата звернення 21.09.2021).
2. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
3. Безбородова Т.В., Даншина Т.В. Управління оборотними коштами підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 1. С. 59–62.
4. Белоліпецький В.Г. Фінанси фірми: курс лекцій. Москва : Инфра-М, 1998. 218 с.
5. Бланк И.А. Управление прибылью. 2-е изд. Киев : Ника-Центр, Эльга, 2002. 752 с.
6. Близнюк О. П., Брезинська А. П., Іванюта О. М. Управління фінансовими ресурсами підприємств роздрібної торгівлі : монографія. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2016. 253 с.
7. Бойко Є. М. Сучасний стан та проблеми процесу формування фінансових ресурсів підприємства в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 5. С. 15-18.
8. Бражник Л.В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. *Гроші, фінанси і кредит*. 2018. №14. С. 778–783.
9. Ванькович Д.В. Удосконалення механізму реорганізації управління фінансовими ресурсами підприємств. *Фінанси України*. 2014. № 9. С.112-118.
10. Василик О. Д. Теорія фінансів : підручник. Київ : НІОС. 2000. 416с.
11. Волкова Н.А. Аналітична оцінка оптимізації фінансових ресурсів URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/> (дата звернення 18.02.2020).

12. Гаврилко П.П. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2016. Т. 21, Вип. 3. С. 131-134.

13. Горбан А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Економічні науки*. 2010. № 15. С. 25–27.

14. Гордієнко Н.І. Конспект лекцій з дисципліни «Фінанси підприємства». Харків : ХНАМГ, 2009. 115с.

15. Гриньова В., Коюда В. Фінанси підприємств. 2-е вид., перероб. та допов. Київ: Знання-Прес, 2004. 424 с.

16. Гудзь О. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2007. 578 с.

17. Дропа Я.Б., Терешко О.М. Формування фінансових ресурсів підприємств в сучасних умовах розвитку фінансової системи. — URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/01/60-1.pdf> (дата звернення 21.09.2020).

18. Дубей Ю.В. Шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу промисловими підприємствами України. *Економічний вісник*. 2018. №2. С. 100–108.

19. Дяків В. Підходи до визначення сутнісних характеристик фінансових ресурсів підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/15_NPN_2013/Economics/3_139340.doc.htm (дата звернення 21.09.2021)

20. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула.– Вінниця : В НТУ, 2017. – 143 с.

21. Жулина Е.Г., Иванова Н.А. Анализ финансовой отчетности : учебное пособие. Москва : Дашков и К, 2012. 268 с.

22. Журавльова І. В. Методичний підхід до фінансової оцінки стратегічної ефективності капіталізації. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2015. С. 173–175.

23. Катан Л.І., Сидоренко А.І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування. *Ефективна економіка*. 2014. №6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3095> (дата звернення 21.09.2021).

24. Квасницька Р.С., Старостенко Г.Г. Критеріальні умови оптимізації структури капіталу підприємства. *Theoretical and practical aspects of the development of modern science: the experience of countries of Europe and prospects for Ukraine: monograph / edited by authors*. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2018. С.443–460. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/7215> (дата звернення 21.09.2021).

25. Квасницька Р. С. Фінанси підприємств. URL: https://lubbook.org/book_281_glava_3_TEMA_1.2._Ponjattja,_sutn%D1%96st_.html (дата звернення 21.09.2021).

26. Кіпа М.О. Структурно-функціональна модель управління фінансовими ресурсами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. №22. С. 116–124.

27. Кірейцев Г. Фінанси підприємств: Навч. посібник: Курс лекцій / За ред. д.е.н., проф. Г. Г. Кірейцева. Київ: ЦУЛ, 2002. 268 с.

28. Кондратенко Н. О., Новікова М. М., Спасів Н. Я. Розвиток системи адаптивного управління фінансовими ресурсами підприємства. *Проблеми економіки*. 2021. № 1 (47). С. 78–84.

29. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. Київ : «Знання», КОО, 2000. 378 с

30. Кривов'язюк І.В., Пушкарчук І.М., Волинчук Ю.В. Капіталізації як основа динамічного розвитку підприємств. *Економічний форум*. 2017. №1. С. 135-143.

31. Кропівцова Н. Особливості формування фінансових ресурсів підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг*. 2011. Вип. 1. С. 261–268.

32. Курінна О. В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Економіка*. 2013. Вип. 2. С. 140-148.

33. Лапа А. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія: Економічні науки*. № 4. 2013. С. 289–297.

34. Лігоненко Л.О. та інші. Фінанси підприємств : підручник. Київ : КНТЕУ, 2006. 491 с.

35. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2016. № 2. С.71-74.

36. Марченко А.А. Удосконалення використання залучених фінансових ресурсів. *Ринок цінних паперів України*. 2002. №7–8. С.35–40.

37. Мельник Л. М. Конкретизація понять капіталізації підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. №4. Т. 3. С. 24–29.

38. Мельник О.М. Кривицька О.Р. Систематизація підходів до визначення сутності фінансових ресурсів підприємства. *Науковий блог Національного університету «Острозька академія»* : веб-сайт. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2017> (дата звернення 21.09.2021).

39. Меренкова Л.О. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. №24. С. 79–83.

40. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013р. №73. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 21.09.2021).

41. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посіб. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : КНЕУ, 2002. 240 с.

42. Потетюєва М. В., Потетюєв С.Ю. Капіталізація як показник ефективного функціонування суб'єкта господарської діяльності в ринковому середовищі. *Збірник наукових праць ДЕГУТ. Серія «Економіка і управління»*. 2014. Вип. 28. С. 227–237.

43. Поддєрьогін. А. М. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ : КНЕУ, 2000. 460 с.

44. Рудченко І.В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Сучасні питання економіки і права*. 2011. Вип. 1.С. 16-19.

45. Рясних Є.Г. Фінансовий менеджмент : навч. посібник. Хмельницький: ТОВ „Тріада - М”, 2000.211с.

46. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навчальний посібник. 3 тє вид., випр. і доп. Київ :Знання, 2007. 668с.

47. Стасюк Л.С. Класифікація фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. №4. Т3. С. 257–261.

48. Стащук О.В., Василюк А.С., Грисюк О.В. Характеристика джерел формування та напрямків витрачання фінансових ресурсів підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 20. С. 900–903.

49. Турило А. А. Теоретико-методологічні засади визначення сутності і оцінки капіталізації підприємства. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2013. Випуск 1. Т. 2. С. 159–162.

50. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз. навч. посіб. Полтава: ПДАА, 2016. 432 с.

51. Улична М. Сутнісні характеристики та класифікація фінансових ресурсів підприємства. *Наукові праці Кіровоградського національного технологічного університету*. Випуск 7. Частина 2. 2005. С. 451–454.

52. Філімоненков О. Фінанси підприємств: Навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: МАУП, 2004. 328 с.
53. Фінанси підприємств / Поддєрьогін А., Білик М., Буряк Л. та ін.: за ред. А. Поддєрьогіна. 7-ме вид. Київ: КНЕУ, 2008. 552 с.
54. Фінансова звітність ПрАТ «Карлсберг Україна». URL: <https://carlsbergukraine.com/kompan-ya/akts-oneram> (дата звернення 21.09.2021)
55. Фінансова звітність ПрАТ «Абінбев Ефес Україна». URL: https://abinbevefes.com.ua/for_partners/ (дата звернення 21.09.2021)
56. Фінансова звітність ПрАТ «Оболонь». URL: <https://obolon.ua/ua/about/shareholders> (дата звернення 21.09.2021)
57. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / За заг. ред. І.О. Школьник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 368 с.
58. Хобта В. Активізація залучення фінансових ресурсів за рахунок акціонерного капіталу. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки*, вип. 7, ч. I. Кіровоград: КНТУ, 2005. С. 45–49.
59. Щербань О.Д., Насібова О.В, Сухоруков О.В. Методи регулювання та оптимізації структури капіталу підприємства. *Економіка та держава*. 2017. № 12. С.82–88.
60. Яременко В. Г., Салманов Н. М. огли. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Випуск 19. Ч 3. С. 158–162.

Додаток А

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА"

Територія ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ

Організаційно-правова форма господарювання АКЦІОНЕРНЕ
ТОВАРИСТВО

Вид економічної діяльності ВИРОБНИЦТВО ПИВА

Середня кількість працівників 1464

Одиниця виміру : тис. грн.

Адреса 69076 Запорізька область Хортицький район місто Запоріжжя
вулиця Василя Стуса, будинок 6, т.(061) 228-11-99

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

Коди		
2018	12	31
00377511		
2310137300		
230		
11.05		

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на "31" грудня 2018 р.

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	27714	34796
первісна вартість	1001	111394	130346
накопичена амортизація	1002	83680	95550
Незавершені капітальні інвестиції	1005	93320	90078
Основні засоби	1010	1920744	1823501
первісна вартість	1011	4566679	4729536
знос	1012	2645935	2906035
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	21936	21936
інші фінансові інвестиції	1035	8	8
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	2098	207
Відстрочені податкові активи	1045	191821	133073
Інші необоротні активи	1090	--	--
Усього за розділом I	1095	2257641	2103599
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	324712	500226
Виробничі запаси	1101	134969	217817
Незавершене виробництво	1102	32737	45299
Готова продукція	1103	155413	229954
Товари	1104	1593	7156
Поточні біологічні активи	1110	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	487714	619498
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	29474	28715
з бюджетом	1135	17050	--
у тому числі з податку на прибуток	1136	17050	--
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	3252	111
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1527	1
Поточні фінансові інвестиції	1160	--	--
Гроші та їх еквіваленти	1165	1631139	1200058
Витрати майбутніх періодів	1170	4001	5814
Інші оборотні активи	1190	95	485
Усього за розділом II	1195	2498964	2354908
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	--	--
Баланс	1300	4756605	4458507

Продовження Додатку А

Пасив	Код рядка	На початок звітної року	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1022433	1022433
Капітал у дооцінках	1405	--	--
Додатковий капітал	1410	54622	54622
Резервний капітал	1415	153364	153364
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1849417	1641768
Неоплачений капітал	1425	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--
Усього за розділом I	1495	3079836	2872187
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	--	--
Довгострокові кредити банків	1510	--	--
Інші довгострокові зобов'язання	1515	--	--
Довгострокові забезпечення	1520	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--
Усього за розділом II	1595	--	--
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	--	--
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	--	--
товари, роботи, послуги	1615	813672	1139700
розрахунками з бюджетом	1620	178927	165896
у тому числі з податку на прибуток	1621	--	--
розрахунками зі страхування	1625	--	--
розрахунками з оплати праці	1630	62422	109726
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	615	707
Поточні забезпечення	1660	584101	132290
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--
Інші поточні зобов'язання	1690	37032	38001
Усього за розділом III	1695	1676769	1586320
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--
Баланс	1900	4756605	4458507

Генеральний директор

_____ (підпис)

Шевченко Євген Вікторович

Головний бухгалтер

_____ (підпис)

Дорошенко Катерина Володимирівна

Додаток Б

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА"

Дата (рік, місяць,
число)
за ЄДРПОУ

Коди		
2018	12	31
00377511		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	7500928	5968342
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4235986)	(3479625)
Валовий: прибуток	2090	3264942	2488717
збиток	2095	(--)	(--)
Інші операційні доходи	2120	475630	50463
Адміністративні витрати	2130	(290112)	(218413)
Витрати на збут	2150	(1542806)	(1111782)
Інші операційні витрати	2180	(7881)	(39919)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1899773	1169066
збиток	2195	(--)	(--)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	123470	131628
Інші доходи	2240	16851	46475
Фінансові витрати	2250	(10477)	(1601)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(24603)	(2059)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	2005014	1343509
збиток	2295	(--)	(--)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-372284	-257085
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1632730	1086424
збиток	2355	(--)	(--)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	--	--
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	--	--
Накопичені курсові різниці	2410	--	--
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	--	--
Інший сукупний дохід	2445	--	--
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	--	--
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	--	--

Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	--	--
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1632730	1086424

Продовження Додатку Б

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	3912789	3127817
Витрати на оплату праці	2505	516416	398984
Відрахування на соціальні заходи	2510	87297	73810
Амортизація	2515	412330	369152
Інші операційні витрати	2520	1156857	895960
Разом	2550	6085689	4865723

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	1022432914	1022432914
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	1022432914	1022432914
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	1.61310000	1.07500000
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	1.61310000	1.07500000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	1.80000000	0.98000000

Генеральний директор

_____

Шевченко Євген Вікторович

(підпис)

Головний бухгалтер

_____

Дорошенко Катерина Володимирівна

(підпис)

Додаток В

Підприємство	ПрАТ "Карлсберг Україна"	за ЄДРПОУ	00377511
Територія	Україна	за КОАТУУ	2310137300
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Виробництво пива	за КВЕД	11.05
Середня кількість працівників	1493		
Адреса, телефон	Василя Стуса, буд.6, 69076, Запоріжжя		

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня** 2019 р.

Форма N 1

Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Примітки
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	34796	48391	
первісна вартість	1001	130346	138658	
накопичена амортизація	1002	(95550)	(90267)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	90078	31905	4
Основні засоби	1010	1823501	1950645	4
первісна вартість	1011	4729536	5232897	
Знос	1012	(2906035)	(3282252)	
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції:¹ які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	21936	21926	
інші фінансові інвестиції	1035	8	8	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	207	12 284	
Відстрочені податкові активи	1045	133073	156718	19(б)
Інші необоротні активи	1090	-	-	
Усього за розділом I	1095	2103599	2221877	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	500226	596011	
Виробничі запаси	1101	217817	328850	5
Незавершене виробництво	1102	45299	50915	
Готова продукція	1103	229954	208026	5
Товари	1104	7156	8220	
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	619498	643229	6
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	28715	55436	7
з бюджетом	1135	-	-	
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	111	234	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1	-	
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	
Гроші та їх еквіваленти	1165	1200058	1159142	8
Витрати майбутніх періодів	1170	5814	6635	
Інші оборотні активи	1190	485	127	
Усього за розділом II	1195	2354908	2460814	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	
Баланс	1300	4458507	4682691	

Продовження Додатку В

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Примітки
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1022433	1022433	9
Капітал у дооцінках	1405	-	-	
Додатковий капітал	1410	54622	54622	
Резервний капітал	1415	153364	153364	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1641768	1712001	
Неоплачений капітал	1425	-	-	
Вилучений капітал	1430	-	-	
Усього за розділом I	1495	2872187	2942420	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-	
Довгострокові кредити банків	1510	-	-	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	41 111	22
Довгострокові забезпечення	1520	-	-	
Цільове фінансування	1525	-	-	
Усього за розділом II²	1595	-	41 111	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	-	-	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	41 111	22
товари, роботи, послуги	1615	1 139700	1155570	10
розрахунками з бюджетом	1620	165896	239725	11
у тому числі з податку на прибуток	1621	2 763	50948	11
розрахунками зі страхування	1625	-	-	
розрахунками з оплати праці	1630	109726	106073	
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	707	1 789	
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-	
Поточні забезпечення	1660	132290	114521	12
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-	
Інші поточні зобов'язання	1690	38001	40371	
Усього за розділом III²	1695	1586320	1699160	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття²	1700	-	-	
Баланс	1900	4458507	4682691	

Генеральний директор
ПрАТ "Карлсберг Україна"

Шевченко Є. В.

Головний бухгалтер
ПрАТ "Карлсберг Україна"

Дорошенко К. В.

Додаток Г

Підприємство ПрАТ "Карлсберг Україна"
(найменування)

Дата (рік, місяць,
число)

За ЄДРПОУ

КОДИ		
2019	12	3 1
00377511		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за рік 2019 р.**

Форма N2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	Примітки
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	8215886	7500928	13
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4554070)	(4235986)	
Валовий:				
Прибуток	2090	3661816	3264942	
Збиток	2095	-	-	
Інші операційні доходи	2120	57124	475630	14
Адміністративні витрати	2130	(276156)	(290112)	15
Витрати на збут	2150	(1612395)	(1542806)	16
Інші операційні витрати	2180	(171141)	(7881)	20
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
Прибуток	2190	1659248	1899773	
Збиток	2195	-	-	
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-	
Інші фінансові доходи	2220	78014	123470	18
Інші доходи	2240	17916	16851	
Фінансові витрати	2250	(14212)	(10477)	
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-	
Інші витрати	2270	(25571)	(24603)	
Фінансовий результат до оподаткування:				
Прибуток	2290	1715395	2005014	
Збиток	2295	-	-	
Витрати з податку на прибуток	2300	(315999)	(372284)	19
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-	
Чистий фінансовий результат:				
Прибуток	2350	1399396	1632730	
Збиток	2355	-	-	

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

ШЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	Примітки
1	2	3	4	5
Матеріальні затрати	2500	4024566	3912789	
Витрати на оплату праці	2505	590401	516416	
Відрахування на соціальні заходи	2510	108200	87297	
Знос та амортизація	2515	496963	412330	
Інші операційні витрати	2520	1308725	1 156857	
Разом	2550	6528855	6085689	

Продовження Додатку Г

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	Примітки
1	2	3	4	5
Середньорічна кількість простих акцій	2600	1022432914	1022432914	
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	1022432914	1022432914	
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію*	2610	1,3490	1,6131	
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію*	2615	1,3490	1,6131	
Дивіденди на одну просту акцію	2650	1,30	1,80	

* розраховано за даними консолідованої звітності

Генеральний директор ПрАТ "Карлсберг
Україна"

Шевченко С. В.

Головний бухгалтер
ПрАТ "Карлсберг Україна"

Дорошенко К. В.

ПрАТ "Карлсберг Україна"
Окрема фінансова звітність на 31 грудня 2020 р. та за рік, що закінчився на зазначену дату
Окремий звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2020 р.

Підприємство	<u>ПрАТ "Карлсберг Україна"</u>	Дата, рік, місяць, число	КОДИ		
Територія	<u>Україна</u>	за ЄДРПОУ	2020	12	31
Організаційно-правова форма господарювання	<u>Приватне акціонерне товариство</u>	за КОАТУУ	00377511		
Вид економічної діяльності	<u>Виробництво пива</u>	за КОПФГ	2310137300		
Середня кількість працівників	<u>1470</u>	за КВЕД	230		
Адреса, телефон	<u>Василя Стуса, буд.б, 69123, Закарпаття</u>		11.05		

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за поляженнями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2020 р.

Форма N 1

Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Примітки
I	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	48 391	49 655	
первісна вартість	1001	138 658	157 870	
накопичена амортизація	1002	(90 267)	(108 215)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	31 905	40 219	4
Основні засоби	1010	1 950 645	2 152 563	4
первісна вартість	1011	5 232 897	5 801 261	
Знос	1012	(3 282 252)	(3 648 698)	
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції: ¹				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	21 926	21 926	
інші фінансові інвестиції	1035	8	8	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	12 284	19 462	
Відстрочені податкові активи	1045	156 718	174 909	19(б)
Інші необоротні активи	1090	-	-	
Усього за розділом I	1095	2 221 877	2 458 742	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	596 011	511 191	
Виробничі запаси	1101	328 850	229 648	5
Незавершене виробництво	1102	50 915	51 669	
Готова продукція	1103	208 026	220 567	5
Товари	1104	8 220	9 307	
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	643 229	678 601	6
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	55 436	75 986	7
з бюджетом	1135	-	-	
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	234	16	
Інші поточні дебіторська заборгованість	1155	-	118	
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	
Греші та їх еквіваленти	1165	1 159 142	1 563 300	8
Витрати майбутніх періодів	1170	6 635	6 274	
Інші оборотні активи	1190	127	225	
Усього за розділом II	1195	2 460 814	2 835 711	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
Баланс	1300	4 682 691	5 294 453	

Баланс (звіт про фінансовий стан) у цій окремій фінансовій звітності надалі має назву "Звіт про фінансовий стан".

Окремий звіт про фінансовий стан слід читати разом з примітками, викладеними на сторінках 10-54, які є складовою частиною окремої фінансової звітності.

Продовження Додатку Д

ПрАТ "Карлсберг Україна"
Окрема фінансова звітність на 31 грудня 2020 р. та за рік, що закінчився на зазначену дату
Окремий звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2020 р.
(продовження)

Поясн.	Код рядка	На вичеток звітного періоду	На кінець звітного періоду	Примітки
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 022 433	1 022 433	9
Капітал у дооцінках	1405	-	-	
Додатковий капітал	1410	54 622	54 622	
Резервний капітал	1415	153 364	153 364	
Нерозподілений прибуток (неодарований збиток)	1420	1 712 001	1 948 715	
Неоплачений капітал	1425	-	-	
Вилучений капітал	1430	-	-	
Усього за розділом I	1495	2 942 420	3 179 134	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-	
Довгострокові кредити банків	1510	-	-	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	41 111	76 280	22
Довгострокові забезпечення	1520	-	-	
Цільове фінансування	1525	-	-	
Усього за розділом II²	1595	41 111	76 280	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	-	25	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	41 111	51 595	22
товари, роботи, послуги	1615	1 155 570	1 427 546	10
розрахунками з бюджетом	1620	239 725	221 605	11
у тому числі з податку на прибуток	1621	50 948	30 564	11
розрахунками зі страхування	1625	-	-	
розрахунками з оплати праці	1630	106 073	107 378	
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	1 789	1 629	
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-	
Поточні забезпечення	1660	114 821	177 933	12
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-	
Інші поточні зобов'язання	1690	40 371	51 328	
Усього за розділом III²	1695	1 699 160	2 039 039	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття²				
Баланс	1700	-	-	
	1900	4 682 691	5 294 453	

¹ Довгострокові фінансові інвестиції представлені інвестиціями в дочірні компанії.

² Загальна сума зобов'язань станом на 31 грудня 2020 р. дорівнює сумі рядків 1595, 1695 і 1700 і становить 2 115 319 тисяч гривень (31 грудня 2019 р.: 1 740 271 тисячу гривень).

Генеральний директор
ПрАТ "Карлсберг Україна"

Левченко С. В.

Головний бухгалтер
ПрАТ "Карлсберг Україна"

Дерешенко К. В.

Окремий звіт про фінансовий стан слід читати разом з примітками, викладеними на сторінках 10-54, які є складовою частиною окремої фінансової звітності.

Додаток Е

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"ОБОЛОНЬ"

Територія
Організаційно-правова
форма господарювання
Вид економічної
діяльності

Середня кількість працівників: 2487

Адреса, телефон: 04212 Київ, Богатирська, 3, (044) 412-84-10

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Консолідований баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2018 р.
Форма №1-к

Дата
за ЄДРПОУ
за КОАТУУ
за КОПФГ
за КВЕД

КОДИ
31.12.2018
05391057

Код за ДКУД 1801007

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	8 337	6 857
первісна вартість	1001	43 259	43 396
накопичена амортизація	1002	(34 922)	(36 539)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	48 455	20 201
Основні засоби	1010	5 141 361	4 867 736
первісна вартість	1011	11 850 066	11 940 760
знос	1012	(6 708 705)	(7 073 024)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	18 522	109 397
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	14	14
Усього за розділом I	1095	5 216 689	5 004 205
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	750 563	719 638
Виробничі запаси	1101	0	0
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	297 870	203 818

Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	51 466	89 746

Продовження Додатку Е

з бюджетом	1135	71 280	35 310
у тому числі з податку на прибуток	1136	8 047	5 475
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	430 965	9 897
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	46 172	16 876
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	16 455	30 659
Усього за розділом II	1195	1 664 771	1 105 944
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	6 881 460	6 110 149

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	73 144	73 144
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	2 945 067	2 763 289
Додатковий капітал	1410	8 353	8 353
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	546	-2 356
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-518 048	-746 302
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(13 580)	(13 580)
Інші резерви	1435	0	0
Неконтрольована частка	1490	0	0
Усього за розділом I	1495	2 495 482	2 082 548
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	511 172	542 401
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	2 037 873	487 124
Інші довгострокові зобов'язання	1515	237 082	267 953
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0

Усього за розділом II	1595	2 786 127	1 297 478
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	417 962	1 419 600
Векселі видані	1605	0	0

Продовження Додатку Е

Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	830 232	1 021 281
розрахунками з бюджетом	1620	150 294	91 167
у тому числі з податку на прибуток	1621	282	-858
розрахунками зі страхування	1625	5 364	5 926
розрахунками з оплати праці	1630	51 430	44 447
одержаними авансами	1635	46 900	64 560
розрахунками з учасниками	1640	1 876	1 876
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	10 306	11 462
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	85 487	69 804
Усього за розділом III	1695	1 599 851	2 730 123
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	6 881 460	6 110 149

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

Додаток Ж

Підприємство

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"ОБОЛОНЬ"

Дата

31.12.2018

за ЄДРПОУ

05391057

Консолідований звіт про фінансові результати

(Звіт про сукупний дохід)

за 2018 рік

Форма №2-к

I. Фінансові результати

Код за ДКУД

1801008

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5 078 764	4 777 539
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4 292 370)	(3 878 473)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий:			
прибуток	2090	786 393	899 066
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	85 301	88 488
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(303 955)	(296 579)
Витрати на збут	2150	(675 489)	(612 349)
Інші операційні витрати	2180	(20 451)	(29 144)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	0	49 482
збиток	2195	(128 200)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	4 259	97 691
Інші доходи	2240	-23 505	430 848
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(275 269)	(314 744)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-90 188)	(-381)
Інші витрати	2270	(-6 725)	(42 861)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	0	220 797
збиток	2295	(325 802)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-39 618	-44 217
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	0	176 580
збиток	2355	(365 420)	(0)

Продовження Додатку Ж

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	-2 902	662
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-2 902	662
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-2 902	662
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-368 322	177 242
Чистий прибуток (збиток), що належить:			
власникам материнської компанії	2470	0	0
неконтрольованій частці	2475	0	0
Сукупний дохід, що належить:			
власникам материнської компанії	2480	0	0
неконтрольованій частці	2485	0	0

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	3 267 238	2 960 495
Витрати на оплату праці	2505	529 153	448 146
Відрахування на соціальні заходи	2510	113 058	95 052
Амортизація	2515	457 032	451 790
Інші операційні витрати	2520	1 296 562	1 107 101
Разом	2550	5 663 043	5 062 584

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	325 127	325 127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325 127	325 127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-1,123900	0,543100
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-1,123900	0,543100
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

Додаток И

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"ОБОЛОНЬ"

Територія

Організаційно-правова
форма господарювання

Вид економічної
діяльності

Середня кількість працівників: 3460

Адреса, телефон: 04212 Київ, Богатирська, 3, (044) 412-84-10

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Дата

КОДИ

31.12.2019

за ЄДРПОУ

05391057

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

Консолідований баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.
Форма №1-к

Код за ДКУД

1801007

Акт ив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	6 857	6 026
первісна вартість	1001	43 396	43 963
накопичена амортизація	1002	(36 539)	(37 937)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	20 201	18 141
Основні засоби	1010	4 867 736	4 611 402
первісна вартість	1011	11 940 760	12 003 847
знос	1012	(7 073 024)	(7 392 445)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	109 397	57 581
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	14	14
Усього за розділом I	1095	5 004 205	4 693 164
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	719 638	753 270
Виробничі запаси	1101	0	0

Продовження Додатку И

Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	203 818	260 966
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	89 746	44 300
з бюджетом	1135	35 310	51 330
у тому числі з податку на прибуток	1136	5 475	4 813
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	9 897	18 911
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	16 876	16 228
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	30 659	18 927
Усього за розділом II	1195	1 105 944	1 163 932
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	6 110 149	5 857 096

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	73 144	73 144
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	2 763 289	2 603 868
Додатковий капітал	1410	5 997	1 916
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-746 302	-329 248
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(13 580)	(13 580)
Інші резерви	1435	0	0
Неконтрольована частка	1490	0	0
Усього за розділом I	1495	2 082 548	2 336 100

Продовження Додатку И

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	542 401	426 702
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	487 124	180 402
Інші довгострокові зобов'язання	1515	267 953	260 062
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	1 297 478	867 166
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	1 419 600	1 395 479
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	1 021 281	909 794
розрахунками з бюджетом	1620	91 167	104 445
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	164
розрахунками зі страхування	1625	5 926	6 382
розрахунками з оплати праці	1630	44 447	57 270
одержаними авансами	1635	64 560	120 483
розрахунками з учасниками	1640	1 876	1 876
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	11 462	13 639
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	69 804	44 462
Усього за розділом III	1695	2 730 123	2 653 830
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	6 110 149	5 857 096

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

Додаток К

Підприємство

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"ОБОЛОНЬ"Дата
за ЄДРПОУ

КОДИ
31.12.2018
05391057

**Консолідований звіт про фінансові
результати(Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік Форма №2-к
I. Фінансові результати**

Код за ДКУД 1801008

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5 466 148	5 078 764
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4 277 833)	(4 292 370)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	1 188 315	786 394
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	62 681	85 301
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(337 100)	(303 955)
Витрати на збут	2150	(661 989)	(675 489)
Інші операційні витрати	2180	(32 219)	(20 451)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	219 688	0
збиток	2195	(0)	(128 200)

Продовження Додатку К

Дохід від участі в капіталі	2200	39 058	90 188
Інші фінансові доходи	2220	280	4 259
Інші доходи	2240	216 198	6 725
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(329 215)	(275 269)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(1 418)	(23 505)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	144 591	0
збиток	2295	(0)	(325 802)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	113 042	-39 618
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	257 633	0
збиток	2355	(0)	(365 420)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	-4 081	-2 902
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-4 081	-2 902
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-4 081	-2 902
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	253 552	-368 322
Чистий прибуток (збиток), що належить:			
власникам материнської компанії	2470	0	0
неконтрольованій частці	2475	0	0
Сукупний дохід, що належить:			
власникам материнської компанії	2480	0	0
неконтрольованій частці	2485	0	0

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	3 157 057	3 267 238
Витрати на оплату праці	2505	626 692	529 153
Відрахування на соціальні заходи	2510	132 414	113 058
Амортизація	2515	422 999	457 032
Інші операційні витрати	2520	1 159 110	1 296 562
Разом	2550	5 498 272	5 663 043

Продовження Додатку К

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	325 127	325 127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325 127	325 127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,792400	-1,123900
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,792400	-1,123900
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

Додаток Л

Підприємство Територія Організаційно-правова форма господарювання Вид економічної діяльності	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОБОЛОНЬ"	Дата	КОДИ
		за ЄДРПОУ	31.12.2020
		за КОАТУУ	05391057
		за КОПФГ	
		за КВЕД	

Середня кількість працівників: 3157

Адреса, телефон: 04212 Київ, Богатирська, 3, (044) 412-84-10

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

v

за міжнародними стандартами фінансової звітності

Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2020 р.

Форма №1-к

Код за ДКУД 1801007

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	6 026	4 686
первісна вартість	1001	43 963	43 969
накопичена амортизація	1002	(37 937)	(39 283)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	18 141	11 272
Основні засоби	1010	4 611 402	4 352 291
первісна вартість	1011	12 003 847	12 080 275
знос	1012	(7 392 445)	(7 727 984)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	57 581	18 542
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	14	14
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	4 693 164	4 386 805

Продовження Додатку Л

II. Оборотні активи			
Запаси	1100	753 270	1 015 849
Виробничі запаси	1101	559 903	824 163
Незавершене виробництво	1102	67 739	73 543
Готова продукція	1103	72 341	84 609
Товари	1104	53 287	33 534
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	260 966	272 112
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	44 300	101 840
з бюджетом	1135	51 330	69 326
у тому числі з податку на прибуток	1136	4 813	4 233
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	18 911	20 095
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	16 228	17 048
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	18 927	5 983
Усього за розділом II	1195	1 163 932	1 502 253
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	5 857 096	5 889 058

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	73 144	73 144
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	2 603 868	2 445 387
Додатковий капітал	1410	1 916	1 198
Емісійний дохід	1411	8 353	8 353
Накопичені курсові різниці	1412	-6 437	-7 155
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-329 248	167 847
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(13 580)	(13 580)
Інші резерви	1435	0	0

Продовження Додатку Л

Неконтрольована частка	1490	0	0
Усього за розділом I	1495	2 336 100	2 673 996
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	426 702	410 551
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	180 402	609 731
Інші довгострокові зобов'язання	1515	260 062	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	867 166	1 020 282
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	255 933	394 848
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	1 139 546	661 136
товари, роботи, послуги	1615	909 794	709 905
розрахунками з бюджетом	1620	104 445	102 148
у тому числі з податку на прибуток	1621	164	414
розрахунками зі страхування	1625	6 382	4 980
розрахунками з оплати праці	1630	57 270	80 097
одержаними авансами	1635	120 483	183 041
розрахунками з учасниками	1640	1 876	1 876
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	13 639	33 497
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	44 462	23 252
Усього за розділом III	1695	2 653 830	2 194 780
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	5 857 096	5 889 058

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
станом на 31 грудня 2018 р.

Актив	Примітки	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
Нематеріальні активи	11	16 637	16 857
Основні засоби	10	1 839 612	2 197 832
Довгострокові фінансові інвестиції:		0	0
інші фінансові інвестиції	12	32	32
Довгострокова дебіторська заборгованість		166	123
Відстрочені податкові активи	9	298 898	268 684
Усього за розділом I		2 155 345	2 483 528
II. Оборотні активи			
Запаси	13	246 638	416 677
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	15	194 575	264 757
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	15		
за виданими авансами		29 967	54 010
з бюджетом		45 901	9 901
у тому числі з податку на прибуток		45 901	9 901
Інша поточна дебіторська заборгованість	15	23 837	25 429
Грошові кошти та їх еквіваленти	16	295 571	85 898
Інші оборотні активи		30 810	110 503
Усього за розділом II		867 299	967 175
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
		0	0
Баланс		3 022 644	3 450 703
Капітал та зобов'язання			
		На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	14	95 107	95 107
Капітал у дооцінках		121 549	121 549
Додатковий капітал		0	390 393
Резервний капітал		31 448	31 448
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		(76 095)	(320 200)
Усього за розділом I		172 009	318 297
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Довгострокові забезпечення виплат персоналу		7 216	6 210
Довгострокові забезпечення за пенсійними планами		2 113	0
Усього за розділом II		9 329	6 210
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	12.2	685 000	650 000
Поточна заборгованість:	12.3		
за товари, роботи, послуги		1 715 659	2 099 349
за розрахунками з бюджетом		141 064	133 304
розрахунками з оплати праці		13 922	2 521

Продовження Додатку М

Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	12.3	66 101	29 779
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками		735	733
Поточні забезпечення	12.3*	44 998	40 274
Інші поточні зобов'язання	12.3	173 827	170 236
Усього за розділом III.		2 841 306	3 126 196
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття		0	0
Баланс		3 022 644	3 450 703

Керівник

Головний бухгалтер

Дата

Хренов Д.Ю.

Савченко В.Н.

28.02.2019

ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
за рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.

Стаття	Примітки	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	8.1	5 303 924	4 430 796
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	8.6	(3 833 054)	(3 179 112)
Валовий:			
прибуток		1 470 870	1 251 684
Інші операційні доходи	8.2	34 703	36 594
Адміністративні витрати	8.6	(235 873)	(407 173)
Витрати на збут	8.6	(1 395 710)	(1 148 500)
Інші операційні витрати	8.3	(11 151)	(9 589)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
збиток		(137 161)	(276 984)
Інші фінансові доходи	8.4	33 256	1 528
Фінансові витрати	8.5	(105 833)	(112 553)
Інші витрати		(4 153)	(90 173)
Фінансовий результат до оподаткування:			
збиток		(213 891)	(478 182)
(Витрати)/ дохід з податку на прибуток		(30 214)	79 347
Чистий фінансовий результат:			
збиток		(244 105)	(398 835)

Звіт про інший сукупний дохід

Стаття	За звітний період	За аналогічний період переднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів		
Накопичені курсові різниці		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств		
Інший сукупний дохід	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом		
Інший сукупний дохід після оподаткування	-	-
Сукупний дохід	(244 105)	(398 835)

Керівник

Головний бухгалтер

Дата

Хренов Д.Ю.

Савченко В.Н.

28.02.2019

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
станом на 31 грудня 2019 р.

Актив	Примітки	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
Нематеріальні активи	11	16 857	19 921
Основні засоби	10,12	2 197 832	2 966 578
Довгострокові фінансові інвестиції:		0	0
інші фінансові інвестиції	13	32	32
Довгострокова дебіторська заборгованість		123	109
Відстрочені податкові активи	9	268 684	291 103
Усього за розділом I		2 483 528	3 277 743
II. Оборотні активи			
Запаси	14	416 677	651 181
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	16	264 757	290 608
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	16		
за виданими авансами		54 010	102 359
з бюджетом		9 901	4 913
у тому числі з податку на прибуток		9 901	4 913
Інша поточна дебіторська заборгованість	16	25 429	26 279
Грошові кошти та їх еквіваленти	17	85 898	143 160
Інші оборотні активи		110 503	22 412
Усього за розділом II		967 175	1 240 912
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс		3 450 703	4 518 655
Капітал та зобов'язання		На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	15	95 107	95 107
Капітал у дооцінках		121 549	0
Додатковий капітал		390 393	0
Резервний капітал		31 448	31 448
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		(320 200)	103 660
Вилучений капітал			(39)
Усього за розділом I		318 297	230 176
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Довгострокові забезпечення виплат персоналу		6 210	5 348
Довгострокові зобов'язання за фінансовою орендою		0	124 542
Усього за розділом II		6 210	129 890
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	13.2	650 000	825 800

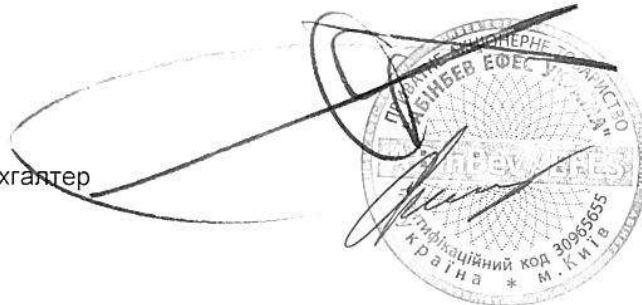
Продовження Додатку П

Пасив	Примітки	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
Поточна заборгованість:	13.3		
за товари, роботи, послуги		2 099 349	2 413 246
за розрахунками з бюджетом		133 304	118 333
Заборгованість по заробітній платі та податках, пов'язаних з виплатою заробітної плати		2 521	57 357
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	13.3	29 779	61 516
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками		733	733
Поточні забезпечення	13.3	40 274	
Інші поточні зобов'язання	13.3	170 236	681 604
Усього за розділом III.		3 126 196	4 158 589
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття		0	0
Баланс		3 450 703	4 518 655

Керівник

Головний бухгалтер

Дата

Хренов Д.Ю.

Савченко В.М.

20.02.2020

ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
за рік, що закінчився 31 грудня 2019 р.

Стаття	Примітки	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	8.1	6 741 388	5 303 924
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	8.6	(4 633 649)	(3 833 054)
Валовий:			
прибуток		2 107 739	1 470 870
Інші операційні доходи	8.2	41 925	19 399
Адміністративні витрати	8.5	(427 567)	(235 873)
Витрати на збут	8.5	(1 716 471)	(1 395 710)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
збиток		5 626	(141 314)
Фінансові доходи	8.3	45 070	33 256
Фінансові витрати	8.4	(160 733)	(105 833)
Фінансовий результат до оподаткування:			
збиток		(110 037)	(213 891)
Витрати з податку на прибуток	9	22 419	(30 214)
Чистий фінансовий результат:			
збиток		(87 618)	(244 105)
Звіт про інший сукупний дохід			
Дооцінка (уцінка) необоротних активів			
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів			
Накопичені курсові різниці			
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств			
Інший сукупний дохід		-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування		-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом			
Інший сукупний дохід після оподаткування		-	-
Сукупний дохід		(87 618)	(244 105)

Керівник

Головний бухгалтер

Дата

Хренов Д.Ю.

Савченко В.М.

20.02.2020

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
станом на 31 грудня 2020 р.

Актив	Примітки	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Нематеріальні активи	11	19 921	9 946
Основні засоби	10,12	2 966 578	3 375 542
Довгострокові фінансові інвестиції:		0	0
інші фінансові інвестиції	13	32	32
Довгострокова дебіторська заборгованість		109	78
Відстрочені податкові активи	9	291 103	320 184
Усього за розділом I		3 277 743	3 705 782
II. Оборотні активи			
Запаси	14	651 181	623 941
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	16	290 608	422 572
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	16		
за виданими авансами		102 359	71 811
з бюджетом		4 913	5 849
у тому числі з податку на прибуток		4 913	5 849
Інша поточна дебіторська заборгованість	16	26 279	56 825
Грошові кошти та їх еквіваленти	17	143 160	276 833
Інші оборотні активи		22 412	77 170
Усього за розділом II		1 240 912	1 535 001
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс		4 518 655	5 240 783
Капітал та зобов'язання		На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	15	95 107	95 107
Капітал у дооцінках		0	352 802
Додатковий капітал		0	0
Резервний капітал		31 448	31 448
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		103 660	(382 399)
Вилучений капітал		(39)	0
Усього за розділом I		230 176	96 958
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Довгострокові забезпечення виплат персоналу		5 348	5 331
Довгострокові зобов'язання за фінансовою орендою		124 542	79 051
Усього за розділом II		129 890	84 382
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	13.2	825 800	1 155 000

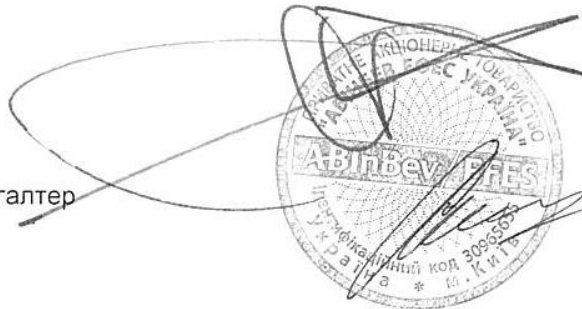
Продовження Додатку С

Пасив	Примітки	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
Поточна заборгованість:	13.3		
за товари, роботи, послуги		2 413 246	2 324 228
за розрахунками з бюджетом		118 333	190 667
Заборгованість по заробітній платі та податках, пов'язаних з виплатою заробітної плати		57 357	56 248
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	13.3	61 516	33 916
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками		733	733
Інші поточні зобов'язання	13.3	681 604	1 298 651
Усього за розділом III.		4 158 589	5 059 443
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття		0	0
Баланс		4 518 655	5 240 783

Керівник

Головний бухгалтер

Дата

Хренов Д.Ю.

Савченко В.М.

22.02.2021

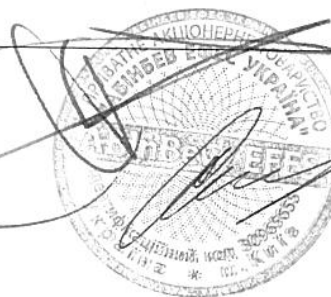
ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
за рік, що закінчився 31 грудня 2020 р.

Стаття	Примітки	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	8.1	6 687 261	6 741 388
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	8.6	(4 684 879)	(4 633 649)
Валовий:			
прибуток		2 002 382	2 107 739
Інші операційні доходи	8.2		79 074
Адміністративні витрати	8.5	(410 640)	(427 567)
Витрати на збут	8.5	(1 859 779)	(1 716 471)
Інші операційні витрати	8.2	(58 274)	
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
збиток		(309 312)	44 268
Фінансові доходи	8.3	39 512	7 921
Фінансові витрати	8.4	(314 212)	(160 733)
Фінансовий результат до оподаткування:			
збиток		(601 011)	(110 037)
Витрати з податку на прибуток	9	107 967	22 419
Чистий фінансовий результат:			
збиток		(493 044)	(87 618)
Звіт про інший сукупний дохід			
Дооцінка (уцінка) необоротних активів		438 258	
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів			
Накопичені курсові різниці			
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств			
Інший сукупний дохід			-
Інший сукупний дохід до оподаткування		438 258	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом		(78 886)	
Інший сукупний дохід після оподаткування		359 372	-
Сукупний дохід		(133 672)	(87 618)

Керівник

Головний бухгалтер

Дата

Хренов Д.Ю.

Савченко В.М.

22.02.2021